

Książd profesor Stanisław Urbański – twórca polskiej szkoły duchowości

Ks. Profesor od roku 1980 wykładał najpierw w Instytucie Teologicznym, a następnie w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie. Początkowo miał też wykłady z teologii moralnej i etyki filozoficznej. Jednocześnie prowadził seminarium magisterskie z teologii duchowości, a od 2015 roku seminarium doktoranckie.

1. Pierwszy w Polsce doktor, doktor habilitowany, profesor z teologii duchowości

Ks. Stanisław Urbański¹, profesor zwyczajny nauk teologicznych, urodził się 12 czerwca 1947 roku w Kamyku, k. Częstochowy. Świecenia kapłańskie przyjął w 1973 roku. W latach 1967-1973 studiował w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie oraz w latach 1970-1974 na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie. W latach 1967-1969 odbył zasadniczą służbę wojskową w Szczecinie-Podjuchach, w jednostce dla alumnów. W 2017 roku otrzymał stopień oficerski podporucznika rezerwy. Następnie w latach 1973-1975 studiował teologię pastoralną w Instytucie Pastoralnym KUL i w latach 1974-1979 teologię duchowości oraz teologię moralną na Wydziale Teologicznym KUL. W 1975 roku uzyskał stopień magistra, w 1976 roku – licencjata teologii, a w 1979 roku – doktora. Był to pierwszy doktorat z teologii duchowości w Polsce. W roku akademickim 1979/1980 odbył podróż naukową do USA. Habilitował się w 1989 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Praca habilitacyjna była pionierską dysertacją odkrywającą pierwszą polską szkołę duchowości zmarłych. W 1989 roku otrzymał tytuł doktora habilitowanego

¹ Opracowanie na podstawie książki: *Szukać Miłość – Boga. Księga Jubileuszowa z okazji 35-lecia pracy naukowej ks. prof. dra hab. Stanisława Urbańskiego w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie*, red. S. Jasionek – W. Gałązka, Częstochowa 2015.

z teologii duchowości, pierwszy w Polsce. W tym też roku otrzymał nominację na stanowisko docenta, a w 1994 roku na stanowisko profesora nadzwyczajnego. W 1996 roku otrzymał tytuł naukowy profesora na podstawie dorobku naukowego i rozprawy o polskiej mistyce, pionierskim opracowaniu polskiej mistyki studyjnej. W 1998 roku został mianowany na stanowisko profesora zwyczajnego.

2. Praca dydaktyczno-badawcza

W latach 1980-1984 był wykładowcą w Seminarium Duchownym w Częstochowie, również od 1980 roku wykładał w Instytucie Teologicznym w Częstochowie przy Papieskiej Akademii Teologicznej (od 2009 roku Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), a od 2000 roku w Studium Duchowości Chrześcijańskiej (którego powstanie zainicjował) przy wyżej wymienionym Instytucie. Obecnie w Wyższym Instytucie Teologicznym im. Najświętszej Maryi Panny Stolicy Mądrości kieruje katedrą teologii duchowości oraz prowadzi seminarium doktoranckie (studia doktoranckie zostały powołane w roku akademickim 2015/2016). W 2007 roku został mianowany kierownikiem Zespołu Naukowo-Dydaktycznego Teologii Życia Wewnętrznego w tymże Instytucie. Trzeba zaznaczyć, że w pierwszych latach wykładał też teologię moralną i etykę filozoficzną. W latach 1980-1986 prowadził wykłady z historii duchowości polskiej i mistyki w KUL, w latach 1982-1996 – seminarium magisterskie w Salezjańskim Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie, w roku akademickim 1996/1997 miał wykłady z duchowości kapłańskiej dla księży diecezji łomżyńskiej. W roku akademickim 2007/2008 prowadził wykłady z teologii mistycznej w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego przy Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, również w semestrze zimowym 2013/2014. W latach 2000-2014 prowadził wykłady z teologii mistycznej i z dynamizmu życia duchowego w Instytucie Życia Konsekwentnego i w Instytucie Apostolstwa Świeckich przy Wyższym Seminarium Duchownym Księży Pallotynów w Ołtarzewie w ramach Wydziału Teologicznego UKSW. Od 2000 roku wykłada kierownictwo duchowe na Podyplomowym Studium Kierownictwa Duchowego UKSW, którego był założycielem. Jest to jedyne tego typu studium w Polsce. W latach 1992-2010 prowadził gościnne wykłady w Studium Duchowości Chrześcijańskiej, w Instytucie Katechetycznym oraz w Wyższym Semina-

rium Duchownym w Grodnie (Białoruś). W latach 1996-2006 wykładał w Instytucie Teologii w Wilnie (Litwa). Od 2011 roku wykłada na Uniwersytecie Otwartym UKSW, a także w Łucku (Ukraina). Prowadził też wykłady w Centrum Misyjnym w Warszawie w latach 1996-2008, w Centrum Duchowości „Honoratianum” w Zakroczymiu (2005-2006) i w Ośrodku Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu (2006). Od 1997 do 2015 prowadził wykłady z duchowości zmartwychwstańczej i warsztaty edukacyjne w Wyższej Szkole im. B. Jańskiego w Warszawie. Ponadto od 1998 roku wchodził w skład minimum kadrowego kierunków: pedagogika, filozofia, socjologia i politologia wyżej wymienionej Uczelni.

Od 1982 roku pracuje w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (wykłady zlecone). W latach 1984-1989 był adiunktem, w latach 1989-1994 docentem, w latach 1995-1998 profesorem nadzwyczajnym, a od 1998 roku jest profesorem zwyczajnym. W 1989 roku objął Katedrę Teologii Życia Duchowego. W tym samym roku utworzył i został kuratorem Sekcji Teologii Duchowości, włączając w nią dwie katedry: Katedrę Życia Duchowego i Katedrę Hagiografii (która została zlikwidowana w 2013 roku), a w 1997 roku powołał pierwszą w Polsce Katedrę Mistyki Chrześcijańskiej.

3. Funkcje społeczne

Ks. Profesor był w latach 1980-1984 rektorem Diecezjalnego Seminarium Duchownego w Częstochowie, członkiem (sekretarzem) licznych komisji diecezjalnych, formatorem zgromadzeń zakonnych w diecezji. Obecnie pełni lub pełnił następujące funkcje: kurator Sekcji Teologii Duchowości UKSW, kierownik Katedry Teologii Życia Duchowego i p.o. kierownika Katedry Hagiografii do 2013 roku, oraz p.o. Katedry Mistyki Chrześcijańskiej w latach 2009-2014. W latach 1996-1999 prodziekan, a od 1999 do 2005 roku dziekan Wydziału Teologicznego, w latach 1984-2013 dyrektor Konwiktów Księżych Studentów-doktorantów; opiekun studentów teologii duchowości UKSW; członek licznych komisji wydziałowych i uczelnianych; członek Senatu UKSW (pięć kadencji); duszpasterz pracowników naukowych i księży diecezji częstochowskiej studiujących na UKSW; w latach 1997-2015 kierownik duchowny i członek Konwentu Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego w Warszawie; dyrektor i organizator Instytutu Badań Naukowych, Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, Studium Duchowości Polo-

nijnej przy wyżej wymienionej Uczelni; w latach 1999-2008 dyrektor i organizator Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum” (Oddział Warszawski „Civitas Christiana”) w Warszawie; od 1999 roku dyrektor i organizator Studium Duchowości Europejskiej w Warszawie, UKSW (do 2008 roku także przy „Civitas Christiana” w Warszawie i w Elblągu); inicjator i współzałożyciel Studium Duchowości Chrześcijańskiej w Częstochowie (Studium zorganizowało 6 Tygodni Duchowości Chrześcijańskiej); inicjator powołania tegoż Studium w Kaliszu, Łodzi oraz w Grodnie (Białoruś) i w (Stanisławowie) Iwano-Frankowsku (Ukraina); konsultor Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski; inicjator i przewodniczący grupy powołania Komitetu Nauk Teologicznych PAN; wiceprzewodniczący Komitetu Nauk Teologicznych PAN; inicjator i pierwszy współzałożyciel Sekcji Polskich Teologów Duchowości; członek Kapituły Nagrody „Zasługa firmy z wysoką etycznością pracy” (2008-2014); członek Komitetu Organizacyjnego II Światowego Kongresu Bożego Miłosierdzia w Krakowie (2011).

Ks. Profesor jest m.in. członkiem Częstochowskiego i Warszawskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Teologicznego, Stowarzyszenia Teologów Polskich oraz Komitetu Nauk Teologicznych PAN. Jest członkiem zwyczajnym i współzałożycielem Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości (w 1983 roku powołał polską Sekcję Teologii Duchowości), członkiem zwyczajnym Międzynarodowej Akademii Miłosierdzia Bożego (Kraków) i założycielem Ruchu Rycerzy Miłosierdzia Bożego (świeckich czcicieli), a od 1996 roku założycielem „Faustinum” w Yorba Linda (Kalifornia) oraz w Grodnie (Białoruś).

4. Pierwszy dziekan Wydziału Teologicznego UKSW (dwie kadencje)

Ks. Stanisław Urbański był pierwszym dziekanem Wydziału Teologicznego na nowo powstałym Uniwersytecie. W latach jego urzędowania na stanowisku dziekana (były to lata jeszcze przechodzenia ks. S. Urbańskiego z ATK na UKSW) przeprowadzono trzy razy akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej i dwa razy Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej. Dnia 24 maja 2000 roku decyzją Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, Wydział Teologiczny otrzymał Certyfikat Jakości Kształcenia na kierunku studiów: teologia. W tym czasie

corocznie wydawano informator Wydziału. Powołano katedrę teologii religii i podejmowano pionierskie starania o utworzeniu nowych kierunków na Wydziale w ramach specjalizacji Teologii Środków Społecznego Przekazu; powołano dwie katedry i cztery zakłady. Wbrew pionierskim staraniom o utworzenie kierunku dziennikarstwa na Wydziale, z powodu oporu niektórych ówczesnych członków Rady Wydziału, a szczególnie dyrektora ks. A. Lewka, powołano jedynie Instytut Wydziałowy. Wówczas nie rozumiano, że na Wydziale Teologicznym mogą być inne kierunki, takie jak dziennikarstwo, kulturoznawstwo, religioznawstwo, pedagogika, historia czy filologia klasyczna; w tym kontekście teologia może pełnić rolę usłużną dla wielu kierunków (różne specjalności), dlatego ks. Profesor był często przedstawiany w świetle nieprawdziwym. Utworzono trzy zakłady komputerowo-internetowe: Zakład Duchowości Europejskiej (z funduszu uzyskanego grantu z teologii duchowości, pierwszego w ogóle grantu na Wydziale), Zakład Teologii Biblijnej, Zakład Teologii Massmediów. Opracowano historię 185 lat istnienia Wydziału Teologicznego; po raz pierwszy opracowano też dorobek naukowy pracowników Wydziału. Powołano: Podyplomowe Studium Teologii, Podyplomowe Studium Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Podyplomowe Studium Katechetyczno-Pedagogiczne, Studium Duchowości Europejskiej, Studium Biblijno-Pastoralne, Studium Misjologiczne, Studium Akcji Katolickiej i Instytut Teologii Apostolstwa (Ołtarzew).

Nawiązano współpracę z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu w Dreźnie, w Bonn (Niemcy), w Louvain (Belgia), z Instytutem Teologicznym w Paryżu (Francja), z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie (Litwa), z Instytutem Katechetycznym w Grodnie (Białoruś) i w Wilnie (Litwa), z Instytutem Duchowości w Iwano-Frankowsku (Ukraina), z Katedrą Teologii Katolickiej na Uniwersytecie Białostockim, z Wydziałem Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w Opolu, w Szczecinie (w sprawie studium roku doktoranckiego i awansu naukowego pracowników – habilitacje, profesury). Uregulowano prawnie (umowy) afiliację poszczególnych Seminariów Duchownych i włączono do Wydziału Wyższe Seminarium Duchowne w Płocku; zorganizowano liczne robocze spotkania z rektorami Seminariów Duchownych. W tym czasie został również powołany Zamiejscowy Wydział Teologiczny w Radomiu i Wydział Teologii Rodziny w Łomiankach. Ks. S. Urbański jako dziekan chciał przy

przejściu z ATK na UKSW wyrównać pensje pracowników do stawek uniwersyteckich, jednak grupa ówczesnych członów Rady Wydziału wyraziła całkowity sprzeciw.

Po upadku komunizmu pojawiło się w Polsce zapotrzebowanie na wykładowców w nowo zorganizowanych wydziałach teologicznych (Opole, Poznań, Radom, Katowice, Olsztyn, Toruń) i na Wydziale Teologii Chrześcijańskiej (Białystok). Dlatego Wydział Teologiczny od samego początku włączył się w przygotowanie kadr naukowych dla wyżej wymienionych wydziałów, przeprowadzając przewody habilitacyjne i profesorskie. Ponadto pośpieszył im z wydatną pomocą personalną (Poznań, Radom, Toruń, Katowice, Białystok, Olsztyn). Wielu pracowników naukowych Wydziału Teologicznego było jednocześnie organizatorami tych nowo powstających wydziałów. Można nawet powiedzieć, że nie ma ani jednego nowo powstałego fakultetu teologicznego, w którym by nie działali pracownicy naukowcy związani w różnym zakresie z Wydziałem Teologicznym UKSW. Z Wydziału Teologicznego wyodrębnił się w 1987 roku Wydział Nauk Historycznych i Społecznych. W ramach Wydziału Teologicznego istniał Instytut Studiów nad Rodziną w Łomiankach.

Po raz pierwszy sporządzono pensum wykładowe pracowników; program ramowy wykładów; wprowadzono system punktowy ECTS; wykłady fakultatywne i ćwiczenia; program Sokrates; powołano studia licencjackie i kurs doktorancki dla specjalizacji teologii środków społecznego przekazu (zwiększono liczbę przyjęcia studentów na tę specjalizację). W ramach Wydziału funkcjonowało 13 sekcji, obejmujących łącznie 39 katedr. W roku akademickim 2001/2002 na Wydziale Teologicznym pracowało 37 samodzielnych i 36 młodszych pracowników naukowych. Na studiach dziennych uczyło się 951 studentów, na zaocznych 3021 studentów, na studiach doktoranckich 244. Na zakończenie sprawowanej funkcji dziekana przez ks. Urbańskiego, ks. dziekan P. Tomasiak powiedział, że na Wydziale pracowało 45 samodzielnych pracowników naukowych, 53 pracowników młodszych, studiowało 2389 studentów, na studiach zaocznych było 1885 studentów, na studiach doktoranckich 354 studentów. W sumie kadra naukowa samodzielnych pracowników wzrosła o 11%, pracowników młodszych o 12%, o 35% wzrosła ilość studentów i o 225% doktorantów.

W tym czasie również zatwierdzono programy wykładów w Punktach Konsultacyjnych; uregulowano sprawy finansowe Studiów Zaocz-

nych i Studiów Podyplomowych, Studium Pastoralno-Biblijno-Misjologicznego; odwołano nabór kandydatów do Kolegium Katechetycznego; po raz pierwszy przedstawiono kandydatów do nagrody naukowej Rektora; wybrano przedstawiciela na członka korespondenta PAN. Ks. Profesor jako dziekan pierwszy rozpoczął starania o utworzenie Komitetu Nauk Teologicznych przy PAN, które zostały uwieńczone pomyślnie. W ramach Instytutu Teologii Apostolstwa (Ołtarzew) powołano Sekcję Duchowości Życia Konsekwowanego, a Samorząd Studencki po raz pierwszy zorganizował: „Dni Teologii” (wydano również folder wydziałowy).

W tym czasie 1999-2002 (dla przykładu ciągu pięciu semestrów) przeprowadzono 11 przewodów habilitacyjnych, 1 nostryfikację pracy habilitacyjnej, 9 przewodów o tytuł profesora, 1 – o uzyskanie stanowiska profesora zwyczajnego, 9 o stanowisko profesora nadzwyczajnego; 61 przewodów doktorskich, nostryfikowano 35 prac doktorskich. Na studiach dziennych obroniono 725 prac magisterskich, 262 licencjaty kościelne, 28 licencjatów zawodowych, nostryfikowano 19 dyplomów magistra; na studiach zaocznych dyplom magistra uzyskało 1167 osób, dyplom licencjata kościelnego 190 osób, dyplom licencjata zawodowego 2000 osób.

Warto wiedzieć, jak wielka była też żywotność Wydziału. Od 1954 roku do końca roku akademickiego 2000/2001 na Wydziale przeprowadzono 110 przewodów habilitacyjnych (z tego 99 na ATK, 11 na UKSW), uzyskano (w tym także przez nostryfikację) 523 tytuły doktorskie (439 – ATK, 84 – UKSW), 1083 licencjaty kanoniczne (917-ATK, 166-UKSW), 6517 magisteriów (5507-ATK, 1010-UKSW) oraz 1654 dyplomy licencjata zawodowego. W roku akademickim 2000/2001 na Wydziale Teologicznym zorganizowano 1 sympozjum wydziałowe, 2 ogólnopolskie, 4 sekcyjne i 7 poza Wydziałem. Pracownicy Wydziału wydali 17 książek i ogłosili około 70 referatów, nie licząc setek artykułów naukowych, recenzji i innych opracowań.

Wydział Teologiczny nadał tytuł doktora *honoris causa* Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II; Wielkiemu Kanclerzowi kard. Józefowi Głempowi; kard. Adamowi Kozłowieckiemu z Zambii i kard. Janowi Korcowi ze Słowacji.

W dziekanacie Wydziału Teologicznego przeprowadzono remont: nowe wyposażenie gabinetu dziekana; stanowisk pracy w sekretariacie, założono fax i e-mail, zakupiono nowe komputery, kopiarki; wyremontowano nowy pokój pracy dla sekretariatu i po raz pierwszy otwarto pokój profesorski.

5. Dyrektor konwiktu księży-doktorantów

Ks. S. Urbański, pełniąc od 1995 roku funkcję dyrektora konwiktów księży studentów, podjął m.in. starania przeprowadzenia generalnego remontu: dokonano wymiany okien, centralnego ogrzewania, sieci elektrycznej oraz podłóg korytarzy. Założono domofony i aparat telefoniczny, telewizję satelitarną i "Cyfrę +" i Internet. Przeprowadzono remont łazienek i niektórych pokoi, zorganizowano jeszcze jedną, nowoczesną kuchnię (dwukrotnie), nowe wejście do konwiktów. Zakupiono nowe łóżka-kanapy, obrazy na korytarze, meble, koce, pościel itd. Ponadto przeprowadzono remont kaplicy (powiększenie), kupiono nowe tabernakulum, stacje drogi krzyżowej, przeprowadzono renowację obrazów w kaplicy, kupiono nowe ornaty, alby, radiofonie, krzesła, dywany itp.

W tym czasie rozwinięto systematyczną formację duchową księży studentów, których w latach rozwoju mieszkało ponad 80. W latach 1985-1990 ojcem duchowym był ks. prof. M. Starowiejski, 1990-1991 ks. prof. J. Miazek, a od 1991 roku ks. dr Z. Kołodziejczak. Księża studenci raz w tygodniu mieli wspólną Mszę świętą, konferencję duchową, modlitwy brewiarzowe, adorację Najświętszego Sakramentu, nabożeństwa różańcowe, majowe, czerwcowe, nabożeństwa pierwszego piątku i soboty miesiąca itd. Prowadzili codzienną liturgię Mszy św. dla pracowników i studentów, liturgię w różne uroczystości kościelne i uczelniane, w okresie Adwentu i Wielkiego Postu; liturgię żałobną za zmarłych pracowników i studentów; wieczorowe grupy modlitewne, liturgię Mszy św. dla studentów zaocznych w niedzielę; służyli sakramentem pojednania i kierownictwem duchowym studentom; głosili homilie w uroczystości kościelne uczelniane; spotykali się z władzami Uczelni i z Wielkim Kanclerzem Wydziału (spotkania opłatkowe); służyli pomocą duszpasterską w warszawskich parafiach, w uczelnianym ośrodku powołań i duszpasterstwie akademickim (zasadniczo prowadzili duszpasterstwo akademickie).

6. Współpraca z redakcjami, wydawnictwami i Radami Naukowymi.

Współzałożyciel nowych czasopism naukowych

Od 1997 do 2015 roku ks. Profesor był współinicjatorem, współzałożycielem, współpracownikiem, konsultantem naukowym i członkiem

Rady Naukowej dwumiesięcznika naukowego „Zarządzanie i Edukacja” Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego (propagując duchowość zmarłychwstańczą), na łamach którego prowadził dział „Myśli Bogdana Jańskiego” oraz „Filozofia i etyka”. W roku akademickim 1999/2000 pełnił obowiązki redaktora tegoż czasopisma. Był też współinicjatorem, współzałożycielem, współpracownikiem, konsultantem i członkiem Rady Naukowej miesięcznika „Emaus 2000” w latach 1997-1999 i „Emaus” w latach 1999-2003, wydawanego przez Wspólnotę Zmarłychwstańczą przy powyższej Uczelni, prowadząc dział: „Formacja zmarłychwstańczą”. Zainicjował powołanie gazetki studenckiej „Glejt” i był opiekunem merytorycznym redakcji (1999-2001). W latach 1999-2003 założył gazetkę Duszpasterstwa Akademickiego. Był także współpracownikiem „Quo Vadis Polonia”, gdzie prowadził dział „Formacja duchowa” (Częstochowa).

Ponadto należy do Rady Naukowej czasopisma „Życie Konsekrowane” (Wrocław) i współpracuje z jego redakcją. Jest również członkiem Rady Naukowej, współzałożycielem i współpracownikiem redakcji „Episteme” (Olecko, od 2010 roku Warszawa – UKSW). Był też współzałożycielem i współpracownikiem serii wydawniczej „Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna” (Warszawa UKSW); współinicjatorem, współpracownikiem i członkiem Rady Naukowej „Communio in Christo” (Mechernich, Niemcy), które wychodzi również w języku polskim i angielskim; członkiem Rady Naukowej „Roczników Teologii Duchowości” (KUL) i rocznika „Duchowość w Polsce” (KUL). Od 2007 roku jest współzałożycielem, konsultantem, współpracownikiem i członkiem Rady Naukowej periodyku naukowego „Studia Theologica Grodnensia” (Grodno, Białoruś). Był jednym z inicjatorów powołania czasopisma naukowego „Studia Nauk Teologicznych PAN”. Jest członkiem Rady Naukowej i współpracownikiem czasopisma naukowego Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie „Veritati et Caritati”. Jest współredaktorem serii *Fundacja AMF „Nasza Droga”*, wydawanej przez Fundację Anny i Macieja Formanowicz. Ponadto jest członkiem Rady Naukowej serii *Duchowość klasztorów polskich: przekaz i komunikacja* (UPJP II, Kraków) oraz współzałożycielem, współpracownikiem i członkiem redakcji czasopisma polonijnego „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia).

Podsumowując, ks. Profesor jest współzałożycielem 9 czasopism naukowo-popularnych, m.in. „Studia Theologica Grodnensia” (Grodno,

Białoruś), „Zarządzanie i Edukacja”, „Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna”, „Studia Nauk Teologicznych KUL”, „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia).

Ks. Profesor współpracuje z pozostałymi redakcjami czasopism: „Czuwam” (Pismo Oddziału Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży – Łódź Ruda), „Niedziela Płocka” (Płock), „Nasz Głos” (Civitas Christiana, Warszawa), „Sygnaturka Kolegiacka” (Płońsk), „Zwycięstwo Niepokalanej” (Panewniki), „Miejsca Święte” (Warszawa), „Dzień Pański” (Edycja Świętego Pawła, Warszawa), „Echo ojca Bernarda” (Obra).

Ks. Profesor współpracuje z redakcjami czasopism naukowych: „Studia Theologica Varsaviensia” (Warszawa), „Collectanea Theologica” (Warszawa), „Via Consecrata” (Kraków), „Saeculum Christianum” (Kraków), „Polonia Sacra” (Kraków), „Ateneum Kapłańskie” (Włocławek), „Homo Dei” (Tuchów), „Dobry Pasterz” (Zielona Góra), „Częstochowskie Studia Teologiczne” (Częstochowa), „Gdańskie Studia Teologiczne” (Gdańsk), „Warszawskie Studia Teologiczne” (Warszawa), „Słowo Krzyża” (Warszawa), „Studia Teologiczne Białystok, Drohiczyn, Łomża” (Łomża), „Dialogue and Universalizm” (Instytut Filozofii UW, Warszawa), „Ruch Biblijny i Liturgiczny” (Kraków), „Zeszyty Historyczno-Teologiczne Zmartwychwstańców” (Kraków).

Ks. Profesor współpracuje również z redakcjami czasopism zagranicznych: „Misericordia” (Grodno, Białoruś), „Światło Życia” (Grodno, Białoruś), „Religia i społeczeństwo” (Mohylewski Państwowy Uniwersytet im. A. Kuleszowa, Mohylewski Państwowy Obwodowy Instytut Rozwoju Wykształcenia, Mohylew, Białoruś) i „Studies in Spirituality” (Nijmegen, Belgia, lata 1986-1999), a także z redakcjami czasopism polonijnych: „Voice of Polonia” (Kalifornia), „News of Polonia” (Los Angeles), „Nowe Życie” (Chicago), „Polski Naród” (Chicago), „Biuletyn Orchard Lake” (Detroit), „Duszpasterz Polski Zagranicą” (Rzym), „Pope John Paul II Polish Center” (Yorba Linda, Kalifornia) oraz „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia).

Ks. Profesor współpracuje z seriami wydawniczymi: *Duchowość klasztorów polskich: przekaz i komunikacja* (UPJP II, Kraków), *Homo meditans* (KUL), *Homo orans* (KUL), *Duchowość w Polsce* (KUL), *Ad Ecclesiae Częstochoviensis Memoriam* (Wyższy Instytut Teologiczny, Częstochowa), *Biblioteka Teologów Częstochowskich* (Wyższy Instytut Teologiczny, Częstochowa), *Bibliotheca Honoratiana* (Centrum Duchowości Honoratianum, Zakroczym), *Biblioteka Zeszytów Karmeli-*

tańskich (Instytut Duchowości Karmelitańskiej, Poznań), *Karmel Żywy* (Karmelitański Instytut Duchowości, Kraków), *Człowiek, wiara, kultura* (Instytut Filologii Obcych Akademii im. Jana Długosza, Częstochowa) i *Słownik teologów polskich katolickich* (Warszawa, UKSW).

Ks. Profesor współpracuje z wydawnictwami: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam” (Warszawa), Wydawnictwo diecezjalne „Regina Poloniae” (Częstochowa), Wszechnica Mazurska (Olecko), Wydawnictwo diecezjalne „Adalbertinum” (Ełk), Instytut Wydawniczy PAX (Warszawa), Wydawnictwo „Alleluja” (Kraków), Wydawnictwo Jana Pawła II (Kraków), Edycja Świętego Pawła (Częstochowa), Wydawnictwo „Bernardinum” (Pelplin), Poligrafia Salezjańska (Kraków), Wydawnictwo Pasjonistów (Warszawa), Wydawnictwo Karmelitów Bosych (Kraków), Uniwersytet Szczeciński (Szczecin), Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego (Warszawa), Katolicki Uniwersytet Lubelski (KUL); oraz z zagranicznymi: Wydawnictwo diecezjalne (Grodno, Białoruś) i Wydawnictwo „Communio in Christo” (Mechernich, Niemcy).

Ponadto ks. Profesor jest recenzentem artykułów naukowych w czasopismach: „Veritati et Caritati” (Częstochowa), „Zarządzanie i Edukacja” (Warszawa), „Słowo Krzyża” (Warszawa), „Życie Konsekwane” (Wrocław), „Episteme” (Olecko), „Studia Bobolanum” (Warszawa), „Studia Theologica Varsaviensa” (Warszawa), „Roczniki Teologiczne KUL” (Lublin), „Gdańskie Studia Teologiczne” (Gdańsk), „Zeszyty Historyczno-Teologiczne Zmartwychwstańców” (Kraków), „Polonia Sacra” (Kraków) i „Studia Theologica Grodnensia” (Grodno, Białoruś).

7. Powołanie serii wydawniczych

Ks. Profesor zainicjował powołanie serii wydawniczych na UKSW: *Mistyka polska* i *Mistyka chrześcijańska* (ukazało się 150 pozycji) oraz *Duchowość Europy* (ukazało się 5 pozycji), a także serii wydawniczych w Szkole Wyższej im. B. Jańskiego: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* (wydano 18 pozycji), *Jański – ku przyszłości* (wydano 5 pozycji). Jest współredaktorem serii *Fundacja AMF „Nasza Droga”* (wydano 5 pozycji książkowych).

8. Nowa koncepcja dynamizmu życia duchowo-mistycznego

W oparciu o badania tradycji duchowej oraz odkrytych polskich szkół duchowości ks. Profesor przedstawia dynamiczną koncepcję ży-

cia duchowego. Życie duchowe jest więc procesem rozwoju od momentu otrzymania sakramentu chrztu św. aż do osiągnięcia mistycznego zjednoczenia z Bogiem. Ten proces kształtuje indywidualnie każdy chrześcijanin w zależności od osobistego zaangażowania, czyli od podjęcia pracy nad sobą (walka duchowa) i współpracy z łaską Bożą. Najczęściej chrześcijanie mają na myśli życie moralne, które sprowadzają do przestrzegania przykazań Bożych i odpowiednich praktyk pobożnościowych, zazwyczaj w minimalnej ilości. Dlatego realizują jakieś życie moralne, ascetyczne, pobożnościowe, religijne, nie podejmując wysiłku pogłębienia miłosnej relacji z Bogiem. Tymczasem powyższe formy życia religijnego mają służyć w nawiązaniu relacji z Bogiem w linii wertykalnej, mającej na celu doprowadzenie ich do miłosnego zjednoczenia. Dopiero z tego miłosnego zjednoczenia z Bogiem powinna wypływać miłość bliźniego, realizowana na płaszczyźnie linii horyzontalnej. Człowiek o głębokim życiu duchowym, już na płaszczyźnie mistycznej realizuje najpełniej miłość do Boga i do bliźniego. Dopiero realizacja tych dwóch rodzajów miłości wyraża pełnię świętości chrześcijanina.

Zatem zadaniem chrześcijanina jest rozwijać dary otrzymane w sakramencie chrztu św., a więc cnoty teologalne: miłość, wiarę i nadzieję oraz dary Ducha Świętego. Ten rozwój wyraża pozytywny proces życia duchowego, zaś aspektem negatywnym jest podjęcie walki duchowej ze skutkami grzechu pierworodnego, czyli z pychą i jej odcieniami, aby osiągnąć cnotę pokory, która jest podstawą życia duchowego. Bez znajomości teologii duchowości i teologii mistycznej nie można przedstawić autentycznego procesu życia duchowego, zwłaszcza słaba znajomość studyjnej teologii mistycznej i mistyki przeżyciowej powoduje zahamowanie procesu rozwoju miłości jako kręgosłupa świętości. Albowiem poszczególni mistycy na bazie własnego doświadczenia najpełniej przedstawiają rozwój życia duchowego jako rozwój miłości i jako dzieło współpracy z Bogiem. Jest to właściwie dzieło rzeźbione przez Boga w duszy chrześcijanina. I ten ciągły proces, w którym na odpowiednim poziomie rozwoju miłości, wiary i nadziei przeważa działanie Boga, który przejmuje inicjatywę działania, ma określone etapy, stadia i momenty charakterystyczne stanowiące treść rozwoju miłosnej relacji człowieka z Nim.

A więc od chrześcijanina zależy, czy te dary otrzymane na chrzcie św. rozwinie do pełni rozkwitu, czy będą one zamknięte jak małe ziarenka w dużej doniczce. Bóg złożył w człowieku załóżki życia ducho-

wego. W tym podstawowym wyposażeniu człowieka zawiera się także powszechne powołanie do życia duchowego, które jest jednocześnie życiem mistycznym. Chrześcijanin powinien zatem od tego momentu rozwijać cnoty teologalne i dary Ducha Świętego, przede wszystkim cnotę miłości, która jest sprawdzianem procesu życia mistycznego, ponieważ ona jednoczy chrześcijanina z Bogiem. Ten rozwój miłości jako daru Bożego domaga się odpowiedzi ze strony człowieka. Innymi słowy – początek procesu życia duchowego zaczyna się od momentu podjęcia decyzji przez człowieka jako odpowiedzi na miłość Boga, czyli od decyzji nawrócenia (oczyszczenia). To nawrócenie zainicjowane w sakramencie chrztu św. zawiera program umierania człowieka starego i rozwoju życia człowieka Bożego, który ma być realizowany przez całe życie chrześcijanina, na wszystkich etapach jego życia duchowego, przy czym na etapie zjednoczenia mistycznego następuje przewaga tego drugiego elementu.

Strategia duchowej formacji chrześcijanina zawiera cały zasób środków i ćwiczeń duchowych, które mają pomóc na tym etapie początkowym. Dlatego różni formatorzy proponują różnorodne środki ascetyczne, różne metody walki duchowej, zwracają uwagę na własne ujęcia oczyszczenia. W rzeczywistości chodzi o odwrócenie człowieka od miłości własnej, aby mógł całkowicie odpowiedzieć na miłość Boga. Ten moment powoduje zmianę myślenia człowieka i odczuwania w życiu Bożej obecności, co pociąga za sobą wewnętrzną przemianę stylu życia i przyjęcie postawy życiowej ukierunkowanej ku Bogu. To jest najtrudniejszy moment, ponieważ człowiek nie chce zerwać z różnorodnymi wadami i z dotychczasowym stylem życia przynoszącym mu pewne przyjemności, aby przyjąć postawę życia według miłości Boga, która wymaga wyrzeczenia się własnego egoizmu. Przyjęcie miłości Boga i odpowiedź na nią burzy całe dotychczasowe życie chrześcijanina. Stąd też w jego duszy toczy się walka duchowa, będąca dramatem bólu spowodowanego odrzuceniem własnego „ja”.

Człowiek współczesny często nie potrafi podjąć walki duchowej z tym wszystkim, co utrudnia rozwój miłości Boga i bliźniego, dlatego ucieka się do psychologii i terapii, aby rozładować napięcie, jakie powstaje w jego psychice w momencie odrzucenia miłości własnej i podjęcia nowej drogi życia. W rzeczywistości jest to pomylenie formacji duchowej z formacją ludzką. Tymczasem człowiek musi mieć dojrzałość psychiczną, aby mógł budować gmach życia duchowego. Dojrzałość

ludzka powinna rozwijać się razem z formacją duchową. Niedojrzałość osobowa jest przyczyną patologii życia duchowego. I dlatego nie wolno mieszać tych dwóch formacji ani zastępować formacji duchowej formacją ludzką i odwrotnie. Nie wolno eliminować z formacji duchowej prymatu łaski, ani też sprowadzać życia duchowo-mistycznego do życia naturalnego.

Prawda o sobie prowadzi do osiągnięcia cnoty pokory. Człowiek znający własne wnętrze, czyli swoje słabości i niedoskonałości, łatwiej podejmuje współpracę z Bogiem i łatwiej otwiera się na Jego miłość. Dlatego raczej nie powinno mówić się o jednorazowym akcie nawrócenia, ale o stałym procesie nawracania się (procesie mistycznym). Wówczas we wnętrzu chrześcijanina rozwija się więź z Bogiem na płaszczyźnie całkowitego umiłowania Go. Odkryta szkoła zmartwychwstańcza podkreśla powyższą przemianę. Jest to przemiana w Chrystusa na skutek zgodności działania człowieka z Jego czynami. przemiana na podobieństwo Jezusa. Ogromną pomocą w procesie przemiany jest naśladowanie Jezusa, gdyż największą przeszkodą jest miłość własna, czynność własna, pokusa i grzech. W tym kierunku dynamizuje człowieka miłość, która stanowi istotę świętości, a która musi być osiągnięta w największym stopniu. Od tego stopnia zależy mistyczne zjednoczenie z Bogiem. Jest to zupełnie nowy stosunek do Boga, gdyż człowiek rodzi się do Bożego życia i stąd bezpośrednio wynika stan jedności mistycznej pomiędzy Bogiem a człowiekiem. Tak więc dzięki miłości człowiek osiąga jedność celu i jedność psychiczną-duchową.

Ta integrująca funkcja miłości wskazuje także na jej oczyszczające zadanie. Miłość w tym procesie coraz bardziej przenika duszę, staje się coraz czystsza i mocniejsza. Dlatego proces oczyszczenia św. Jan od Krzyża nazywa nocą ciemną (DGK Prolog 1), dzieląc ją na noc zmysłów i noc ducha (DGK I, 1, 2). Polem oczyszczającego działania miłości są władze pożądania. Bóg przenikając duszę swoją miłością oczyszcza ją i przekształca w siebie, gdyż człowiek uwalniając się od wszelkich innych upodobań kieruje swoją miłość wyłącznie do Niego. Aby wejść w tę noc dusza musi posiadać już pewien poziom miłości, ponieważ bez niej nie miałyby siły wznosić się wyżej. I właśnie ta wzrastająca miłość powoduje udręczenia nocy ciemnej, duchowe cierpienia: przygnębienie, oschłość i poczucie oddalenia od Boga. Ona to sprawia, że wszelkie niedoskonałości zaczynają się wyraźnie ujawniać. Albowiem miłość stopniowo przenikając duszę uwalnia ją od tych niedoskonałości

i przekształca w siebie. Jest to miłość osobowa, gdyż płomieniem, który ogarnia dusze jest sam „duch jej Oblubieńca, tj. Duch Święty” (ŻPM 1,3). Ogniem, który przenika i oczyszcza duszę, jest miłość. To on sprawia, według św. Jana od Krzyża, że dusza „czuje się głęboko i przenikliwie raniona gwałtowną miłością Bożą” (NC II, 11,1). Jednocześnie działanie oczyszczające miłości sprawia ból, który jest bólem tracenia swojego życia, aby osiągnąć życie Boże.

To co się dzieje w duszy, zwłaszcza w nocy biernej, jest działaniem Boga. Dlatego miłość o tyle może przeniknąć i złączyć ze sobą duszę, o ile zostaną wyniszczone i wykorzenione wszystkie pożądania, niedoskonałości i namiętności oraz wszystko, co przywiązuje do rzeczy ziemskich. Jeżeli wola uwolni się od tych namiętności, zbliży się do woli Bożej i stanie się z nią jedną, wówczas wprzęga je na służbę miłości. Umartwienie pożądań nie jest jakimś znęcaniem się nad sobą, lecz skupieniem sił chrześcijanina na przedmiocie miłości, czyli na Bogu. Pożądania bowiem dążą do dóbr im właściwych i rozpraszają siły duszy, uniemożliwiając jej wzniesienie się do mistycznego zjednoczenia z Bogiem. Zjednoczenie zaś jest owocem oczyszczenia, jakie dokonuje się czynnie i biernie w zmysłach i władzach duchowych człowieka.

Noc bierna ducha charakteryzuje się wyłącznym działaniem Boga, który przeprowadza oczyszczenie ducha za pomocą światła łaski mistycznej. Charakteryzuje się ona całkowitym ogołoceniem władz duchowych człowieka. Ale właściwa walka toczy się na płaszczyźnie konfrontacji pierwiastka boskiego i ludzkiego. Pierwiastek boski oczyszcza duszę człowieka, by ją udoskonalić do pełnego przyjęcia działania Boga, dlatego pierwiastek ludzki przeżywa jakby unicestwienie, zniszczenie złych skłonności natury ludzkiej. Zapada w człowieku ciemność, aby mógł przygotować się do najdoskonalszego miłosnego zjednoczenia z Bogiem, zaś odczuwana wewnętrzna pustka czyni go jeszcze bardziej spragnionym Boga. Stąd dusza przeżywa cierpienie, które w miarę rozwoju procesu życia duchowego nie tyle już oczyszcza, co jednoczy z Bogiem. Oczyszczenia te dokonują się więc poprzez ingerencję Boga w życie człowieka, odbierającą mu przez tzw. oschłości różnego rodzaju pociechy i podpory, na których zbyt wiele się koncentrował. Realizują się one przez cierpienie wynikające z poznania własnej grzeszności i nieskończonej miłości Boga, wobec której człowiek nie jest wierny. To bolesne doświadczenie jest konieczne, gdyż człowiek nie jest w stanie samodzielnie uwolnić się od licznych przywiązań i dlatego

Bóg przychodzi mu z pomocą. Bóg zsyła różnego rodzaju próby, które obnażają jego słabe strony. Jednocześnie nie zostawia go samego, lecz prowadzi go przez kierownika duchowego. On wyjaśnia danej osobie, co się z nią dzieje, dokąd zmierza i co ma uczynić, by nie zejść z coraz trudniejszej drogi prowadzącej do mistycznego zjednoczenia. Albowiem na tej drodze cierpienia rozwija się miłość. Cierpienie nie jest tu już aktem oczyszczenia, lecz aktem miłości, wynikającym z pragnienia pełnienia woli Bożej. Wówczas chrześcijanin wchodzi na drogę uświęcenia.

Dlatego nocy ciemności nie można uważać za depresję. Dokonuje się ona na płaszczyźnie przewagi działania łaski Bożej i oznacza wyzwolenie z ludzkich egocentrycznych ograniczeń oraz otwarcie się na całość Bożego planu zbawienia, na Boga i Jego stworzenie (drugiego człowieka). Wszystko to, co boli chrześcijanina w mistycznym zjednoczeniu z Bogiem, nabiera mistycznego charakteru jako współuczestnictwo w dziele zbawienia. W tym kontekście noc ciemności staje się duchowo płodna. Wówczas chrześcijanin z całkowitą świadomością i przekonaniem podejmuje aktywne włączenie się w tę Bożą perspektywę, nie zajmując się tylko osobistym oczyszczeniem, ale pragnieniem zbawienia innych. Taka postawa pozwala chrześcijaninowi zrozumieć i osiągnąć mistyczną noc ciemności oraz powoduje dynamiczny rozwój życia mistycznego.

Mimo krytykowania przez psychologię życia mistycznego, a zwłaszcza nocy ciemności, to jednak coraz częściej dostrzegany mistyczne horyzonty współczesnej duchowości. Życie mistyczne osiąga nowe znaczenie, a noc ciemności ma związek z Jezusem, owym „Mysterion” Jego zbawczej śmierci i zmartwychwstania. Albowiem sam Bóg prowadząc człowieka swoją miłością poprzez noc ciemności, również wprowadza go w tajemnicę krzyża swojego Syna. Uczestnicząc w krzyżu Jezusa chrześcijanin ma udział w zbawieniu innych. Takie cierpienie ma charakter zastępczy, wstawienniczy, ponieważ śmierć na krzyżu objawia największą miłość Boga. Uwielbiony Chrystus po zmartwychwstaniu posiada nadal naturę ludzką, ale przemienioną, niepodlegającą cierpieniu, a poprzez dzieło odkupienia w taki sam sposób zostaje uwielbiona i przemieniona natura ludzka. Tak więc Syn Boży jest realizatorem zbawczego dialogu miłości człowieka i Boga, który dokonuje się w przeżyciu Misterium Paschalnego.

Chrześcijanin jest przekonany, że Bóg zawładnął jego życiem i wchodzi w nową fazę życia duchowego, w której Bóg przejmuje całko-

wicie inicjatywę. Jest to faza życia mistycznego, w której chrześcijanin odczuwa wejście w postawę bierną, charakterystyczną dla mistycznego zjednoczenia. Zmiana w sposobie odczuwania miłości przez duszę wiąże się więc z przemianą, jaka dokonała się w niej samej. Przyczyną jej cierpień, jak wyżej zaznaczono, były niedoskonałości i wady, jakie w sobie miała. Teraz, głęboko oczyszczona, stała się zdolna do przyjęcia Bożej miłości. Nie oznacza to, że dusza nie odczuwa już żadnych pragnień. Teraz jej pragnienia nie są pełne udręczeń nocy ciemnej, gdy jeszcze nie była tak zjednoczona z Bogiem. To doświadczenie miłości Boga w stanie zjednoczenia św. Jan od Krzyża nazywa „przeobrażeniem w Umiłowanego”, „całkowitym wzajemnym posiadaniem”, „utwierdzeniem wierności obydwu stron”, „najwyższym stanem, do jakiego można dojść w tym życiu” (PD 22, 3). W tym stanie „Umiłowany żyje w miłującym, a miłujący w Umiłowanym” (PD 12, 7). Jednak stwierdza, że „nie można go wysłowić, ani opisać” (PD 26, 4). Istotą tego stanu jest więc miłość, która dokonuje osobowego zjednoczenia, równając miłujące się osoby. Chociaż jest to miłość wzajemna, to jednak pochodzi w całości od samego Boga. To Bóg „najwięcej kocha” (PD 31, 2). Dusza zaś, jak już podkreślono, odpowiada Bogu tą samą miłością, którą otrzymuje. Miłość, która teraz ogarnia i przenika duszę, jest tą samą, która przedtem tak boleśnie ją raniła, oczyszczając ją od niedoskonałości i wad (ŻPM 1, 19). Ten płomień miłości był zawsze pełen „czułości”, lecz póki dusza nie uwolniła się od oschłości, odczuwała go jako coś „dręczącego” (ŻPM 1, 23). Obecnie ten płomień miłości jest dla niej „chwałą, rozkoszą i wolnością” (ŻPM 1, 26).

Oznacza to trwały stan duszy, ponieważ doszła ona do zaślubin duchowych (małżeństwa duchowego). Nie może do tego stanu dojść „zanim nie zostanie utwierdzona w łasce” (PD 22, 3). Trzeba zaznaczyć, że tej miłości towarzyszą inne cnoty, zwłaszcza wiara i nadzieja. Są one „niejako zanurzone w miłości, bowiem i każda z nich zwiększa miłość ku Bogu tak, iż we wszystkich rzeczach i sprawach poruszają się miłością i ku większej miłości Boga” (PD 24,7). Ten proces życia duchowo-mistycznego przedstawia św. Jan od Krzyża następująco: „Zanim dusza tu dojdzie, najpierw przechodzi trudy i gorycze umartwienia, ćwiczy się w rozmyślaniu rzeczy duchowych, co wszystko omawia dusza od pierwszej strofy aż do tej, która mówi: *Rozrzucając wdzięków tysiące*. Następnie wchodzi na drogę kontemplacji, w której idzie drogami i wązami miłości. Będzie o tym mowa w następnych strofach aż do tej,

która mówi: *Odwróć się Miły*, w której dopełniły się zaręczyny duchowe. Następnie wchodzi dusza na drogę zjednoczenia, gdzie otrzymuje bardzo wiele wzniosłych udziałów i nawiedzeń, darów i klejnotów Oblubieńca, jako prawdziwa oblubienica. Pogłębia się i udoskonala w miłości Oblubieńca. Wszystko to opowiada począwszy od owej strofy, która wyraża zaręczyny duchowe: *Odwróć się Miły*, aż do tej, która się zaczyna słowami *Oblubienica wszedłszy*. Teraz bowiem mają się dokonać zaślubiny pomiędzy ową szczęśliwą duszą a Synem Bożym” (PD 22, 3).

Tak rozumiana miłość, według św. Jana od Krzyża, „upodabnia kochającego do kochanego” (DGK I, 4, 3), ale również „poddaje kochającego kochanemu” (DGK I, 4, 3). Bóg w zjednoczeniu „naprawdę poddaje się duszy, aby ją wywyższyć, jakby On Był jej sługą, a ona Jego panem” (PD 27, 1). Odtąd dusza tylko pragnie miłości Boga i chce żyć Jego wyłączną miłością. Dokonuje się wzajemny dialog miłości. Dlatego Mistyk Hiszpański podaje trzy stopnie miłości w zjednoczeniu. Pierwszy polega na tym, że dusza „kocha Boga nie przez samą siebie, lecz przez Niego” (ŻPM III, 82). Drugi polega na tym, że dusza „kocha Boga w Bogu, gdyż w tym gwałtownym zjednoczeniu zatapia się dusza w miłości Boga, a Bóg również z wielką siłą przenika duszę” (ŻPM III, 82). Jest ona doskonała, ponieważ „kochający dochodzą do takiej jedności, że się przemieniają niejako jeden w drugiego” (PD 11, 12). Trzeci stopień polega na tym, że dusza „kocha Boga dla tego, czym On jest sam w sobie; nie kocha Go tu bowiem dusza tylko dlatego, że jest dla niej tak dobry, szczodry, chwalebny itd., lecz o wiele więcej dlatego, że sam w sobie jest takim istotnie” (ŻPM III, 82). Jednak zaznacza Święty, że trudno jest spotkać człowieka, który spełniałby dobre uczynki tylko z czystej miłości ku Bogu, nie szukając w nich korzyści, pociechy, upodobania itd. (DGK III, 28, 8). A jednak chrześcijanin musi znaleźć miłość całkowicie bezinteresowną. Taka miłość nie szuka uznania ani u ludzi, ani „nie pragnie, by sam Bóg o tym wiedział”.

Trzeba zaznaczyć, że wszyscy chrześcijanie są powołani do osiągnięcia takiej miłości, czyli do stanu mistycznego zjednoczenia z Bogiem (ŻPM 3, 59), ale każdy człowiek ma swoją miarę świętości i w różny sposób ją realizuje. I ta różnorodność tworzy „harmonię miłości” (PD 14-15, 26). Albowiem to zjednoczenie w miłości jest celem i przeznaczeniem człowieka. Jest ono stanem normalnym dla chrześcijanina, w którym Bóg staje się wewnątrz człowieka źródłem jego życia i działania. Człowiek, będąc dzieckiem Bożym, powinien więc

całą swoją duszę zwracać ku Chrystusowi, ofiarując Mu swoją miłość i samego siebie, ponieważ On jest źródłem życia mistycznego. Jeżeli chrześcijanin będzie czerpał z tego Źródła kochającym sercem, to życie Jezusa stanie się jego życiem, a połączywszy swoją osobę z Jezusem zostanie przemieniony w prawdziwego Syna Bożego. Dokonuje się to przez współpracę z Jezusem.

Istotą życia mistycznego jest miłość mistyczna, która jest całkowitym oddaniem swojej woli, a z nią samego siebie Chrystusowi, tym samym jest ona całkowitym poddaniem się Jemu. To oddanie polega na całkowitym wyrzeczeniu się siebie, prawa do własnego działania, posiadania czegokolwiek na własność, a więc wyrzeczenie się wszystkiego, do czego ludzkie „ja” może mieć prawo. Chrześcijanin wyrzeka się wszystkiego na korzyść Boga. Mocą mistycznej miłości człowiek nie posiada już własnego życia, gdyż odtąd Jezus staje się Panem jego życia. Tak doskonała miłość może jedynie istnieć między Bogiem a człowiekiem, ponieważ jedynie Bogu człowiek może oddać siebie w sposób całkowity i zupełny, zrzekając się na Jego korzyść wszystkiego, swojej działalności.

Chrześcijanin po przejściu oczyszczeń, a więc po pokonaniu wad i niedoskonałości, a przede wszystkim miłości własnej, oraz poprzez ciągle ponawianie aktów nadprzyrodzonych staje się dojrzały do stałego i ścisłego zjednoczenia z Bogiem w miłości. Do tego stanu, zwanego zaślubinami duchowymi lub małżeństwem duchowym, dochodzą ci, którzy podejmują wysiłek rozwoju miłości i odrzucenia tego, co mu przeszkadza. Wówczas wola człowieka zlewa się całkowicie z wolą Bożą, tak że odtąd nie ma już w niej nic przeciwnego woli Bożej. Chrześcijanin oddaje się Bogu do tego stopnia, że wyrzeka się świata i własnego działania. Wola Jezusa przez akt najwyższej miłości łączy się z wolą człowieka do tego stopnia, że ludzka wola przestaje być osobną i niezależną, czego skutkiem jest zastąpienie zewnętrznego działania człowieka działaniem Jezusa, siły ludzkiej siłą Jezusa, którą jest Duch Święty, oraz wewnętrznego istnienia człowieka istnieniem Jezusa. Przy tym nie ulega przemianie osoba człowieka, ale jego osobowość. Osoba człowieka poprzez zjednoczenie z osobą Jezusa, a tym samym z całą Trójcą Świętą, nie przestaje istnieć, nie staje się Bogiem, lecz „osobą boską w odbiciu”, czyli prawdziwym dzieckiem Bożym. Bóg swoją miłością dotyka istoty duszy chrześcijanina i sam do niej zstępuje, wypełniając sobą całą jego osobę. Odtąd człowiek kocha już nie miłością ludzką,

lecz Bożą. Miłość prowadzi do takiego stopnia wzajemnego oddania się Boga i człowieka, że każdy z nich, opuszczając niejako siebie „zamienia się” w drugiego. Podobnie jak miłość łączy Osoby Trójcy Świętej, tak również łączy duszę człowieka z Bogiem.

Stan zjednoczenia utwierdza chrześcijanina w łasce Bożej. Bóg daje duszy uczestnictwo w swojej doskonałości, udziela jej niewymownej radości, szczęścia i poczucia bezpieczeństwa. Staje się ona świątynią Boga i Jego ołtarzem, gdyż urzeczywistnia się w niej i rozwija Boża miłość, stanowiąca prawdziwe życie człowieka.

Najogólniej przedstawiony proces życia duchowo-mistycznego dokonuje się poprzez rozwój miłości. Dlatego trzeba poznać jej przymioty i funkcje w zjednoczeniu z Bogiem. Przyjęcie miłości jako procesu życia mistycznego uwalnia człowieka od rozpraszenia sił wewnętrznych w dążeniu do celu, jakim jest mistyczne zjednoczenie. Albowiem Bóg pragnie tylko, „żeby Go dusza miłowała” (PD 28,1). W tradycji mistycznej św. Jan od Krzyża ukazał cały dynamizm miłości w dążeniu do Boga oraz jej przymioty i funkcje.

W dążeniu do mistycznego zjednoczenia ważne jest posiadanie prawidłowego obrazu Boga w świetle katolickiej wiary. Dlatego nie można poznać Boga i człowieka drogą tak zwanej medytacji naturalnej, która znajduje swoje odmiany w różnych metodach psychoterapeutycznych. Chorobliwa koncentracja na własnym „ja” i na własnych przebiegach psychicznych prowadzi ostatecznie do egocentryzmu, a nawet do egoizmu. W takim doświadczeniu człowiek pielęgnuje własny angelizm, który prowadzi do przekonania, że Bóg musi być ze mnie zadowolony, a tymczasem konieczna jest świadomość własnej grzeszności i miłości Boga, który mu pomaga.

Życie duchowo-mistyczne dokonuje się w stałym napięciu mistyki i misterium, zaś odrzucenie misterium prowadzi mistykę na fałszywe tory, w oderwaniu do nauczania Kościoła. Życie mistyczne musi być rozwojem darów nadprzyrodzonych otrzymanych w sakramencie chrztu św., albowiem jest życiem w Chrystusie, jest pełną chrystoformizacją. Natomiast indywidualizacja jungowska prowadzi człowieka do życia wizją własnego obrazu Boga, bez relacji do drugiego człowieka. Jest to tajemnicze bezkształtne doświadczenie, tonięcie w oceanie jedności. Taka mistyka nie uznaje żadnego zwierzchnika. Z kolei istotą mistyki chrześcijańskiej nie jest wnikanie w siebie, lecz otwarcie się na Chrystusa, bowiem tylko w Nim i przez Niego człowiek poznaje Boga

Trójjedynego oraz godność i wartość siebie jako osoby. Człowiek prawdziwej wiary wie, że musi ukochać każdego człowieka w Chrystusie, bowiem Chrystus z każdym człowiekiem się utożsamia (por. Mt 25, 31-40). Bóg jest Miłością, dlatego życie mistyczne nowego człowieka, jego doświadczenie mistyczne jest ustawicznym wnikaniem w historię miłości Boga do człowieka oraz miłości człowieka do Boga. Dopiero w miłości, która jest relacją osobową, ujawnia się rzeczywistość prawdziwego Boga schodzącego do człowieka. Dlatego życie mistyczne stanowi przestrzeń działania Ducha Świętego, formację sakramentalną, która jest niemożliwa siłami czysto ludzkimi. Przykładów dostarczają święci i przedstawiciele mistyki przeżyciowej.

Tak więc poprzez doświadczenie mistyczne człowiek otwiera drzwi swego serca Jezusowi. Podkreśla to mocno św. Faustyna: „I dusza moja trwała w ustawicznym miłosnym złączeniu z Panem. Jednak nie przeszkadzało mi to do spełniania obowiązków. Czulałam, że jestem przemieniona w miłość, płonęłam cała, ale bez szkody” (Dz 65). Takie doświadczenie mistyczne jest mistyczną pełnią „nowego” człowieka, które nie osiąga się bez procesu oczyszczenia, czyli odrzucenia wszystkiego, co przeszkadza w życiu z Chrystusem, szczególnie pysznego „ja”. Musi się łączyć z cierpieniem. Kto pragnie naśladować Chrystusa biednego, ten musi być przygotowany na „śmierć” opuszczenia i wyrzeczenia. Ono jest konieczne do mistycznego zjednoczenia z Bogiem.

Życie mistyczne, według ks. Profesora, można określić od strony teologicznej jako bezpośrednie doświadczenie tajemnic Boga (życia wewnętrznego samej Trójcy Świętej) na drodze nadprzyrodzonego poznania i własnej miłości, dzięki intensywnemu działaniu Ducha Świętego, już wcześniej otrzymanego w sakramencie chrztu św. Zaś od strony psychologiczno-moralnej – jako pełną zgodność woli ludzkiej z wolą Bożą. Tak więc chrześcijanin w doświadczeniu mistycznym jest całą mocą swojej osoby ukierunkowany na realizowanie woli Boga, a nie własnej. Dlatego, zdaniem ks. Profesora, autentyczny mistyk żyjący Chrystusem nie może być egoistą, lecz człowiekiem dla innych. Psycholodzy zaś uważają doświadczenia mistyczne tylko za przeżycia subiektywne, odrzucając aspekt nadprzyrodzony w psychice człowieka. Taką interpretację nazywa świecką, psychologiczną. Mistycy więc, czyli ludzie żyjący miłością Chrystusa, powinni ująć ster procesu cywilizacyjnego i pokierować nim tak, aby każdy „nowy” człowiek, mistyczny, mógł stworzyć nowy typ środowiska mistycznego na ziemi, czyli nową cywilizację miłości na ziemi.

Dlatego ks. Profesor wiele uwagi poświęcił badaniom mistyki studyjnej i mistyki przeżyciowej, aby ukazać powyższy rozwój życia mistycznego od momentu chrztu. Jest to koncepcja nowatorska, podbudowana tradycją mistyczną Kościoła. Wyraża ona przemianę chrześcijanina jako podmiotu, który rozwija swoje życie duchowe aż do osiągnięcia mistycznej jedności z Bogiem w miłości. Chodzi tu o proces świętości osiągający mistyczną jedność z Bogiem, który dokonuje się przez współpracę z darami nadprzyrodzonymi. Nieznajomość tego procesu sprowadza życie mistyczne do praktyk pobożnościowych, które mają pomagać w tym procesie, a nie być celem dla celu. Zwraca uwagę na niebezpieczeństwo terapii i psychologii, które odrzucają formację duchową chrześcijanina, albo starają się błędnie ją zastąpić.

Ks. Profesor przestrzega przed fałszywym utożsamianiem życia duchowo-mistycznego ze zjawiskami nadzwyczajnymi. Są one darami, jakich Bóg udziela niektórym chrześcijanom, i nie stanowią istoty świętości. Ostrzega też przed błędnym sprowadzaniem życia duchowego do spirytualizmu i mistycyzmu, wynika to z nieznajomości teologii duchowości i studyjnej teologii mistycznej oraz mistyki przeżyciowej.

(Publikacje: *Odkrywanie modlitwy*, Częstochowa 2012; *Ku szczytom świętości*, Częstochowa 2014; *W szkole świętości*, Warszawa 2016).

9. Odkrycie polskich szkół duchowości

W Polsce przez ostatnie wieki nie prowadzono badań nad rodzimą teologią duchowości i mistyki. Dopiero powołanie katedry teologii życia duchowego na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie rozpoczęło podejmowanie pierwszych badań. W wyniku tych pionierskich prac wykryto pierwsze polskie szkoły duchowości.

9.1. Szkoła zmartwychwstańcza

Ks. Profesor odkrył polską szkołę zmartwychwstańczą (B. Jański, ks. P. Semenenko, ks. H. Kajsiewicz, ks. P. Smolikowski, J. Karska, bł. M. Darowska, bł. C. Borzęcka, s. J. Borzęcka). Koncepcja odkrytej szkoły przyznaje prymat miłości, wokół tej cnoty nadprzyrodzonej skupia ona całe życie duchowo-mistyczne. Miłość nie stanowi tu abstrakcyjnego pojęcia, lecz akt żywej osoby, rozumiany jako uczestnictwo w miłości Boga ku Niemu samemu i w odniesieniu do stworzeń. Zatem

jest ona zarówno fundamentem świętości, jak i motorem, który winien pobudzać wysiłki chrześcijanina pragnącego zjednoczenia z Bogiem. Droga do świętości jest drogą trudną i nie można jej osiągnąć jednorazowym wysiłkiem. Dlatego też chrześcijanie nie powinni się lękać tego trudu czy zrażać, że po wstępnym zapale pojawiają się różnorodne kryzysy. Dlatego miłość jest przyczyną zjednoczenia z Bogiem, a wyraża się ona w osiągnięciu zgodności z wolą Bożą, w całkowitym oddaniu się Jemu, w czystości wewnętrznej i w posłuszeństwie ducha oraz w realizacji miłości bliźniego.

Szkola zmartwychwstańcza podkreśla mocno antropologię poznania, czyli introspekcję prawdy o sobie. Chodzi o poznanie samego siebie, o ustawiczną świadomość własnej nędzy, o uznanie swojej zależności od Boga, o grzech osobisty jako utratę łaski i o złość jako skutek grzechu. Stąd dla twórców szkoły są ważne pojęcia „nędzy”, „nicestwa” i „złości”, oczyszczenia władz człowieka: rozumu, woli, serca i wyobraźni. Wszystko po to, aby osiągnąć cnotę pokory, będącą podstawą poznania. Podkreślają lęk przed czynnością własną i rezygnację z niej na rzecz szukania oraz pełnienia woli Bożej. Stąd też wiele uwagi poświęcają istocie, znakom i skutkom czynności własnej. Również wiele miejsca poświęcają analizie miłości własnej, jej pojęciu i skutkom. Z kolei przyjęcie w koncepcji życia duchowego umiarkowanego optymizmu pozwoliło Autorom na odrzucenie zarówno psychologicznego idealizmu, jak i skrajnego pesymizmu, uważającego naturę ludzką za złą, zasługującą na ustawiczne zwalczanie i wyniszczenie. Optymizm Autorów oparty jest na fakcie odkupienia i zmartwychwstania, przejawia się też w poglądach dotyczących zharmonizowania władz człowieka. Ten duch radości powinien stale towarzyszyć chrześcijaninowi w drodze do Boga.

Twórcy szkoły podkreślają współpracę człowieka z Bogiem. W tym procesie współpracy uważają Boga za inicjatora życia duchowego, który wzywa człowieka do współdziałania i uzdalnia go do tego współdziałania poprzez cnoty teologalne, cnoty moralne i czynniki ułatwiające współdziałanie. Tymi czynnikami są: czysta intencja, święta obojętność, czujność i umartwienie. W procesie tym uwzględniają rolę pokus i walkę z nimi. Najwięcej uwagi poświęcają środkom współdziałania, szeroko omawiając modlitwę, szczególnie kontemplację, omawiają też sakrament chrztu, Eucharystii i pokuty, analizują rolę kierownictwa duchowego oraz zachowanie ubóstwa duchowego.

Autorzy podkreślają konieczność harmonijnego połączenia obu czynników: przyrodzonego i nadprzyrodzonego, jednak z przyznaniem

pierwszeństwa w działaniu temu ostatniemu. Łaska zajmuje w ich nauce naczelną rolę. Akcentują również zasadę harmonii władz ludzkich. Człowiek rozwija samego siebie nie w próżni ontycznej, lecz na podstawie tego, czym są i jakie są jego władze naturalne. Czyniąc je przedmiotem swojego działania, dążąc do ich rozwoju i harmonii, doskonalą samego siebie. W myśl teorii spirytualizmu Autorzy ci uważają ciało za naturalny element, z którym dusza powinna działać w harmonii i zgodzie. W ten sposób dusza pełni nadrzędną rolę w stosunku do ciała. Stąd cały proces życia duchowo-mistycznego powinien polegać na dążeniu do wewnętrznej zgodności działania ciała i duszy.

Finiszem procesu duchowego jest mistyczne zjednoczenie jako najwyższa forma życia duchowego osiągalna przez każdego chrześcijanina, o ile w jego życiu następuje przewaga działania samego Boga. W tej koncepcji na czoło wysuwa się mistyczna łączność z Chrystusem. Życie w jedności mistycznej z Nim, aż do osiągnięcia przemiany w Niego, stało się osią całej koncepcji życia duchowego. Doktrynę chrystologicznego ujęcia życia duchowego Autorzy oparli na Chrystusie jako wzorze oraz na tajemnicach ziemskiej drogi Zbawiciela. Według tej koncepcji człowiek jest włączony w nadprzyrodzone życie przeobstwowanej ludzkiej natury Syna Bożego. On jest wzorem dla każdego człowieka, a Jego życie prawzorem życia ludzkiego. Przyczynę wzorcową stanowi Jego przeobstwowana natura ludzka. Teoria wzorcowości chrystologicznej kładzie nacisk na całkowitą zależność nadprzyrodzonego życia człowieka od Chrystusa i na przemianę w Niego. W pierwszej fazie polega ona na tym, że osoba ludzka przyjmując i powtarzając we władzach natury akty Jezusa, zostaje obdarzona pełnią Chrystusa i zaczyna żyć jak gdyby Chrystus. Zdaniem Autorów przemiana w Chrystusa w drugiej fazie dokonuje się na skutek zgodności działania człowieka z czynami Jezusa. Przemiana ta może być tak zupełna, że człowiek przestaje żyć sobą, a żyje w Nim i razem z Nim. To prowadzi do zmartwychwstania duchowego. Człowiek już podczas pobytu na ziemi uczestniczy w przyszłej chwalebnej rzeczywistości, antycypuje to nowe, zmartwychwstałe życie.

Zanim człowiek osiągnie stan zjednoczenia mistycznego, musi zostać poddany wielu próbom oczyszczenia. Potrzebuje działania łaski mistycznej, będącej specjalną ingerencją Boga. Otrzymuje ją w nocy biernej zmysłów i w nocy biernej ducha. Po tych oczyszczeniach człowiek dochodzi do najwyższego stopnia zjednoczenia z Bogiem, czyli do zaślubin duchowych. Jedność z Bogiem w zaślubinach ma moc

przetwarzania i jednoczenia z Nim przez miłość. Zazwyczaj znakiem zewnętrznym tego stanu jest zapomnienie o sobie i rzeczach stworzonych. Autorzy wyliczają też stopnie zjednoczenia. Podkreślenie prawdy o jedności czynnika nadprzyrodzonego i przyrodzonego w rozwoju życia duchowego pozwoliło Autorom wypowiedzieć się za łącznością między ascezą i mistyką. Dlatego każdy człowiek będący w stanie łaski uświęcającej, która już w zarodku zawiera w sobie wszystko, co jest potrzebne do takiego rozkwitu życia duchowego, i przechodzący czynne oczyszczenie, może być przez Boga przeniesiony w stan mistyczny.

Ks. Profesor swoje odkrywcze badania uwieńczone pracą habilitacyjną *Formacja duchowa według głównych przedstawicieli szkoły zmartwychwstańczej* (Warszawa 1988) uzupełnił następnymi książkami: *Duchowość zmartwychwstańcza* (Warszawa 2003), która została przetłumaczona na język portugalski (Brazylia) i angielski (USA); *Bogdan Jański człowiek, który przekroczył swoją młodość* (seria: *Jański – ku przyszłości 1*, Warszawa 2006); oraz 4 pracami zbiorowymi: *Dziedzictwo Bogdana Jańskiego. Służba narodowa* (seria: *Jański – ku przyszłości 2*, Warszawa 2007) oraz *Ku zmartwychwstaniu narodu...* (seria: *Jański – ku przyszłości 5*, Warszawa 2010); *Odpowiedzialność ludzi nauki...* (seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła 10*, Warszawa 2011) i *Odpowiedzialność polityków za...*, (seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła 11*, Warszawa 2012). Ponadto napisał wprowadzenie do angielskiego tłumaczenia wybranych kazań ks. P. Semenienki: Piotr Semenenko, CR, *Love and Faith: Five Sermons of the Resurrectionist Spirituality. Translated from Polish by Sr Pascale-Dominique Nau* (Rome 2014). W 2016 roku wydał monografię *Polska szkoła duchowości* (seria: *Duchowość Europy 3*, Wyd. UKSW, Warszawa 2016).

W sumie o szkole duchowości zmartwychwstańczej napisał różnych pozycji w liczbie: 25 książek (autor, redaktor, konsultant), 57 naukowych artykułów, 9 haseł, 79 naukowo-popularnych artykułów, 16 wprowadzeń do pozycji książkowych innych autorów, różnych 109 opracowań (zwłaszcza formacyjnych) dla Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, 39 sprawozdań i udzielił 18 wywiadów o Jańskim. Razem 352 pozycje. Najczęściej były publikowane na łamach: „Zarządzanie i Edukacja”, „Emaus 2000”, „Emaus”, „Sygnaturka Kolegiacka” (Pułtusk), „Niedziela Płocka” i w licznych pracach zbiorowych (np. *Polska szkoła duchowości zmartwychwstańczej*, w: *Oblicza polskiej duchowości*, seria: *Mistyka polska 120*, red. W. Gałązka, Wyd. UKSW, Warszawa 2013, s. 53-73; *Bog-*

dan Jański (1807-1840). Założyciel zmartwychwstańców, twórca polskiej szkoły duchowości zmartwychwstańczej, w: *Oblicza polskiej duchowości*, seria: *Mistyka polska* 120, red. W. Gałązka, Wyd. UKSW, Warszawa 2013, s. 75-92; *Duchowe elementy w koncepcji wychowania ks. Pawła Smolikowskiego CR*, w: *Oblicza polskiej duchowości*, seria: *Mistyka polska* 120, red. W. Gałązka, Wyd. UKSW, Warszawa 2013, s. 95-109; A. Baran, P. Piasecki, *Polskie szkoły duchowości w tysiącletniej historii narodu*, w: *Duchowość przełomu wieku*, seria: *Mistyka polska* 7, red. S. Urbański, M. Szymula, Wyd. UKSW, Warszawa 2000, s. 57-104 oraz umieszczonych w Internecie na stronie Szkoły.

Ponadto w celu dokładniejszego poznania duchowości zmartwychwstańczej powołał przy Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego najpierw Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej, w ramach którego różni autorzy napisali 80 artykułów. Następnie powołał Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, gdzie wykładowcy podjęli badania nad myślą Bogdana Jańskiego, nad doktryną szkoły i innymi jej przedstawicielami (w liczbie 82). Powstały nowe pozycje książkowe i kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularno-naukowych. Pracownicy Szkoły pisali artykuły na łamach „Sygnaturki Kolegiackiej” – 34 artykuły, w „Niedzieli Płockiej” – 4 artykuły, w Internecie umieszczono 41 artykułów. Na łamach „Zarządzania i Edukacji” pracownicy napisali 81 artykułów z uwzględnieniem personalizmu w kształtowaniu duchowości zmartwychwstańczej, 19 artykułów zostało opracowanych na płycie CD-R, a 17 artykułów opublikowano w pracy *Dziedzictwo Bogdana Jańskiego. Służba Narodowa*, red. S. Urbański, Warszawa 2007.

Ks. Profesor zorganizował (współorganizator, konsultant) 117 sympozjów uczelnianych i ogólnopolskich na tej Uczelni oraz w jej Zamiejscowych Wydziałach w Krakowie, Chełmie, Zabrzu, Opolu i Elblągu oraz w Uczelni Jańskiego w Łomży lub poza jej murami: w auli Politechniki Warszawskiej, w Centrum „Resurrectionis” w Krakowie, w auli Konferencji Episkopatu Polski, na Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, w Pułtusku i Winnicy, w Teatrze Muzycznym „Roma” w Warszawie, w Teatrze Polskim w Warszawie, w Galerii Porczyńskich w Warszawie, w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. Ks. Profesor wygłosił 57 referatów, 70 wykładów okolicznościowych i 3 wykłady na konwersatorium comiesięcznym („Myśl społeczna Kościoła a przemiany w Polsce). Uczestniczył w 16 konferencjach. Na uczelniach Jańskiego

powstało 13 prac dyplomowych uwzględniających nauczanie B. Jańskiego oraz 3 prace doktorskie pracowników uczelni z zakresu szkoły duchowości zmartwychwstańczej. Na UKSW powstały 3 prace doktorskie oraz 5 prac magisterskich. Ks. Profesor napisał 3 recenzje prac doktorskich ujmujących duchowość zmartwychwstańczą. Ponadto w serii wydawniczej: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* ukazało się 18 pozycji, a w serii: *Jański – ku przyszłości* – 5 pozycji. Ks. Profesor był redaktorem merytorycznym 20 książek i konsultantem 10 książek. W Szkole Jańskiego ogłoszono dwa razy obchody Roku Jańskiego (2000, 2010), Roku Służby Narodowej (2005/2006), Roku Wspólnoty (2006/2007), Roku Rodziny (2007/2008), Roku Ewangelizacji Ludzi Nauki (2011), Roku Ewangelizacji Ludzi Polityki (2012), Roku Promocji Szkół Jańskiego (2011/2012), Roku Jubileuszu 20-lecia Szkoły (2013), i kilkakrotnie ogłoszono wśród studentów konkurs o nagrodę ks. Profesora jako Kierownika Duchownego nad myślą B. Jańskiego oraz o nagrodę „Pióro Jańskiego”.

9.2. Szkoła honoracka

Drugą szkołą odkrytą przez ks. Profesora jest szkoła honoracka. Bł. Honorat również na gruncie polskim szerzy koncepcję życia duchowo-mistycznego. Podstawą tego życia jest chrzest św. będący darem Boga, który nazywa „większym cudem niż stworzenie całego świata”. Dzięki łasce otrzymanej w tym sakramencie człowiek staje się synem Bożym, zjednoczonym w Chrystusie. Jest to realna i nadprzyrodzona rzeczywistość, w której osoba ludzka uczestniczy. Mówiąc o sakramencie chrztu św. o. Honorat łączy z nim bardzo ściśle zagadnienie łaski uświęcającej oraz jej stosunku do natury ludzkiej. Łaska udzielana człowiekowi pozwala mu uczestniczyć w naturze samego Boga, która jako pierwsza zasada życia wewnętrznego, życia Bożego oraz czynności istotnie Boskich, udziela człowiekowi przymiotów, które są właściwe Bogu. Wówczas natura ludzka staje się podobna do Boga do tego stopnia, że można o niej mówić jako ubóstwionej i poniekąd równej Bogu. Bóg przez łaskę przybrał człowieka za swojego syna, wchodząc z nim w pewnego rodzaju pokrewieństwo. To Boże synostwo jest synostwem z przybrania.

Dzięki łasce człowiek otrzymuje nie tylko nadprzyrodzone dary Boże, lecz samego Boga i to Niego łaska sprawia, że w człowieku dokonuje się głęboka przemiana. Chrześcijanin może dzięki niej wewnątrz-

nie i skutecznie zwracać się ku Bogu. Otrzymuje uzdolnienie nadprzyrodzone przez cnoty teologalne i cnoty moralne. Ale najwięcej uwagi poświęca bł. Honorat cnotie pokory. Z powyższymi darami chrześcijanin otrzymuje dary Ducha Świętego, które współtworzą organizm nadprzyrodzony.

A więc człowiek, zdążając do mistycznego zjednoczenia z Bogiem przez miłość, został uposażony przez Boga w nadprzyrodzony organizm życia duchowego. Jednak w pierwszym okresie podejmuje oczyszczenie czynne, które jest bolesne i dokonuje się w cierpieniu, a następnie przechodzi w oczyszczenia bierno, podczas których głównym działającym jest Bóg ze swoją łaską przemieniającą człowieka duchowo. To czynne oczyszczenie Autor łączy z nawróceniem, zerwaniem z grzechem, z walką z niedoskonałościami, ze zwalczaniem oziębłości, z walką z pokusami. Ponadto Autor podkreśla oczyszczenie czynne nieuporządkowanych skłonności takich jak namiętności, wady główne i skrupuły. Proponuje oderwanie się od stworzeń. To powyższe oczyszczenie chrześcijanin może dokonać wtedy, gdy podejmie on proces umartwienia niezbędny na drodze rozwoju życia duchowego.

Bł. Honorat wskazuje na potrzebę biernych oczyszczeń w procesie nawrócenia i przemiany. Dokonuje się ono przez bierno oczyszczenie sfery zmysłowej (bierna noc zmysłów) oraz przez bierno oczyszczenie sfery umysłowej (bierna noc ducha). Prowadzą one ostatecznie do mistycznego zjednoczenia na ostatnim etapie drogi rozwoju życia duchowego człowieka. Jest ono złączeniem duszy oczyszczonej chrześcijanina z Bogiem. W tym zjednoczeniu podkreśla rolę wiary i miłości oraz kontemplacji wlanej. W swojej koncepcji życia duchowego Autor szeroko analizuje stopnie zjednoczenia mistycznego. Omawia stopnie zjednoczenia u postępujących: kosztowanie słodczy, pożądanie rzeczy boskich, nasycenie, zachwycenie myśli, bezpieczeństwo, upojenie i siódmy stopień zjednoczenia (Autor zaznacza, że nazwę zna sam Bóg). Następnie charakteryzuje modlitwę odpocznienia (milczącą), zjednoczenie wlane i zjednoczenie przekształcające. Ponadto bł. Honorat porusza zjawiska nadzwyczajne: zjawiska umysłowe i objawienia prywatne.

Przedstawiona wyżej koncepcja mistyki studyjnej bł. Honorata, oparta na miłości, jest dynamiczna. Obrazuje drogę rozwoju poprzez trzy etapy: miłość początkującą, nazywaną świętością początkującą, miłość postępujących jako świętość postępujących oraz miłość doskonałą, czyli świętością wielką, rozwijającą się do świętości doskonałej. Ten

stan mistycznego zjednoczenia chrześcijanin osiąga dzięki oświeceniu światłem Boskiej mądrości. Stan ten wyraża tzw. mistykę doświadczalną, nazywaną przez niego „używającą” w odróżnieniu od mistyki naukowej, określanej jako „kierowniczą”. A więc jest to zjednoczenie mistyczne, jako zwrócenie duszy do Boga przez doświadczenie miłości, tajemnicze wzruszenie unoszące duszę do Boga przez czystą i gorącą miłość, doświadczalne i dotykalne poznanie Boga oraz przez Jego ucisk miłości jednoczącej.

Zatem bł. Honorat poprzez swoją koncepcję życia duchowo-mistycznego przyczynił się do powstania nowej szkoły duchowości. A więc zjednoczenie mistyczne nie oznacza kontaktu z Bogiem jako przedmiotem poznania, ale z Bogiem pozwalającym doświadczyć swojej obecności i swego działania w człowieku. (Badania zostały opublikowane w licznych artykułach oraz w pracach magisterskich i w powstałych 5 pracach doktorskich: P. Głowacki, *Życie duchowe na podstawie pism bł. Honorata Koźmińskiego*, Warszawa 1994; M. Szymula, *„Duchowość zakonna. Duchowość zakonna według nauczania bł. Honorata Koźmińskiego*, Warszawa 1998; K. Bąk, *Duchowość zakonna w życiu i myśli teologicznej Sługi Bożej Matki Anieli Róży Godeckiej*, Warszawa 1998; W. Sugier, *Zjednoczenie mistyczne w nauce bł. Honorata Koźmińskiego*, Warszawa 2006; K. Czyżyk, *Duchowość apostołska według o. Honorata Koźmińskiego*, Warszawa 2009).

10. Inne szkoły

Ponadto ks. Profesor odkrył szkołę franciszkańsko-kapucyńską przełomu XIX i XX wieku (bp B. Szymański, o. P. Leszczyński, o. L. Lendzian, o. W. Piotrowski, o. R. Mazurkiewicz, o. F. Szymanowski, o. F. Sadowski). Jej główne założenia doktrynalne to radykalne przyłgnięcie do Chrystusa, prymat miłości, pokora, zjednoczenie mistyczne oraz paralelizm naśladowania Jezusa i Maryi. Ponadto tłumaczą dzieła zachodnich autorów z różnych szkół duchowości: św. Bonawentura, A. Rodriguez, F. Faber, św. A. Liquori.

Odkrył również szkołę sióstr benedyktynek zreformowaną przez księżnię benedyktynek chełmińskich s. M. Mortęską /1556-1631/, wzorowaną na szkole ignacjańskiej. Swój model świętości opiera ona na rozwoju cnót, zwłaszcza pokory, mistycznej miłości i posłuszeństwa; na modlitwie medytacyjnej wiodącej do kontemplacji; na praktykowaniu

rachunku sumienia. Mortęska wprowadziła po raz pierwszy zwyczaj piśmego przygotowywania treści rozmyślań przez wyznaczoną siostrę na każdy dzień.

Odkrył też szkołę duchowości mariańskiej, której założycielem był św. S. Papczyński /1631-1701/. Jest to szkoła duchowo-mistyczna dostępna dla wszystkich stanów w Kościele. Zwraca uwagę na obecność Boga Trójjedynego i Jego miłość w życiu chrześcijanina, podaje sposoby przychodzenia Boga i Jego obecności oraz żąda odpowiedzi człowieka na Jego miłość, aby być żywym obrazem Boga. Dla zobrazowania tego procesu miłości posługuje się alegorią świątyni, która ma służyć pomocą w realizacji tej mistycznej świętości. Jest to więc świętość dynamiczna, rozwijająca się pod wpływem współpracy z łaską Bożą i postępu w cnotach, przez naśladowanie Jezusa, zwłaszcza cierpiącego, poprzez nawrócenie i rozwój modlitwy. Zaś mistyczna świętość wyraża się w dążeniu do osiągnięcia kontemplacji, czyli ścisłego zjednoczenia z Bogiem w miłości. Szczególnie dokonuje się ona w Eucharystii, która jest obłubieńczą ucztą mistyczną, ponieważ Jezus jest Pokarmem chrześcijanina. Dlatego ona dokonuje duchowej przemiany człowieka, jego przeobstwienia, jego przeobrażenia w Chrystusa. Wielkim reformatorem tej szkoły duchowości był św. Jerzy Matulewicz.

Wszystkie te szkoły odegrały wielką rolę w rozwoju polskiej duchowości, a także w rozwoju polskiej myśli pedagogicznej (ks. P. Smolikowski, bł. M. Darowska, również bł. B. Markiewicz, św. U. Ledóchowska, św. Z. Szczęsny Feliński, bł. E. Bojanowski). Dlatego badania ks. Profesora podejmowały rekonstrukcję systematycznej myśli pedagogicznej i duchowej oraz stosowanych w praktyce zasad i pryncypiów etycznych. Podejmowały próbę określenia koncepcji człowieka jako podmiotu działalności społecznej, jego związku ze społeczeństwem, jego zadań i roli wobec narodu, państwa i grupy społecznej; próbę badania aktualności aksjologii (pedagogicznej) wychowania. Badania te są aktualne dla dzisiejszego społeczeństwa w świetle zagrożeń stojących przed jednostką i wspólnotami ludzi.

Powyższe badania dotyczące odkrytych szkół zostały opublikowane w licznych artykułach naukowych, w rozprawach doktorskich i magisterskich.

1 1. Odkrycie polskiej mistyki przeżyciowej

Ks. Profesor odkrył mistykę przeżyciową polskich mistyczek i mistyków przełomu XIX i XX wieku. Rozpoczął swoje badania od mistyki

przeżyciowej bł. Marceliny Darowskiej. Opracował pierwszy w Polsce traktacik mistyczny pt. *Kartki*, napisany przez Błogosławioną, na podstawie osobistej mistyki przeżyciowej i studyjnej. Drugą przedstawicielką mistyki przeżyciowej jest św. Faustyna. Jej poświęcił pierwsze w Polsce studium o życiu mistycznym: *Mistyczny świat ducha*, Warszawa 2000 (dwa wydania), przetłumaczone na język rosyjski (Grodno, Białoruś) i język angielski (USA). Wydał również na DVD opracowanie: *The Mystical Aspects in the Life of St. Faustyna Kowalska*. Opracował też po raz pierwszy mistykę miłosierdzia i świętość miłosierdzia (*Mistyka miłosierdzia*, Warszawa 2007; *Wszystko mi mówi o Jego miłosierdziu. Świętość miłosierdzia objawiona Faustynie*, Warszawa 2016).

W badaniach ks. Profesora znalazła się po raz pierwszy opracowana mistyka przeżyciowa: Doroty z Mątówów (mistyka rekluzji), s. Teresy od Jezusa (Marianny Marchockiej), s. Tekli Raczyńskiej, bł. Anieli Salawy, bł. Bernardyny Jabłońskiej, bł. Franciszki Siedliskiej, bł. Anieli Truszkowskiej, s. Eleonory Motylewskiej, s. Elżbiety Czackiej, św. Urszuli Ledóchowskiej, s. Kolumby Białeckiej, bł. Bolesławy Lament, s. Janiny Kierocińskiej, bł. Marii Karłowskiej, s. Anieli Renke, s. Wandy Boniszewskiej, s. Hilary Głowczyńskiej, s. Roberty Babiak, s. Leonii Nastał, s. Zofii Tajber, s. Elizy Cejzik, s. Łucji Czechowskiej, s. Janiny Kierocińskiej, s. Ksawery Pieczatowskiej, s. Ireny Dziewałtowskiej-Gintowt, s. Heleny Majewskiej, s. Błażej Siewierskiej, s. Klary (Leokadii Małuszyńskiej), oraz życie mistyczne w świetle *Kroniki klasztoru ss. Bernardynek w Wieluniu (1908-1920)* pióra m. Elżbiety Heleny Mińskiej, życie mistyczne wieluńskich mistyczek.

Ponadto opracował mistykę przeżyciową osób świeckich: Wandy Malczewskiej, Cecylii Działyńskiej, Kunegundy Siwiec, Rozalii Celakówny, Franciszki Faryniak, Ludmiły Krakowieckiej, Anny Augustyn, Alicji Lenczewskiej.

Ks. Profesor po raz pierwszy opracował mistykę przeżyciową przedstawicieli szkoły zmartwychwstańskiej: Bogdana Jańskiego, ks. Piotra Semenki wyrażonej w poezji mistycznej: *Z Panem na pustynię. Dialog mistyczny* i na podstawie *Dziennika duszy*; bł. M. Darowskiej i bł. Celiny Borzęckiej. Poza szkołą zmartwychwstańczą opracował mistykę przeżyciową: bł. Honorata Koźmińskiego, ks. Władysława Gurgacza, ks. Franciszka Blachnickiego, diakona Ludwika Miączyńskiego.

Trzeba podkreślić, że ks. Profesor mistyce przeżyciowej przypisuje funkcję dydaktyczno-pedagogiczną. Wyraża ona bowiem wartość

i rolę, jaką odgrywają wzory osobowe mistyków, i to nie tylko w teoretycznych rozważaniach nad ich koncepcją życia duchowego, ale przede wszystkim w jej realizowaniu jako chrześcijańskiego doświadczenia mistycznego, czyli przeżywania i osiągania mistycznego zjednoczenia z Bogiem. Takimi więc wzorami osobowymi byli i są polscy mistycy i mistyczki. Stanowią oni przykłady doświadczenia miłości Boga i ukazują model osobistej świętości opartej na osobistym przeżywaniu zjednoczenia z Bogiem w miłości. Albowiem mistyczne zjednoczenie, w którym wyróżnia się przedmiot doświadczenia i podmiot oraz nową relację miłości między nimi, można określić jako doświadczenie ludzkie, w którym chrześcijanin jest świadomy bezpośredniej interwencji Boga w jego osobiste życie duchowe. (Badania opublikowane w licznych artykułach, książkach, w pracach doktorskich i magisterskich).

1.2. Odkrywanie mistyki posłania i przesłania

Mistyka przeżyciowa odkrywa nam mistykę oblubieńczą, ponieważ sam Jezus nazywa mistyczki „oblubienicami”, a siebie samego „Oblubieńcem”. Nurt mistyki oblubieńczej wywodzi się z Pieśni nad Pieśniami. Rozwinął się w mistyce św. Bernarda z Clairvaux, a jeszcze bardziej w czasach św. Jana od Krzyża, jako obraz miłosnej przygody Oblubieńca i Oblubienicy. W Nowym Testamencie w Ewangelii św. Jana znajdujemy mistykę oblubieńczą i mistykę posłania oraz przesłania (por. J 20, 2). Dlatego mistyka tych czasów była mistyką oblubieńczą. Utożsamia ona Chrystusa z Oblubieńcem, a Kościół i duszę – z mistyczną oblubienicę. Ponieważ miłość chrześcijanina jest odpowiedzią na miłość Boga, która nigdy nie ma końca na tym świecie, dlatego musi on ustawicznie trwać w stanie walki o coraz większą miłość do Boga. Stąd też świętość, życie duchowo-mistyczne, oznacza życie w miłości wobec Boga i drugiego człowieka. Najpiękniejszym przykładem mistyki oblubieńczej w Polsce jest mistyka przeżyciowa św. Faustyny.

W mistyce przeżyciowej-oblubieńczej mistycy nie tyle zwracają uwagę na osobiste zjednoczenie z Bogiem, ile na otrzymane „posłanie” i na osobistą możliwość wykonania tego zadania. Bóg „posyła” mistyka, zleca mu zadanie, czyli przesłanie, zaś mistyk wyraża gotowość wykonania, dyspozycyjność. Dlatego Bóg przekazuje mistykowi słowa posłania i pragnie, aby one były przekazane innym (np. w odpowiedniej treści, formie słowa, obrazie czy nabożeństwie). Stąd też mistyka oblubieńcza jest mistyką posłania i przesłania.

Mówiąc o mityce posłania i przesłania mamy na uwadze posłanie wywodzące się bezpośrednio z miłości nadprzyrodzonej i przesłanie podyktowane misją powierzoną przez Boga. W przypadku polskich mistyczek są zrealizowane obie formy: posłania i przesłania. Zjednoczenie z Bogiem-Miłością otrzymują jako charyzmat i posłanie oraz przesłanie, które przekazują w różnej formie apostołatu. Dlatego apostołat i miłość łączą się w doskonałej harmonii jedynie na szczytach mistycznego zjednoczenia, czyli świętości. Wówczas miłość jest przeobrażająca i jednocząca, a zarazem wyrażająca się w działaniu wykonującym posłanie i przesłanie. Albowiem wraz z otrzymanym posłaniem Bóg uzdalnia mistyczki swoimi łaskami do wykonania posłania. Otrzymują łaskę adekwatną do możliwości jego realizacji i w samej tej łasce znajdują światło, które je potwierdza i precyzuje. Od tej chwili mistyczki stają się apostołkami posłania i przesłania, dzięki odpowiednim do jego misji nadprzyrodzonym darom miłości. Będąc zjednoczone z Bogiem i pogrążone w miłosnej kontemplacji, całkowicie oddają się zgodnie z Jego wolą misji posłania i przesłania.

W historii Kościoła więc kobiety-mistyczki reprezentowały ważny mistycyzm, połączony właśnie z elementami profetyzmu. Dzięki temu odgrywały wielką rolę w głoszeniu Ewangelii ducha i uprawianiu mistycyzmu. Oddziaływały skutecznie poprzez swoich spowiedników, a przede wszystkim poprzez osoby proszące o modlitwę. Dzisiaj również ich rola jest wielka i nadal oddziałują poprzez przekazane dzienniki duszy.

W ramach mistyki przeżyciowej ks. Profesor odkrywa mistykę posłania i przesłania (proroczą) św. Faustyny – „przesłanie miłosierdzia Bożego”; mistykę „przesłania niemowlęctwa duchowego” s. Leonii Nastał; mistykę „przesłania miłości Boga i bliźniego (koronkę miłości)” s. Roberty Babiak; mistykę „przesłania duszy Chrystusa” s. Zofii Tajber; mistykę „przesłania oblicza Jezusa” s. Elizy Cejzik (por. bł. B. Lament, św. Albert); mistykę „przesłania Chrystusa Króla” Rozalii Celakówniej; mistykę „przesłania wynagrodzenia” s. W. Boniszewskiej, s. Hilarii Głowczyńskiej i mistykę „przesłania uwielbienia Boga Ojca (dziękczynienia)” s. Błażei Siewierskiej. Są to tylko niektóre wymienione przykłady mistyki posłania i przesłania, najbardziej charakterystyczne w polskiej duchowości. Albowiem w każdej mityce przeżyciowej trzeba odczytać otrzymane posłanie i przesłanie. Dlatego tę mistykę posłania i przesłania ks. Profesor opisuje w licznych książkach i artykułach oraz propaguje na licznych sympozjach w kraju i zagranicą (Białoruś, Litwa, Ukraina, Niemcy, USA). Wydobywa również elementy dotyczące mistyki narodu.

A więc z przeżywanej wciąż na nowo tajemnicy miłości Boga w mistyce posłania i przesłania mistyczki mogą czerpać do życia głębię, pozwalającą im właściwie odczytywać osobistą jedność z Oblubieńcem i służyć ludziom w miłości. W ten sposób współczesny mistyk powinien szukać i ukazywać nowe drogi do Boga, by z miłości jednoczącej z Nim budować cywilizację miłości. Albowiem mistyczki, ubogacone głębią życia mistycznego we wspólnocie Mistycznego Ciała Chrystusa, stanowią ważny przedmiot teologicznej refleksji naukowej.

Tutaj trzeba wymienić monografię ks. Profesora ujmującą pionierskie i odkrywcze badania nad polską mistyką przeżyciową kobiet, z uwzględnieniem mistyki posłania i przesłania: *Mistyka przeżyciowa kobiet*, seria: *Mistyka polska* 143, Wyd. UKSW, Warszawa 2015, Tenże, *Zatopieni w Bogu. Mistycy polscy*, Warszawa 1999. W przygotowaniu książka o polskiej mistyce przeżyciowej.

13. Odkrycie polskiej mistyki studyjnej

Drugim obszarem badań ks. Profesora jest polska mistyka studyjna. Do przedstawicieli tej mistyki zalicza się: ks. Jana Balickiego, ks. Alfonsa Bielenina, Henryka Bitterfelda, o. Bonawenturę od św. Stanisława (Stanisława Frezer), św. Alberta Chmielewskiego, ks. Stefana Dobrosielskiego, ks. Kaspra Drużbickiego, abp. Zygmunta Felińskiego, o. Anzelma Gądka, Henryka Heidenreicha, o. Jakuba Paradyża, św. Rafała Kalinowskiego, bł. Honorata Koźmińskiego, Jana z Kwidzynia, ks. Floriana Jaroszewicza, ks. Eugeniusza Kuleszę, abp. Jerzego Matulewicz, ks. Bronisława Markiewicza, ks. Mikołaja z Mościsk, o. Mikołaja od Jezusa Matyi (Mikołaja Opackiego), ks. Tomasza Młodzianowskiego, s. Magdalenę Mortęską, św. Stanisława Papczyńskiego, bp. Józefa Pelczara, ks. Józefa Puchalika, ks. Franciszka Przyłęckiego, ks. Leona Pyżalskiego, ks. Piotra Semenę, ks. Antoniego Słomkowskiego, ks. Pawła Siwka, o. Michała Czartoryskiego, o. Andrzeja Gmurowskiego, ks. Pawła Smolikowskiego, o. Stefana od św. Teresy (Hieronima Kucharskiego), ks. Antoniego Świrczyńskiego, abp. Józefa Teodorowicza, ks. Ignacego Wicherta, ks. Paulina Wiązkiewicz, ks. Aleksandra Żychlińskiego, ks. Aleksandra Usowicza.

Ks. Profesor po raz pierwszy opracował polską mistykę studyjną XX-lecia międzywojennego: *Teologia życia mistycznego*, Wyd. UKSW, Warszawa 1999 (dwa wydania). Warto podkreślić, że po raz pierwszy

ks. Profesor opracował traktat mistyczny Jakuba z Paradyża pt. *Płomyk pobożności*, w: *Mistyka polska*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Mistyka polska* 104, Wyd. UKSW, Warszawa 2010, s. 229-240.

Trzeba zaznaczyć, że niektórzy przedstawiciele mistyki studyjnej doświadczyli mistycznego przeżycia Boga jak: ks. K. Druźbicki, C. Działyńska, św. R. Kalinowski, bł. H. Koźmiński, bł. B. Markiewicz, s. M. Mortęska, św. S. Papeczyński, o. Stefan od św. Teresy (H. Kucharski), ks. P. Semenenko. (Publikacja: *Zatopieni w Bogu. Mistycy polscy*, Warszawa 1999).

14. Odkrycie pięciu okresów polskiej mistyki

Powyższe badania ks. Profesor prowadził w ramach odkrycia pięciu okresów „złotej mistyki” w polskiej duchowości. I okres – lata od XII do XVII wieku; II okres – to XVII wiek; III okres – XVIII wiek do połowy XIX wieku; IV okres – druga połowa XIX wieku i początek XX wieku; V okres – XX-lecie międzywojenne (1914-1945). Dlatego ks. Profesor próbuje analizować nasze dzieje mistyki i duchowości, począwszy od średniowiecza, aby ukazać mistykę przeżyciową, studyjną i duchowość. Poświęcił temu zagadnieniu wiele opracowań. Pełne opracowanie badanego zagadnienia przedstawił w obszernym opracowaniu pt. *Mistyka przeżyciowa i studyjna w polskiej tradycji*, w: *Mistyka polska*, seria: *Mistyka polska* 104, red. W. Gałązka, S. Urbański, wyd. UKSW, Warszawa 2010, s. 17-78; Tenże, *Pięć okresów mistyki*, w: *Zatopieni w Bogu. Mistycy polscy*, Warszawa 1999, s. 11-20; Tenże, w: *Leksykon mistyki. Żywoty – pisma – przeżycia*, red. naukowa P. Dinzelbacher, przekł. B. Widła, przekł. uzupełnił i polską bibliografią opatrzył S. Urbański, przekł., opracowali i obcojęzyczną bibliografię sporządzili P. Pachciarek, K. Rybacka, Wyd. Verbinum, Warszawa 2002.

15. Ekoteologia duchowości

Ks. Profesor jako pierwszy prowadzi badania nad duchowością ekologiczną, włączając się w nurt badań nad ochroną środowiska. Badania dotyczą ochrony przyrody, kształtowania środowiska jako miejsca rozwoju duchowego człowieka, globalizmu itp. Przyczyniły się one do utworzenia nowego określenia i nowej specjalności: ekoteologii duchowości (pierwsze w Polsce). W tym celu jako dziekan Wydziału

powołał pierwszą w Polsce katedrę bioetyki i ekoteologii, która została przeniesiona do powstałego Instytutu Ekologii i Bioetyki (z którym współpracuje). Badania te zaowocowały wieloma artykułami, które ks. Profesor umieszcza w serii wydawniczej: *Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna* oraz na łamach czasopisma „Episteme”, jak również w pracach zbiorowych. Zorganizował też ogólnopolskie sympozjum pt. „Duchowość chrześcijańska w świetle globalizmu i ekologii”, którego materiały ukazały się w pozycji pt. *Duchowość współczesnego człowieka w świetle globalizacji i edukacji*, Warszawa 2003 (w tytule zakradł się błąd drukarski: zamiast słowo edukacja powinno być słowo ekologia). Te pionierskie badania uprzedziły encyklikę Ojca Świętego Franciszka *Laudatio si*, Watykan 2015.

16. Odkrywanie europejskiej mistyki i duchowości

Wielkim obszarem badawczym jest duchowość i mistyka europejska Kościoła zachodniego. Obejmują one tradycję zachodniej Europy od pierwszych wieków chrześcijaństwa, a więc przekrój poszczególnych wieków, szczególnie tych, które są niewystarczająco w tej dziedzinie zbadane. Dotyczy też budowania Unii Europejskiej na fundamencie duchowości chrześcijańskiej, ukazując duchowość jako czynnik integrujący wspólnotę Europy. Powyższe badania nad doktryną mistyki i duchowości nie dotyczą tylko Kościoła Zachodniego, ale także obejmują duchowość Kościoła Wschodniego. Ks. Profesor po raz pierwszy przeprowadził badania oparte na archiwalnych źródłach i oryginalnych językach mistyki szkoły nadreńskiej (Mistrz Jan Eckhart, Jan Tauler, Jan Ruysbroeck, bł. Jan Suzo), mistyki Kościoła europejskiego: mistyka przeżyciowa Matki Marii Teresy Linssen z Mechernich (Niemcy) [opracowanie: *Nadzwyczajny charyzmat miłości. Matka Maria Teresa Linssen*, Częstochowa-Warszawa-Mechernich 2013; tłumaczona na j. niemiecki: *Charisma der Liebe. Mutter Marie Therese und ihre Berufung für die Kirche*, Częstochowa-Warszawa-Mechernich 2013]; *Doświadczenie miłości Boga w mistyce przeżyciowej Matki Marii Teresy Linssen (1927-1994)*, Częstochowa – Warszawa – Mechernich 2014, aktualnie tłumaczona na j. niemiecki); św. Gemmy Galgani, św. Katarzyny ze Sieny (Włochy), Anioła Ślązaka (Niemcy), Franciszka Palau y Quer, św. Jana od Krzyża, św. Teresy z Avila (Hiszpania), św. Pawła od Krzyża (Pawła Danei, Włochy), Juliany z Norwich (Anglia) [opracowanie: *Mi-*

stycy w Kościele, seria: *Duchowość Europy* 4, Wyd. UKSW, Warszawa 2016; Tenże, *Życie mistyczne-konsekrowane*, seria: *Duchowość Europy* 1, Warszawa 2015].

Badania prowadzone z czasów pierwszych wieków: św. Cypriana, św. Grzegorza Wielkiego; dalej – z duchowości europejskiej: św. Klary z Asyżu, św. Franciszka z Asyżu, św. Jana Bosko, św. Alfonsa Liguori, św. Karola de Foucauld, św. Ojca Pio, m. Leonii Milito, Gabriela Marcol, św. Wincentego Pallottiego, św. Antoniego Marii Klaret, św. Tymoteusza Gacardo, ks. Jakuba Alberione’a, wspólnoty monastycznej z Camaldoli (Włochy), abp. Antoniego Jeglica (Słowenia), ks. Franciszka Libermanna, (Francja), ks. Jakuba Alberione (Włochy), o. Marii Józefa Coudrin, o. Rafała Bonamie, o. Euthymie Rouchouze (Francja), św. Marii de Mattias, sługi Bożej Zelli Martin (Włochy), bł. Heleny de Chappotin, św. Teresy z Lisieux, św. Wincentego a Paulo, św. Jana Vianeya, św. Franciszka Salezego, św. Małgorzaty Alacoque, R. Garrigou-Lagrange’a (Francja), ks. Stefana Lamery’ego (Włochy), o. Winfrieda Wermtera (Luksemburg), Marii Valtorty, św. Edyty Stein (Niemcy); duchowość słowackich jezuitów w latach 1918-1948 (Słowacja), św. Damiana de Veuster (Belgia, Flandria), św. Jerzego Matulewicza (Litwa), kard. Mariana Jaworskiego (Ukraina), bł. Antonie Cheviere (Hiszpania), św. Jana XXIII, Pawła VI, św. Jana Pawła II (nad koncepcją życia duchowego, duchowością pokolenia), Benedykta XVI. Z duchowości Kościoła angielskiego: o. F. Faber i z Kościoła anglikańskiego: kard. B. Hume, kard. H. Newman. Z duchowości Kościoła grekokatolickiego: abp. Andrzeja Szeptyckiego; z Kościoła Wschodniego: św. Teodora Studyty, św. Bazylego Wielkiego, św. Doroteusza z Gazy, Szymona Nowego Teologa. Z Kościoła prawosławnego: Teofana Pustelnika, mistyka św. Grzegorza Palamasa, modlitwy Jezusa. (Publikacje: *Świętość i historia*, seria: *Mistyka polska* 132, Warszawa 2014; Tenże, *Duchowość i historia*, seria: *Mistyka polska* 133, Warszawa 2014).

17. Badania dotyczące duchowości i mistyki pozaeuropejskiej

Ks. Profesor prowadzi też badania duchowości pozaeuropejskiej: św. Teresa z Kalkuty – duchowość i mistyka (Indie), opracowanie: *Świętość ubogich świata*, Warszawa 2003; *Świętość mistyczna Matki Teresy z Kalkuty*, „Veritati et Caritati”, t. VI, Częstochowa 2016, s. 313-

329]; św. Mariam Baouardy, Mała Arabka (Palestyna), Życie mistyczne według Listów Małej Arabki, Mariam Baouardy, w: S. Urbański, Życie mistyczno-konsekrowane, seria: *Duchowość Europy* 1, Wyd. UKSW, Warszawa 2015, s. 29-43]; A. de Mello (Indie), ks. Lawrence Lovasik, Scott Peck, duchowość kapłańska na łamach czasopisma „The Priest”, Catherine de Hueck Doherty, kard. John Scheen, A. Lewis (USA). Po raz pierwszy pisze także artykuły o mistyce w islamie i w buddyzmie.

18. Konferencje naukowe o duchowości i mistyce

W roku 1998 ks. Profesor zorganizował pierwsze ogólnopolskie sympozjum mistyki chrześcijańskiej. Brali w nim – bardzo licznie – uczestnicy z całej Polski, m.in. księża biskupi, prymas Polski kard. Józef Glemp, nuncjusz apostolski abp Józef Kowalczyk oraz wykładowcy teologii duchowości na uczelniach katolickich, w seminariach diecezjalnych i zakonnych, ojcowie duchowni, mistrzynie i mistrzowie nowicjatów. Sympozjum o mistyce było ważne, gdyż dotyczyło m.in. zastosowania technik medytacyjnych niechrześcijańskich religii Wschodu w książkach Anthony’ego de Mello, ukazując ich niebezpieczeństwo dla duchowości chrześcijańskiej. Badania te były prowadzone w Katedrze już od 1993 roku, a więc przed opublikowaniem przez Kongregację Nauki Wiary notyfikacji w sprawie pism o. Anthony’ego de Mello SJ z 24 czerwca 1998 roku (dokładnie 2 miesiące po odbytym sympozjum), stwierdzającej, że jego poglądy są niezgodne z wiarą katolicką i mogą wyrządzić poważne szkody. Sympozjum również sprostowało pojęcie fałszywej mistyki (por. „Homo Dei”, nr 4 z 1998 roku). Pierwsze dwa sympozja zostały uwieńczone pozycją książkową: *W bliskości Boga*, Kraków 1986.

Dalsze konferencje naukowe również zostały uwieńczone pozycjami książkowymi m.in: *Mistyka drogą zjednoczenia z Bogiem*, Warszawa 1999; *Duchowość przelomu wieków*, Warszawa 2000; *Duchowość Europy*, Warszawa 2001; *Duchowość osób powołanych*, Warszawa 2002; *Duchowość współczesnego Kościoła*, Warszawa 2002; *Duchowość chrześcijanina*, Warszawa 2008; *Gorzkie Żale przybywajcie*, Warszawa 2008; *Mistyka służby*, Kraków 2008; *Ścieżki wychowania chrześcijańskiego*, Warszawa 2008; *Krzyżu święty nade wszystko*, Kraków 2008; *Duchowość chrześcijańska*, Warszawa 2008; *W poszukiwaniu duchowości Zbigniewa Herberta*, Warszawa 2008; *Duchowość*

krzyża, Warszawa 2008. Trzy wyżej wymienione pozycje: *Gorzkie Żale przybywajcie*, *Krzyżu święty nade wszystko* i *Duchowość krzyża* – stanowią trylogię duchowości pasyjnej. Ponadto ukazały się m.in. pozycje sympozjalne: *Mistyka polska*, Warszawa 2010; *Duchowość cierpienia*, Warszawa 2010; Św. Damian z Molokai – człowiek, który zmienił świat, red. Z. Świniarski, seria: *Mistyka polska* 107, Warszawa 2011 (w pozycji tej znajduje się artykuł ks. Profesora w języku angielskim: *St. Damian de Veuster 'a spirituality*, tamże, s. 65-95); *Miłość Boga mierzy się miłością bliźniego. Duchowość Sługi Bożej Teresy od św. Józefa (Janiny Kierocińskiej)*, Warszawa-Sosnowiec 2011; *Tam wstępują pokolenia...*; *W poszukiwaniu duchowości pielgrzymowania do Ziemi Świętej*, Warszawa 2011; *Uczę się siebie człowieku...* (Liebert). *W poszukiwaniu duchowości człowieka*, Warszawa 2012; *Charyzmat i tożsamość osób konsekrowanych*, Warszawa 2013; *Sapere Aude. Odważ się być mądrym (Horacy)*, Warszawa 2013; *400-lecie klasztoru Sióstr Bernardynek na ziemi wieluńskiej*, Wieluń 2013; *Błogosławiony Edmund Bojanowski świadek wiary i zakonodawca*, Sandomierz 2014; *Idź i napraw! Materiały z sympozjum o tajemnicy wynagradzania*, Górna Grupa 2015.

19. Inne kierunki badań

Odrębny nurt badań ks. Profesora w zakresie teologii duchowości stanowią współczesne zagadnienia tej dyscypliny naukowej, jak np. zagadnienia formacji życia duchowego, formacji ludzkiej, duchowości laikatu, duchowości instytutów świeckich, kapłańskiej i zakonnej (również założycieli zgromadzeń zakonnych polskich i zagranicznych), duchowości osób konsekrowanych, modlitwy, kierownictwa duchowego, roli Ducha Świętego w życiu duchowym człowieka. Ponadto podejmuje pionierskie tematy badawcze z dziedziny tzw. nowej duchowości, sekt, grup areligijnych, fałszywej duchowości idei Boga (neognoza), duchowości *Caritas*, duchowości żołnierza, harcerza, duchowości ruchów religijnych, duchowości ekumenizmu (dialogu międzyreligijnego), kultury, polityki, mass-mediów, globalizmu, komunii, wychowania, uniwersytetu, przedsiębiorcy (biznesmena), ubogich. Zajmuje się też duchowością sanktuariów i pielgrzymowania, maryjną, duchowością kobiet i ojcostwa, duchowością według kard. S. Wyszyńskiego, nauczaniem biskupów nie tylko polskich, nauczaniem Episkopatu Polski, hagiologią polskich świętych, teologią świętych.

Książd Profesor prowadzi prace interdyscyplinarne nad polską prozą i poezją mistyczną wraz z filologami Instytutu Filologii Polskiej Wydziału Humanistycznego UKSW (m.in. opracowano teksty *Gorzkich Żalów*) i Akademii Podlaskiej (Siedlce) (zorganizowano symposium: „Polska proza mistyczna i poezja”), Uniwersytetu Wrocławskiego, a przede wszystkim z Instytutem Filologii Polskiej Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (współpraca z Fundacją AMF „Nasza Droga”). Ks. S. Urbański współpracował też z Instytutem Filologii Obcych Akademii im. J. Długosza w Częstochowie.

19. Badania nad duchowością słowiańską

W dorobku naukowym ks. Profesora w zakresie teologii życia duchowego znajdziemy również badania nad duchowością katolików żyjących na Wschodzie (duchowością słowiańską). W tym celu odbywał on liczne podróże naukowe do byłych krajów Związku Radzieckiego, by podjąć badania nad duchowością katolicką narodów żyjących pod władaniem ustroju komunistycznego. Badania te polegają na zapisie świadectwa wiary ludzi żyjących w ciężkich czasach prześladowań tzw. metodą „historii mówienia”. W sukurs przyszli mu także studenci pochodzący z Białorusi, Ukrainy, Litwy, Rosji i Kazachstanu, którzy swoje badania uwieńczyli pracami magisterskimi. Trzeba dodać jeszcze badania nad duchowością Węgier, Słowenii i Słowacji, a także nad duchowością Kościoła grekokatolickiego na Ukrainie prowadzone przez księży studentów tego obrządku i z tego kraju. Ks. Profesor podjął również starania o współpracę z seminariami duchownymi w krajach słowiańskich w sprawie badania duchowości Słowian. W tym też celu współpracował m.in. z Katedrą Historii Kultury Słowiańskiej UJ i wygłosił cykl wykładów w Bratysławie, Grodnie, Wilnie i Lwowie, natomiast gośćmi Katedry Teologii Życia Duchowego byli m.in. naukowcy z uniwersytetów Cluju i Timiszoarze (Rumunia), pracujący wyżej wymienioną metodą „historii mówienia” nad najnowszą historią narodu rumuńskiego, w tym nad duchowością chrześcijańską. Jest to jedna z metod, dzięki której – przy braku źródeł archiwalnych – można utrwalić świadectwo wiary chrześcijan słowiańskich, żyjących w czasach komunizmu na obszarach tzw. Trzeciej Europy. Jest to jedyne ratowanie świadectw wiary ludzi, którzy przeżyli czasy prześladowania religii, więzienia i łagry. Są to badania bezcenne, ponieważ wraz z odejściem

tych ludzi zginie żywe świadectwo ich życia duchowego. Podjęto również badania nad rodzimą, polską duchowością i duchowością prawosławną na tych obszarach. W seminarium prowadzonym przez ks. Profesora uczestniczą też księża i studenci z krajów wschodnich (Białoruś, Litwa, Ukraina, Rosja, Kazachstan), ze Słowacji i Słowenii.

Ks. Profesor współpracuje z czasopismem naukowym: „Religia i społeczeństwo” Mohylewskiego Państwowego Uniwersytetu im. A. Kuleszowa oraz Mohylewskiego Państwowego Obwodowego Instytutu Rozwoju Wykształcenia (Mohylew, Białoruś), umieszczając na jego łamach swoje artykuły (np. z IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji „Religia a społeczeństwo”). Ks. Profesor prowadzi również współpracę ze Studium Duchowości Chrześcijańskiej (współorganizator) oraz z Instytutem Katechetycznym i Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie (Białoruś). Był współorganizatorem międzynarodowych konferencji naukowych w Grodnie. Przetłumaczono na język rosyjski i opublikowano książkę *Mistyczny świat ducha* (Grodno 2002) oraz liczne artykuły na łamach czasopism diecezji grodzieńskiej „Misericordia” i „Słowo Życia” – w języku białoruskim, rosyjskim i polskim, w sumie 19. Ks. Profesor współpracuje także z czasopismem naukowym diecezji grodzieńskiej „Studia Theologica Grodnensia” jako współzałożyciel, konsultant naukowy i członek Rady Naukowej, systematycznie publikując na jego łamach artykuły. Dotychczas ukazało się dziewięć tomów periodyku. Na Białorusi prowadzone są badania dotyczące myśli duchowej ks. J. Graszewicza, męczeństwa Sióstr Nazaretanek z Nowogródka, męczenników z Pratulina i innych osób. Prowadzone były rozmowy m.in. z ks. bp. dr. W. Blinem, ordynariuszem diecezji witebskiej (Białoruś), z zamiarem powołania Studium Teologii Duchowości. Ks. Profesor wygłosił również 6 wykładów do księży diecezji grodzieńskiej i witebskiej, studentów i świeckich wiernych.

Ks. S. Urbański otrzymał nagrodę za działalność na rzecz zbliżenia Polaków i Białorusinów przyznaną przez Kapitułę Fundacji POLCUL (POLCUL - Jerzy Borecki Foundation, Niezależna Fundacja Popierania Kultury Polskiej im. Jerzego Bonieckiego) – Melbourne, 10 marca 2005.

Przy współpracy z Domem Polskim w Wilnie, z Instytutem Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL ks. Profesor podejmował badania nad duchowością Polaków i Litwinów (m.in. ks. A. Świątek, s. W. Boniszewska, s. I. Dziewałtowska-Gintowt, św. Faustyna, s. H. Majewska, żyjące w Wilnie). Z racji 75. rocznicy śmierci bł.

Jerzego Matulewicza prowadził badania nad jego doktryną duchowości, a przede wszystkim nad jego mistyką studyjną wspólnie z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu w Kownie. Wygłosił ponadto cykl wykładów w Centrum Pomocników Mariańskich w Kownie, w Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie, na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie, w Bazylice św. Michała Archanioła w Mariampolu. Te badania zostały opublikowane w języku litewskim w pracy zbiorowej pt. *Palaimintojo Jurgo Matulaicîo dvasios slelaide*, Kaunas 2003. Ks. Profesor wygłosił również konferencję: „Miłosierdzie Boże według Faustyny” na sesji naukowej: „Wigilia kanonizacji Faustyny” w kościele Świętego Ducha w Wilnie. Zorganizowano też sympozjum polsko-litewskie: „Młodzież w społeczeństwie obywatelskim”, Wilno, Dom Polski (11-13.10.2001).

Ks. Profesor podjął też współpracę naukowo-dydaktyczną z Wyższym Seminarium Duchownym we Lwowie, współpracę naukową z Wyższym Seminarium Duchownym w Gródku Podolskim (Ukraina) oraz w latach 2003-2009 z Instytutem Duchowości w Stanisławowie (Iwano-Frankowsku, Ukraina). Współpraca ta zaowocowała wspólnym sympozjum pt. „Święci Podola” (Z. Szczęsny Feliński, Brat Albert, M. Darowska), które odbyło się w siedzibie Wyższego Seminarium Duchownego (Gródek Podolski). Badania prowadzone nad myślą duchową ks. kard. M. Jaworskiego zostały uwieńczone pracą doktorską. Podobnie badania odkrywające mistykę przeżyciową s. M. Wiecka ze Lwowa, zaowocowały wspólnym sympozjum w Warszawie i pozycją książkową: *Mistyka służby. O służbie Bożej Marcie Wiecka SM*, red. s. J. Wątroba SM, Wyd. Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, Kraków 2008, przy współpracy Krakowskiej Prowincji Sióstr Miłosierdzia i archidiecezji lwowskiej. M. Konopczyński napisał artykuł *O inicjatywie polsko-ukraińskiej*, „Emaus” 4 (2001), s. 30.

20. Badania nad duchowością Polonii

Od wielu lat ks. Profesor prowadzi badania nad duchowością Polonii amerykańskiej. W tym celu powołał Studium Duchowości Polonijnej. Wyniki tych badań zostały uwieńczone 180 artykułami, które były publikowane na łamach czasopism: „Biuletyn Orchard Lake” (Detroit), „Echa Emigranta”, „News of Polonia” (Los Angeles), „Voice of Polonia” (Kalifornia), „Duszpasterz Polski Zagranicą” (Rzym), „Polski Na-

ród”, „Nowe Życie” (Chicago) i w gazetce Centrum Polonijnego Jana Pawła II „Pope John Paul II Polish Center” w Yorba Linda (Kalifornia). W latach 1992-2000 był współorganizatorem i współpracownikiem powołanego przez prezesa M. Dutkowskiego przy Kongresie Polonii Amerykańskiej Południowej Kalifornii miesięcznika „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia).

W tym też celu współpracuje z Kongresem Polonii Amerykańskiej Kalifornii Południowej, wydając dla rodaków następujące pozycje: *Słownik polskich świętych*, Yorba Linda 2003; *Żywoty polskich świętych*, współautor H. Noga, Warszawa 2004 (j. polski i j. angielski); *Jan Paweł II Wielki 1978-2005*, współautor M. Dutkowski, Indio 2006 (j. angielski, j. hiszpański). Przetłumaczono też na język angielski i wydano na płytach DVD opracowanie księdza Profesora pt. *Mystical aspects in the Life St. Faustina Kowalska*, produced by The Catholic Resource Center (Kalifornia) oraz liczne wykłady na temat polskiej duchowości i mistyki, zwłaszcza mistyki przeżyciowej, historii narodu i patriotyzmu (na DVD, Produkcja: Videofact). Ponadto, w „Naszym Radiu” i „Polskim Radiu” wygłosił 31 audycji, i 83 wykładów, przeważnie w Centrum Polonijnym Jana Pawła II w Yorba Linda. W Centrum też założył Ruch Rycerzy Miłosierdzia Bożego dla świeckich czcicieli miłosierdzia Bożego, a w 1996 roku „Faustinum” – dla pogłębienia duchowości św. Faustyny, gdzie odbywają się comiesięczne spotkania w tym celu.

Za powyższe badania otrzymał *List Gratulacyjny* wicekonsula RP w Los Angeles prof. dr. hab. J. Czyżewicza i Dyplom Uznania *Certificate of recognition and appreciation* za dorobek naukowy i wieloletnie wsparcie duchowe, patriotyczne oraz religijne Wspólnoty Polonijnej Ośrodka Polskiego im. Jana Pawła II, Kongresu Polonii Amerykańskiej Południowej Kalifornii oraz Grupy Piast ZNP. Kongres Polonii Amerykańskiej Południowej Kalifornii, Oddział Orange County, Polsko-Amerykańska Fundacja Charytatywna Południowej Kalifornii, 83091 Antique Drive, Indio, Yorba Linda (12 lipca 2008). Otrzymał również Dyplom Uznania Konsula Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Los Angeles za szczególny wkład w krzewienie tradycji i kultury polskiej, Yorba Linda, 13.08.2009. Dnia 8 sierpnia 1992 roku został przyjęty do oddziału 9599 Rycerzy Kolumba (Knights of Columbus) im. bł. Jerzego Popiełuszki w Yorba Linda, California. 16 marca 2010 roku otrzymał dyplom uznania *In Solidarity With Our Priests. The Year for Priests*, In appreciation for your dedicated and devoted service to our Church,

Presented by Knights of Columbus Fr. Jerzy Popiełuszko Council 9599 Yorba Linda, California, USA. Nagrodę naukową im. I. i F. Skowyrów za książkę *Życie mistyczne błogosławionej Faustyny Kowalskiej*, Warszawa 1997 (przetłumaczoną na język rosyjski i angielski), przyznaną przez Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwo Polonijne Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – Lublin, 3 kwietnia 1998.

2 1. Badania nad duchowością polsko-ukraińską

Szczególne badania i działalność polonijna była prowadzona przez Studium Duchowości Polonijnej i Studium Duchowości Zmartwychwstańczej we współpracy z Zamiejscowym Wydziałem Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Chełmie. Na Wydziale zorganizowano konferencję chełmsko-ukraińską „Postać Bogdana Jańskiego w kontekście epoki”; Tydzień Nauczania Papieskiego pod hasłem „Myśl żyje tylko w czynie” (Bogdan Jański). Program tygodnia koncentrował się na następujących referatach: *Polska potrzebuje dziś ludzi prawego sumienia* – wykład ks. prof. dr. hab. Stanisława Wilka, rektora KUL; *Prawda u podłoża ludzkiej aktywności w świetle encykliki Jana Pawła II „Veritatis splendor”* – wykład ks. Bogdana Staszczuka; *Rola Kościoła rzymskokatolickiego w dialogu ekumenicznym i procesie ostatnich przemian na Ukrainie* – wykład ks. bp. Marcjana Trofimiaka, ordynariusza łuckiego (Ukraina); *Zagrożenie Europy w świetle adhortacji Jana Pawła II Ecclesia in Europa* – wykład Marka Korycińskiego; *Co z tym Kościołem? Próba odczytania przesłania Jana Pawła II* – wykład o. Hieronima Kaczmarka, przeora klasztoru Dominikanów w Lublinie; „Świat wartości współczesnej młodzieży polskiej” – konferencja zorganizowana we współpracy z Zespołem Szkół Medycznych w Chełmie; „Patroni naszych Szkół – próba odczytania dziedzictwa” – konferencja polsko-ukraińska poświęcona patronom Szkół, zorganizowana z udziałem Międzyregionalnej Akademii Zarządzania Zasobami Ludzkimi w Łucku i Uniwersytetu Lwowskiego (27.04.2006); *Jan Paweł II – Tryptyk rzymski* w wykonaniu artystów Teatru Form Poetycko-Muzycznych z Lublina.

Studium Duchowości Zmartwychwstańczej i Studium Duchowości Polonijnej z Zamiejscowym Wydziałem w Chełmie zorganizowało „Tydzień Nauczania Papieskiego”. Referaty: *Misje Achillesa Rattiego w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1918-1921* (ks. prof.

S. Wilk, rektor KUL); *Kościół łaciński na Ukrainie w okresie powojennym i Jego odrodzenie się pod koniec XX wieku* (ks. bp M. Trofimiak); *Koncepcja uczelni wyższej i studiowania w ujęciu Jana Pawła II* (ks. prof. M. Nowak KUL); *Posługiwanie Jana Pawła II na rzecz pojednania chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu* (ks. prof. L. Górka KUL); *Jan Paweł II – świadek chrześcijańskiego piękna* (ks. mgr L. Surma). Dla przybliżenia współpracy z naukowymi ośrodkami Ukrainy delegacja Wydziału brała udział w obchodach 125 rocznicy urodzin Wacława Lipińskiego Patrona Międzynarodowej Akademii Zarządzania Zasobami Ludzkimi w Łucku. Referat *Rola religii w koncepcji człowieka według Wacława Lipińskiego* wygłosił dr E. Wilkowski. Również studenci Wydziału brali udział w otrzęsinach studentów Akademii w Łucku w ramach wymiany integrującej studentów. Z kolei studenci z Łucka wystąpili w części artystycznej podczas Chełmskich Juwenaliów.

Wydział też zorganizował we współpracy Studium Duchowości Zmartwychwstańczej i Studium Duchowości Polonijnej w Chełmie polsko-ukraińską konferencję „Rola świeckich w Kościele spuścizny duchowej Wacława Lipińskiego”. Referaty wygłosili: *Prawosławno-ascetyczne doświadczenie, jako wzór moralno-duchowego doskonalenia się, współczesnego człowieka na przykładzie ascetycznej doktryny mnicha Symeona nowego Teologa* – ks. bp F. Bubnik z Kijowa; *Wzajemne stosunki świeckie i kościelne w świetle duchowej spuścizny Wacława Lipińskiego* – ks. mgr W. Michalewicz z Łucka; *Cerkiew miejscem pojednania ogólnoludzkich i religijnych wartości* – ks. mgr M. Capiuk z Łucka; *Internat Ruski Zmartwychwstańców na drodze do pojednania polsko-ukraińskiego w Galicji* – ks. W. Odsadczyk; *Wierzący świeccy dla Kościoła – drukowana wkładka Sandomierski Gość Niedzielny* – dr W. Warzecha; *Duszpasterstwo Akademickie – wspólnota religijna a środowisko i środek edukacji* – dr R. Maciejewska; *Związek Walerego Wielogłowskiego z Bogdanem Jańskim* – dr J. Kuzicki URz; *Tożsamość eklezjalna chrześcijan świeckich* – ks. dr J. Grabowski Kraków; *Idea Stanisława Starowiejskiego a dzisiejszy wymiar pracy Akcji Katolickiej w Łaszczowie* – mgr C. Uściak; *Spotkanie rolników w Diecezjalnym Domu Rekolekcyjnym Łabuniach w latach 1984-1988* – dr E. Wilkowski; *Rola świeckich w duszpasterstwie więziennym w Polsce* – dr J. Pomiankiewicz.

Odbył się też panel dyskusyjny z udziałem studentów „Potrzeba poznania kultury sąsiadów”, a także spotkanie kół naukowych socjologów obu Uczelni (prof. J. Styk).

W Chełmie w dniach 13-19 kwietnia 2008 roku odbył się Tydzień Papieski: „Musicie od siebie wymagać, nawet gdy inni od Was nie wymagają”. Inaugurację rozpoczęła Msza św. pod przewodnictwem ks. bp. M. Trofimiaka w kościele Chrystusa Odkupiciela. Referaty w kolejne dni wygłosili: prof. J. Fert – *Bliskie spotkania z Janem Pawłem II*; o. Mitrat R. Behej – *Ty jesteś Piotr – Ojciec Święty skałą dla Ukrainy*; ks. bp M. Cisko – *Ekumenia pontyfikatu Jana Pawła II*; ks. Protorejery Cap – *Prawosławne spojrzenie na wartości duchowe jako podstawę kształtowania współczesnych elit wobec doświadczenia i w perspektywie współistnienia Kościołów*; ks. L. Surma: – *Jan Paweł II w Lublinie – przesłanie na nowy wiek, 9 czerwca 1987 roku*; ks. bp W. Depo – *Jana Pawła II wizja zjednoczonej Europy*. Również 12 maja 2008 roku odbyła się dyskusja panelowa: „Współczesny świat a kultura klasyczna” z udziałem Ernesta Bryla i Marka Jurka oraz gości z Ukrainy.

22. Badania nad działalnością B. Jańskiego na rzecz emigracji w Paryżu

Ponadto Studium Duchowości Polonijnej i Studium Duchowości Zmartwychwstańczej zorganizowało sympozjum „Bogdan Jański – człowiek niezwykłej miary”, upamiętniające fakt powołania 5 kwietnia 1833 roku przez Bogdana Jańskiego w Paryżu pisma polityczno-literackiego „Pielgrzym Polski”. Odbyło się ono w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie.

Wykłady dotyczące działalności B. Jańskiego na emigracji wśród Rodaków: *Bogdan Jański – intelektualista i duchowy przewodnik* – wykład ks. Stanisława Urbańskiego wygłoszony na Wydziale Zamiejscowym w Elblągu; *Prawda o człowieku w nauczaniu Jana Pawła II* – dr Katarzyny Świerszcz z okazji Tygodnia Modlitw o zdrowie Ojca Świętego Papieża Jana Pawła II; *Bogdan Jański niestrudzony apostoł Wielkiej Emigracji* – dr Katarzyny Świerszcz z okazji 170. rocznicy powołania przez Bogdana Jańskiego Bractwa Służby Narodowej; *Symbolika kaplicy* – ks. Stanisława Urbańskiego z okazji poświęcenia kaplicy w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie; *Bogdan Jański – wzorem na czasy współczesne* – ks. Stanisława Urbańskiego na Wydziale Zamiejscowym w Opolu; *Chrześcijańska transformacja narodu według Bogdana Jańskiego* – dr Katarzyny Świerszcz, na konferencji „Patroni naszych Szkół – próba odczytania dziedzictwa”, która została

zorganizowana przez Wydział Zamiejscowy w Chełmie oraz Uniwersytet Lwowski i Międzyregionalną Akademię Zarządzania Zasobami Ludzkimi w Łucku; *Chrześcijańska wizja narodu w ujęciu Bogdana Jańskiego* – dr Katarzyny Świerszcz na sympozjum „Dysputy wiosenne o Jańskim”, zorganizowanym na Wydziale Zarządzania w Warszawie (13 maja 2006 roku).

2.3. Współpraca z ośrodkami naukowymi

W celach naukowych ks. Profesor współpracuje z Karmelitańskim Instytutem Duchowości w Krakowie, z Instytutem Duchowości „Carmelitanum” w Poznaniu, współorganizując wspólne konferencje naukowe, wygłaszając referaty, publikując na łamach m.in. „Itinera Spiritualia. Commentarii Perodici Instituti Carmelitani Spiritualitatis Cracoviae”. Współpracuje z serią wydawniczą: Żywy Karmel, z Międzywydziałowym Instytutem Ekumenii i Dialogu PAT (Kraków) oraz z akademickimi ośrodkami duchowości (Lublin, Kraków, Poznań, Wrocław, Toruń, Szczecin, PWT Warszawa). Współpracuje ze Studium Duchowości Chrześcijańskiej przy Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie, ze Studium Duchowości Chrześcijańskiej w Łodzi, z Centrum Duchowości Zmartwychwstańczej w Krakowie.

Ksiądz Profesor podjął współpracę z Wyższym Seminarium Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów w Lublinie, owocującą wspólnym organizowaniem sympozjów i wydaniem pozycji książkowych: *Duchowość franciszkanów świeckich*, red. A. Baran, Lublin 2001 i *Franciszkańska wyobraźnia miłosierdzia*, red. A. Baran, Lublin 2003. Również współpracuje z Centrum Duchowości „Honoratianum” w Zakroczymiu, ze Studium Duchowości Franciszkańskiej w Zakroczymiu, z Klasztorem Braci Mniejszych Kapucynów w Zakroczymiu i z Konferencją Rodziny Honorackiej w Warszawie we wspólnym organizowaniu konferencji naukowych. Materiały z tych konferencji zostały wydane w następujących pozycjach m.in.: *Światła miłosierdzia*, red. A. Baran, Lublin 2004; *Eucharystia skarbem rodziny honorackiej*, red. A. Baran, Zakroczym 2004; *Oblicza sprawiedliwości*, red. A. Baran, Zakroczym 2005; *Powołanie honorackie*, red. A. Kruszyńska, Zakroczym 2006; *Kapucyni w Zakroczymiu*, red. T. Płonka, Zakroczym 2008; *Świętość w duchowej szkole bł. Honorata*, Warszawa 2009. Ponadto współpracuje z Ośrodkiem Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu, a także z Zespołem ds.

Trzeźwości Konferencji Episkopatu Polski, współorganizując konferencje naukowe. Ukazała się drukiem pozycje: *Duchowa terapia osób uzależnionych*, red. A. Baran, Warszawa 2006 i *Profilaktyka duchowa*, Warszawa 2007.

Ks. Profesor przez prowadzenie wykładów współpracuje z Franciszkańskim Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej w Warszawie. Ma też swój udział w organizowaniu sympozjów i opracowaniu *Leksykonu duchowości franciszkańskiej* (wyd. polskie, red. W. M. Michalczyk OFM, zespół red. W. M. Michalczyk OFM, Z. M. Styś OFM, R. Wróbel OFM Conv., K. Synowczyk OFM Cap, Wydawnictwo M, współwydawca: Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej, Kraków – Warszawa 2006) oraz w promocji tego *Leksykonu* (por. recenzje w „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego”, XIII (2007) 1/25, Opole 2007, s. 20-22; Tenże, *Studia Franciszkańskie*, t. 17, Poznań 2007, s. 558-562). Promocja i recenzja wydawnicza drugiego wydania polskiego poszerzonego *Leksykonu duchowości franciszkańskiej*, red. E. Kumka, Kraków – Warszawa 2016 (por. *Leksykon duchowości franciszkańskiej*, red. E. Kumka, Kraków – Warszawa 2016, s. XXXVIII; Tenże, *Studia Franciszkańskie*, t. 26, Poznań 2016, s. 424-427).

Ks. Profesor współpracował z Polską Prowincją Zgromadzenia Misji, z Instytutem Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie, z parafią św. Krzyża w Warszawie, organizując symposium z okazji 300-lecia Gorzkich Żalów, z którego materiały, finansowane z KBN, ukazały się w Wydawnictwie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w pozycji pt. *Gorzkie żale przybywajcie*, red. S. Urbański, J. Śmigiera, Warszawa 2008. Jest to pierwsze opracowanie duchowości *Gorzkich Żalów* jako dzieła rodzimej duchowości pod względem teologii, historii, muzyki i opracowania literackiego przez profesorów Instytutu Filologii Polskiej UKSW. Książę Profesor także współprzygotował symposium pt. „Krzyżu święty nade wszystko”, z którego referaty ukazały się w pozycji książkowej *Krzyżu święty nade wszystko*”, red. S. Urbański, J. Śmigiera, Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, Kraków 2008. W Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie wygłosił referat: *Życie duchowe według ks. Aleksandra Usowicza* na symposium „W kręgu inspiracji filozoficzno-teologicznej ks. prof. A. Usowicza” w Krakowie 15 listopada 2012 roku.

Ks. Profesor współpracuje z Konsultą Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich w Polsce, służąc wykładami i organizując liczne

konferencje na UKSW o założycielach, o charyzmacie niektórych zgromadzeń, np. „Sługa Boży o. Anzelm Gądek OCD w służbie życia konsekrowanego” (wydane drukiem o tym samym tytule, Warszawa-Lódź 2010); „Duchowość seraficka”, Warszawa 2010; „Krzyż przez nich zwyciężył. Polscy Pasjoniści – Męczennicy II wojny światowej”, Warszawa 2010; „Miłość Boga mierzy się miłością bliźniego. Duchowość Sługi Bożej Teresy od św. Józefa (Janiny Kierocińskiej)”, (wydane drukiem o tym samym tytule, Warszawa-Sosnowiec 2011); „Apostolstwo paulińskie. Źródła, wyzwania, perspektywy”, Warszawa 2011; „400-lecie Sióstr Bernardynek na ziemi wieluńskiej”, Wieluń 2012 (wydane drukiem); „Charyzmat i tożsamość”, Warszawa 2012; „Bł. Edmund Bojanowski – świecki świadek wiary i założyciel Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP”, Warszawa 2012 (wydane drukiem); „Błogosławiony Honorat – Człowiek Wielkiej Wiary”, Warszawa 2013 (wydane drukiem); „O tajemnicy wynagrodzenia, czyli o tym jak wynagradzać we współczesnym świecie”, Warszawa 2014 (w druku). Ks. S. Urbański prowadzi też badania naukowe nad charyzmatem poszczególnych zgromadzeń, które zostały uwieńczone rozprawami doktorskimi, habilitacyjnymi.

Także współpracuje z *Caritas Polska*. Z okazji 50-lecia *Caritas Polska* zorganizował pierwsze międzynarodowe sympozjum na UKSW poświęcone duchowości *Caritas* pt. „Nic nie zastąpi miłości” (4 października 2008). Materiały wydane drukiem: *Deus caritas est. Materiały z sympozjum naukowego poświęconego encyklice Benedykta XVI*, Warszawa, 7 października 2006 r., Wydawnictwo Caritas Polska, Warszawa 2007.

Ks. Profesor nawiązał też jednorazową współpracę z teologami Kościoła prawosławnego w Polsce, uwieńczoną wspólnym sympozjum w Białymstoku na temat mistyki wschodniej. Gośćmi Katedry Życia Duchowego byli m.in. naukowcy z Uniwersytetu w Cluj i Uniwersytetu Zachodniego w Timiszoarze (Rumunia), pracujący nad najnowszą historią narodu rumuńskiego, w tym nad duchowością chrześcijańską, metodą „historii mówienia”. Współpraca zaowocowała wspólną konferencją „Wieloaspektowe ujęcie historii komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej, Studium Duchowości Europejskiej”, Katedra Psychologii i Socjologii, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Warszawa (21.04.1999). Wykłady na konferencjach naukowych organizowanych przez ks. Profesora oraz wykłady gościnne prowadzili pracownicy naukowi „Istituto Francescano di Spiritualita” należący do Pontificia

Universita Antonianum – Tadeusz Matura OFM i Wiesław Block OFM Cap, ks. H. Haus generalny przełożony Zakonu Communio in Christo (Mechernich, Niemcy), David Hay z Uniwersytetu w Nottingham (Wielka Brytania) nt. *Psychologia a duchowość* (29.04.2000) oraz ks. A. Szczupał, profesor Wyższego Seminarium Duchownego, dyrektor Studium Duchowości Chrześcijańskiej, redaktor „*Studia Theologica Grodnensia*”, Grodno (Białoruś).

Przez kilkanaście lat ks. Profesor współpracował z Prymasowskim Instytutem Życia Wewnętrznego w Warszawie, a zwłaszcza od chwili, gdy jego kierownikiem został ks. adiunkt dr Marek Szymula. Instytut prowadził szeroką działalność dydaktyczną: zaoczny kurs licencjacki, studia podyplomowe duchowości i otwarte studia życia wewnętrznego. W ciągu ostatnich lat wielu absolwentów PIŻW obroniło stopień naukowy licencjata teologii, a niektórzy z nich ukończyli studia doktoranckie i obronili dysertacje doktorskie na Wydziale Teologicznym UKSW. Ponadto Sekcja Teologii Duchowości UKSW współpracowała z Instytutem w organizowaniu ogólnopolskich sympozjów, a pracownicy i niektórzy absolwenci prowadzili na tymże Instytucie wykłady.

24. Współpraca z filologią polską Uniwersytetu Adama Mickiewicza i Fundacją AMF „Nasza Droga”

Anna i Maciej Formanowiczowie, założyciele powstałej w 1998 roku Fundacji „Nasza Droga”, jako główny cel działalności Fundacji obrali pomoc w kształtowaniu osobowości, charakteru oraz formacji duchowej młodego pokolenia. Stąd też różnorodna działalność fundacyjna wspierana przez program „personalistyczny”, służący pogłębionemu rozwojowi osoby ludzkiej, a obejmujący stypendystów – licealistów z ubogich środowisk i rodzin dysfunkcyjnych. Od roku 2007 Sekcja Teologii Duchowości – ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański oraz dr hab. Włodzimierz Gałązka, prof. UKSW (który wcześniej wspierał działania edukacyjne młodzieży fundacyjnej jako organizator letnich i zimowych wyjazdów łączących wypoczynek z bogatym programem kulturalnym i formacyjnym) – współpracuje regularnie z Fundacją. Sympozja organizowane przez Fundację AMF „Nasza Droga” wraz z Sekcją Teologii Duchowości UKSW jako motto corocznych spotkań w murach Uczelni obrały słowa „W poszukiwaniu duchowości...” jako istotnego pytania

stanowiącego o człowieczeństwie w czasach dehumanizacji. Uniwersytety od wieków są naturalnym miejscem kształtowania się bogactwa myśli i przede wszystkim tu realizuje się ich główna rola tworzenia, przekazywania i pielęgnowania istoty humanizmu jako dominującej cechy bytu. Tylko osoba w rozumieniu personalistycznym jest zdolna do refleksyjnego myślenia i tworzenia wartości moralnych, naukowych, kulturalnych, artystycznych. Dlatego na sympozja przywożona jest nie tylko młodzież z Fundacji, ale i innych szkół Ostrowi Mazowieckiej, tak by tematyka oraz okazja do uczestniczenia w spotkaniach z przedstawicielami świata nauki i kultury mogła mieć jak najszersze formuły popularyzacji.

W latach 2007 i 2008 organizatorzy zaprosili wszystkich zainteresowanych duchowością Zbigniewa Herberta. Dnia 26 listopada 2008 r. aula na UKSW w Warszawie zapelniona była po brzegi – głównie stypendystami AMF oraz młodzieżą, która wraz z nauczycielami przyjechała z Ostrowi Mazowieckiej na II część sesji naukowej „Pan Cogito i perła. W poszukiwaniu duchowości Zbigniewa Herberta”. Prof. Tadeusz Tołoczko wprowadził w program Fundacji, otwarcia sesji dokonał JM Rektor UKSW ks. prof. dr hab. Ryszard Rumianek. Wiersze Zbigniewa Herberta w interpretacji Mai Komorowskiej okazały się bardzo osobistym, wzruszającym świadectwem Aktorki o jej fascynacji poezją Herberta. Referaty wygłosili zaproszeni naukowcy z Poznania, Warszawy i Lublina, którzy są specjalistami w badaniach literatury. Sesję rozpoczął ks. prof. dr hab. Jan Kanty Pytel, UAM Poznań, wykładem *Pogłosy apokaliptyki w poezji Zbigniewa Herberta*, przybliżając zagadnienia historii ukazanej jako zmaganie Zła i Dobra w wierszach Herberta. Prof. dr hab. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa z KUL mówiła na temat *Herbert poszukujący*, czyli o człowieku, który przez całe życie szukał odpowiedzi na pytanie o Boga. Prof. dr hab. Wojciech Kudymba z UKSW Warszawa w referacie *Święty Hieronim i Pan Cogito* ukazał związki sztuki obrazu i literatury, mówił, jak ważne dla Herberta było współczucie dla ludzi i zwierząt. Dr Leszek Teusz (UAM Poznań) w swym wystąpieniu *Filozoficzne meandry poezji Zbigniewa Herberta*, przybliżył wątki filozoficzne, które ciągle przewijały się w jego twórczości, oraz pokazał najważniejszych duchowych mistrzów Herberta. Dr Maciej Nowak (KUL) w wystąpieniu *Święta chwila poczęcia*. O natchnieniu i inspiracji w listach Zbigniewa Herberta zajął się procesem pisania. Ks. dr Jerzy Sikora UKSW Warszawa, badając *Nicość*

w systemie wartości Zbigniewa Herberta, na początku wszystkich nieco zaszokował, przytaczając słowa Herberta o „rzeźnikach, którzy chcą pociąć na drobne poezję, aby zobaczyć, z czego się składa”. Dr Tomasz Garbol (KUL), który jest autorem znanej książki *Chrzest ziemi, czyli sacrum w twórczości Herberta*, wygłosił odczyt *Wszystko jest dramatem. O postawie poetyckiej Zbigniewa Herberta*. Wszystkie referaty rzucają nowe światło na Zbigniewa Herberta – twórcę poszukującego, człowieka rozdartego, cierpiącego i pytającego, ale zawsze dzielnie i z uporem podążającego w górę, do Źródła. Siłą jego ducha było Dobro i Piękno.

W 2009 roku odbyła się konferencja przybliżająca bogatą problematykę odkrywania duchowości pokolenia papieskiego. 25 listopada odbyła się konferencja pt. *Jestem tylko wędrowcem... W poszukiwaniu duchowości pokolenia JP2*. Referaty wygłosili: ks. abp Mieczysław Mokrzycki, Metropolita Lwowski, który jako osobisty sekretarz Papieża wypowiedział swoje refleksje o Papieżu jako wychowawcy i wzorcu dla młodych ludzi. Następnie prof. dr hab. Krystyna Czuba przybliżyła podstawy nauczania Jana Pawła II, mogące pomóc w kształtowaniu osobowości młodzieży, zaś ks. prof. dr hab. Jan Kanty Pytel ukazał przeszkody, na jakie we współczesnym świecie napotyka wędrowiec, czyli młody człowiek. Ks. dr Kazimierz Bednarski podzielił się swymi doświadczeniami jako dyrektor zespołu szkół katolickich, wskazując co należy czynić, by wspólnie: wychowawcy, rodzice i młodzież wypracować ducha pokolenia JP2. Dr Ewa Krawiecka na przykładzie Fundacji mówiła jak ważne jest wychowywanie młodego pokolenia przez Piękno i Dobro. Fragmenty poematu Karola Wojtyły pt. *Profile Cyrenejczyka* uczestnicy wysłuchali w wykonaniu Mai Komorowskiej.

Dnia 24 listopada 2010 roku sympozjum naukowe „Tam wstępują pokolenia. W poszukiwaniu duchowości pielgrzymowania do Ziemi Świętej” odbyło się w niezwykle urozmaicony, półtoragodziny wykład śpiewany dr. Jacka Kowalskiego z UAM w Poznaniu, który wraz z zespołem Klub Świętego Ludwika nie tylko barwnie opowiedział o starofrancuskich pieśniach krucjatowych, lecz także porywająco je wykonał. Wykład ks. prof. Waldemara Linke wytłumaczył, od kiedy w Biblii pojawia się nazwa Ziemi Świętej i jak należy to przesłanie o jej wyjątkowości rozumieć i wypełnić. Dr Ewa Krawiecka zarysowała trzy modele duchowości wyprawy Fundacji AMF do Izraela: model biblijny, ideał rycerskości krucjatowej oraz szukanie drogi do Boga przez pisarza Romana Brandstaettera, zaś kilkoro stypendystów podzieliło się swoimi

bardzo osobistymi wspomnieniami z pobytu w Ziemi Świętej. Sesję zakończyła filmowa opowieść Tadeusza Bystrama o wyprawie Fundacji AMF do Ziemi Świętej.

23 listopada 2011 roku sesja „Uczę się ciebie człowieku... W poszukiwaniu duchowości człowieczeństwa” przyniosła referat ks. prof. Aleksandra Posackiego SJ, przestrzegający przed niebezpieczeństwami oferowanymi przez współczesną kulturę masową, a zagrażającymi autentycznemu rozwojowi ducha ludzkiego. Dr Igor Kozak podzielił się swymi doświadczeniami jako psycholog i terapeuta młodzieży wychodzącej z nałogu narkomanii. Podawał sposoby terapii opartej na odpowiedzialności i wartościach biblijnych. Prof. Tadeusz Tołoczko, jako lekarz z wieloletnim doświadczeniem, mówił o cierpieniu dającym mimo wszystko nadzieję i odrodzenie wewnętrzne. Występ Jacka Cygana, który czytał wiersze o człowieczeństwie oraz własne utwory, ukazał jak można uczyć się duchowości – wrażliwości i otwartości na brzmienie pięknego słowa. Stypendyści Fundacji, którzy podzielili się osobistymi refleksjami jak oni jako młodzi ludzie rozumieją naukę bycia człowiekiem i to w różnych okresach życia – „czterech porach roku”.

28 listopada 2012 roku sesja „Sapere aude. Odważ się być mądrym. (Horacy). W poszukiwaniu duchowości humanizmu” o odwadze myślenia na UKSW przyniosła wiele pozytywnych przeżyć – naprawdę pobudziła do bycia Człowiekiem Cogito! O. dr Stanisław Jaromi z franciszkańskiego punktu widzenia przedstawił, gdzie należy szukać źródeł współczesnego kryzysu. Wypowiedzi dr. hab. Leszka Teusza syntetyzowały rolę rozumu i wyobraźni w świecie wiary. Odczytano referat prof. dr. hab. Tadeusza Tołoczko na temat autentycznej mądrości człowieka. Ks. dr Roman Tkacz w swoich rozważaniach przybliżył postać Leonarda da Vinci jako człowieka rozumu i wiary. Wypowiedzi Szymona Hołowni odkryły, w jaki sposób on postrzega wiarę, jak interpretuje słowa Pisma Świętego. Stypendyści przygotowali wcześniej mapy myśli i na ich podstawie rozważali tematy dotyczące: rozumu, serca i człowieka.

20 listopada 2013 roku Fundacja AMF wraz z Sekcją Teologii Duchowości zorganizowała kolejne wspólne sympozjum. Tematem było wychowywanie siebie. „Wychowanie to dług... (Karol Marcinkowski). W poszukiwaniu duchowości wychowywania siebie”. O swoich pasjach i o tym, co jest konieczne, by wewnętrzny zegar i kompas serca zawsze były dobrze nastrojone, opowiadali przedstawiciele różnych zawodów: naukowiec – botanik prof. Zbigniew Mirek z PAN- u w Krako-

wie, aktor Janusz Gajos, redaktor Krzysztof Ziemięć, trener Waldemar Wspaniały i prezes Maciej Formanowicz. Prelegenci bardzo ciekawie i oryginalnie ukazali własne spojrzenie na życiowe wybory i na to, co trzeba robić, by być człowiekiem spełnionym. Głos zabrała młodzież z Fundacji AMF. Podczas wystąpienia każda grupa omawiała własny projekt zegara i kompasu życia. Wewnętrzny zegar zawsze musi odmierzają właściwy czas, a kompas duchowy powinien być nastawiony na drugiego człowieka. To właśnie droga, która prowadzi do znalezienia celu i pomaga poczuć się szczęśliwym oraz spełnionym. Na zakończenie pokazano film z letniej wyprawy fundacyjnej na tropach serca i rozumu, które tworzą pełnię człowieczeństwa.

18 listopada 2015 roku odbyła VII Konferencja naukowa pt. „Szukaj siebie we Mnie” (św. Teresa z Avila). W poszukiwaniu duchowości światła. Swymi fascynacjami światłem podzielili się: o. Wojciech Ciak OCD – *Pielgrzymowanie od Zamku Kafki z Pragi do zamku Teresy z Avila*; dr Tomasz Sowiński – Światło laserowe. Zjawisko wymyślone i stworzone przez człowieka; s. Małgorzata Chmielewska, Wspólnota Chleb Życia – Światło w człowieku; Stypendyści Fundacji AMF „Nasza Droga” – *Jak rzucam światło na drodze do siebie, do drugiego człowieka i Boga*; konferencję ogólnopolską uświetnił koncertem – Stanisław Sojka – *Wykład śpiewany*, wprowadzenie Jacek Cygan.

Ukazały się książki – pokłosie sympozjów, nakładem własnym Fundacji AMF „Nasza Droga”:

- a. *Pan Cogito i perła. W poszukiwaniu duchowości Zbigniewa Herberta*, pod red. S. Urbańskiego, E. Krawieckiej, W. Gałązki, Warszawa 2009, ss. 278, aneks, seria: *Mistyka Polska* nr 95;
- b. *Jestem tylko wędrowcem. W poszukiwaniu duchowości pokolenia JP II*, pod red. S. Urbańskiego, E. Krawieckiej, W. Gałązki, Warszawa 2010, ss. 437, aneks, seria: *Mistyka Polska* nr 112;
- c. *Tam wstępują pokolenia. W poszukiwaniu duchowości pielgrzymowania do Ziemi Świętej*, pod red. S. Urbańskiego, E. Krawieckiej, W. Gałązki, Warszawa 2011, ss. 169, aneks, seria: *Mistyka Polska* nr 117;
- d. *Uczę się siebie człowieku (J. Liebert). W poszukiwaniu duchowości człowieczeństwa*”, pod red. S. Urbańskiego, E. Krawieckiej, W. Gałązki, Warszawa 2012, ss. 241, aneks, seria: *Mistyka Polska* nr 123;
- e. *Sapere aude. Odważ się być mądrym. (Horacy). W poszukiwaniu duchowości humanizmu*, pod red. S. Urbańskiego, E. Krawieckiej, W. Gałązki, Warszawa 2013, ss. 238, aneks, seria: *Mistyka Polska* nr 134.

25. Założyciel i dyrektor
Studium Duchowości Europejskiej,
Studium Formacyjnego dla Nauczycieli
i Wychowawców Katolickich „Augustianum”,
Studium Duchowości Zmartwychwstańczej,
Studium Duchowości Chrześcijańskiej

Swoje badania ks. Profesor pogłębia i propaguje poprzez zakładanie różnych form organizacyjnych, realizujących poszczególne badania, a także realizujących odpowiednią formację duchową.

25.1. Studium Duchowości Europejskiej

Ks. Profesor jest organizatorem i dyrektorem Studium Duchowości Europejskiej (1999) na Wydziale Teologicznym UKSW oraz przy Oddziale „Civitas Christiana” (2003) w Warszawie i Elblągu (filia), w ramach którego odbywały się m.in. comiesięczne wykłady otwarte. 73 spotkania odbyły się w Klubie Pietrzaka, m.in. referaty wygłosiło 2 księży arcybiskupów (S. Nowak, W. Ziemia) i 19 księży biskupów (R. Andrzejewski, M. Gołębiowski, P. Jarecki, A. Lepa, P. Libera, Z. Kiernikowski, M. Kruszyłowicz, S. Stefanek, T. Pikus, E. Samsel, J. Szłaga (również w Elblągu), S. Wielgus, J. Chrapek, J. Zawitkowski, E. Ozorowski, P. Dydycz, A. Śliwiński (Elbląg), J. Wysocki (Elbląg), Z. Zimowski). Ponadto referaty wygłosili profesorowie UKSW z Warszawy, pracownicy Sekcji Teologii Duchowości UKSW, profesorowie Wydziału Teologicznego UAM z Poznania, przedstawiciele świata polityki, przedstawiciele innych wyznań religijnych, poruszając zagadnienia z różnych dyscyplin naukowych dotyczących oblicza chrześcijańskiej Europy. W sumie 44 prelegentów. Przygotowano też 25 tematów wykładów na podstawie encykliki Jana Pawła II: *Ecclesia in Europa*. Odbyło się też siedem promocji książek o charakterze europejskim autorstwa: P. Ogórka, S. Urbańskiego, E. Sakowicza, K. Pawliny oraz prace zbiorowe: Album: *Śługa Boży Kardynał Stefan Wyszyński (1901-1981). Co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia*”, Warszawa 2000; *Odnowa środowiska społeczno-przyrodniczego w filozofii i teologii*, red. J. Dołęga, J. Czartoszewski, A. Skowroński, Warszawa 2001; *Chrześcijańska Europa*, red. S. Urbański, Warszawa 2003. Ponadto przeprowadzono roczny cykl wykładów o mistyce chrześcijań-

skiej, w liczbie 30. Zorganizowano trzy konferencje naukowe. Bieżące informacje o odbytych spotkaniach w Centrum Kultury „Civitas Christiana” podawane były na łamach czasopisma „Nasz Głos”, zaś dorobek Studium został opublikowany w książce: *Chrześcijańska Europa* pod redakcją ks. S. Urbańskiego.

Ks. Urbański poza działalnością związaną z „Civitas Christiana” zorganizował lub współorganizował 110 konferencji naukowych na UKSW, w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego. Materiały z tych konferencji oraz artykuły naukowe ukazały się w trzech pozycjach książkowych pod redakcją ks. S. Urbańskiego, o. A. Barana i ks. M. Szymuli. Ponadto ks. Profesor uczestniczył w 19 konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych, wygłosił 51 referatów oraz 19 wykładów, a także napisał 84 artykuły z duchowości Europy oraz 12 wprowadzeń i 2 zakończenia do książek z zakresu myśli europejskiej. Powstały 4 książki z mistyki przeżyciowej autorstwa lub współautorstwa. Pod kierunkiem ks. Profesora powstały również 3 prace doktorskie z europejskiej mistyki przeżyciowej, 26 prac doktorskich z duchowości europejskiej i 54 prace magisterskie.

(*Studium duchowości europejskiej*, w: *Servire Deo et hominibus*, red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski, K. Twarkowski, Wyd. UKSW, Warszawa 2009, s. 243-246; *Studium duchowości europejskiej*, w: S. Urbański, *Życie mistyczno-konsekrowane*, seria: *Duchowość Europy* 1, Wyd. UKSW, Warszawa 2015, s. 89-154).

25.2. Studium Formacyjne dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”

Ks. Stanisław Urbański był także organizatorem i dyrektorem Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum” w Warszawie (1998), które ukończyło 176 absolwentów. Opracowany pod jego kierunkiem Statut i program zostały zaakceptowane przez kard. J. Glempa. 12 stycznia 1999 roku został dokonany wpis do rejestru niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnopolskim przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Również w ramach powyższego Studium zorganizowano kurs kwalifikacyjny dający uprawnienia pedagogiczne czynnym zawodowo nauczycielom. W ramach programu słuchacze zapoznają się m.in. z książką wydaną przez Instytut Badań Naukowych przy Wyższej Szkole Zarządzania

i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie pt. *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2001. Pracownicy Sekcji Teologii Duchowości oraz inni profesorowie z UKSW prowadzili wykłady m.in. z filozofii, ekologii, zakresu formacji duchowej i ludzkiej, służyli formacją liturgiczną itd. Książdz Profesor zorganizował również ogólnopolskie sympozjum: „Taka będzie przyszłość Europy, jakie jej młodzieży chowanie”. Materiały z tego sympozjum zostały opublikowane w pozycji książkowej pod jego redakcją: *Ścieżki wychowania chrześcijańskiego*, Warszawa 2008. Podjął też współpracę z Liceum św. Augustyna, a także przyczynił się do tego, by w ramach samego Studium przeprowadzono Podyplomowe Studia dla Katechetów, które ukończyły 92 osoby. Ks. Profesor uczestniczył również w 8 sympozjach, napisał 7 artykułów o wychowaniu, wygłosił 2 referaty i 4 wykłady, a także 6 wykładów dla słuchaczy Studium.

(R. Drecki, *Studium Formacyjne dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”*, w: *Ścieżki wychowania chrześcijańskiego*, red. S. Urbański, seria: *Mistyka polska* 91, Warszawa 2008, s. 170-175; *Studium Formacyjne dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”*, w: *Servire Deo et hominibus*, red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski, K. Twarkowski, Warszawa 2009, s. 247-252).

25.1. Studium Duchowości Zmartwychwstańczej

Oprócz tego ks. Profesor był organizatorem i dyrektorem Instytutu Badań Naukowych przy Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie (1997). W ramach Instytutu funkcjonowały pod jego kierunkiem: Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej, Zakład Duchowości Polonijnej, Zakład Badawczy Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości (kierownik prof. dr hab. S. Kojło), Zakład Jakości i Ewaluacji Kształcenia (kierownik dr hab. L. Korporowicz), Zakład Historii Społecznej i Gospodarczej (kierownik prof. dr hab. M. Drozdowski) oraz Zakład Badań i Prognoz Społecznych (kierownik prof. dr hab. A. Kojder). Każdy z powyższych zakładów prowadził swoją działalność badawczo-naukową. Od 2002 roku działalność prowadzi tylko Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej, nazwany Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, który zorganizował m.in. Ogólnopolski Rok Bogdana Jańskiego (2000, 2010) z licznymi sesjami panelowymi, sympozjalnymi, ogólnopolskim sympozjum w Krakowie w Centrum Resurrectionis pod hasłem „Bog-

dan Jański wzorem na dziś”. Opublikowano szereg artykułów na łamach „Emaus” oraz „Zarządzanie i Edukacja”. Duchowości Jańskiego poświęcono numer 11 miesięcznika „Miejsca Święte”. Zorganizowano różne wystawy, quizy i konkursy dla studentów.

W ramach Studium ks. S. Urbański powołał serię wydawniczą: *Edukacja w nauczaniu Kościoła*, w której wydano pod jego redakcją 18 pozycji, między innymi: *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2000 oraz dwa tomy *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* (t. 1, Warszawa 1999 i t. 2, Warszawa 2000), których promocja odbyła się w sali posiedzeń plenarnych Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie, w auli „Collegium Novum” Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz w auli Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Z inicjatywy ks. Profesora, wykładowcy pedagogiki wydali zbiorowe opracowanie: *Nauczanie Jana Pawła II a współczesna aksjologia pedagogiczna*, Warszawa 2008, zgłębiając doktrynę wychowania opartą na wartościach kultury, rodziny, narodu, zasad etycznych w zarządzaniu firmami. Również wydano: *Jan Paweł II o nauce*, Warszawa 2009 oraz *Jan Paweł II do polskich uczonych*, Warszawa 2009, promocja odbyła się w auli Politechniki Warszawskiej. Wydano też *Jan Paweł II do polityków*, Warszawa 2011. Ponadto zorganizowano po raz drugi w sali posiedzeń Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski konferencję naukową pt. „Szkolnictwo wyższe: dziś i jutro”. W konferencjach tych wzięli udział m.in. Minister Edukacji Narodowej, księża biskupi, rektorzy i profesorowie polskich uczelni, politycy, studenci, dziennikarze. Podobne konferencje odbyły się w Łomży, Elblągu, Chełmie (z udziałem miejscowych władz kościelnych i państwowych, nauczycieli, katechetów, świata nauki).

Działalność badawcza ks. Profesora zaowocowała 26 książkami (autor, redaktor), 57 artykułami naukowymi, 9 hasłami, 16 wprowadzeniami, 79 artykułami popularno-naukowymi, 109 opracowaniami, 39 sprawozdaniem, 18 wywiadami. Ks. Profesor wygłosił 57 referatów, 70 wykładów. Był konsultantem naukowym 10 książek, redaktorem merytorycznym 20 książek. Uczestniczył też w 17 konferencjach naukowych. Powołał także serię: *Jański – ku przyszłości*, w ramach której ukazało się 6 pozycji.

Z racji 20-lecia Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego wydano pod redakcją ks. Profesora pozycję: *Ksiądz Kardynał Zenon Grocholewski, Uniwersytety wobec współczesnych wyzwań*, seria: *Edukacja w nauczaniu*

niu Kościoła 13, Warszawa 2013 i zorganizowano międzynarodową konferencję: „Misja uniwersytetu i szkół wyższych wobec nowych wyzwań”, w Teatrze Muzycznym „Roma” w Warszawie, 18 października 2013 roku.

Ks. S. Urbański zorganizował ponadto obchody Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży i Warszawie – symposium „Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski a problemy kultury, edukacji i ochrony dziedzictwa narodowego” w Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła II przy współpracy z Zakładem Historii Społecznej i Gospodarczej Uniwersytetu Warszawskiego.

Ponadto Studium Duchowości Zmartwychwstańczej zorganizowało 117 sympozjów ogólnopolskich (również w pozauczelnianych ośrodkach naukowych), np. „Wiara i rozum, Encyklika *Fides et ratio*”, „Edukacja chrześcijańska Trzeciego Tysiąclecia”, „Patriotyzm w duchowości i myśli Bogdana Jańskiego”, „Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II”, „Nauka w służbie człowieka i narodu”.

W ramach Studium Duchowości Zmartwychwstańczej prowadzono nadal badania nad doktryną polskiej szkoły duchowości zmartwychwstańczej i jej twórcy Bogdana Jańskiego (1807-1840). Badania wielu pracowników Uczelni zaowocowały licznymi publikacjami na łamach czasopism: „Zarządzanie i Edukacja”, „Emaus 2000”, „Emaus”, „Sygnaturka Kolegiacka”, (Pułtusk) i „Niedziela Płocka”. Ukazały się też pozycje książkowe: S. Urbański, *Duchowość zmartwychwstańcza*, Warszawa 2003; Tenże, Bogdan Jański człowiek, który przekroczył swoją młodość, seria: *Jański – ku przyszłości 1*, Warszawa 2006; Tenże, *Teologia modlitwy*, Warszawa 1999, oraz prace zbiorowe pod jego redakcją: *Dziedzictwo Bogdana Jańskiego. Służba narodowa*, seria: *Jański – ku przyszłości 2*, Warszawa 2007; *Wykłady inauguracyjne roku akademickiego 2010/2011. Ku zmartwychwstaniu narodu...*, seria: *Jański – ku przyszłości 5*, Warszawa 2010; *Odpowiedzialność ludzi nauki...*, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła 10*, Warszawa 2011 i *Odpowiedzialność polityków za...*, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła 13*, Warszawa 2012. Z inicjatywy ks. S. Urbańskiego powstało też opracowanie: J. Neumann, *Bogdan Jański i jego dzieło*, seria: *Jański – ku przyszłości 3*, Warszawa 2010.

Studium zorganizowało: Rok Służby Narodowej 2005/2006, Rok Wspólnoty 2006/2007, Rok Rodziny 2007/2008, Rok Jańskiego 2000 i 2010, Rok Ewangelizacji Ludzi Nauki 2011, Rok Ewangelizacji Ludzi

Polityki 2012, Rok Jubileuszowy 20-lecia Szkoły 2013, tworząc szeroki program badawczo-formacyjny. Włączyło się też aktywnie w proces beatyfikacyjny Bogdana Jańskiego na szczeblu diecezji płockiej przez liczne publikacje, sympozjum w Pułtusk i Winnicy, wieczornice, wyjazdy studenckie, itd. Nadano też imię Bogdana Jańskiego gimnazjum w Winnicy.

Studium współpracuje z Centrum Duchowości Zmartwychwstańczej w Krakowie i ze Studium Duchowości Zmartwychwstańczej przy Domu Generalnym Księży Zmartwychwstańców w Rzymie i w Montelero, we Włoszech. Prowadzone są przez ks. Profesora badania, m.in. po raz pierwszy nad doktryną mistyczną i przeżyciową ks. Piotra Semenki – twórcy doktryny szkoły duchowości zmartwychwstańczej (uwieńczone pracą doktorską: D. Korcz, *Życie w rytmie Paschy*, Kraków 2010), a przede wszystkim nad myślą duchową oraz mistyczną Bogdana Jańskiego, zwłaszcza nad jego artykułami napisanymi w języku francuskim i angielskim. Jeden z pracowników Szkoły ks. Bronisław Zarański napisał pracę doktorską pt. *Powrót do Boga założyciela Zmartwychwstańców*, Wydawnictwo Alleluja, Kraków 2007.

(*Institut Badań Naukowych, w: Twórczość naukowo-badawcza ks. prof. dr hab. Stanisława Urbańskiego*, Włocławek 2003, s. 134-154; *Institut Badań naukowych. Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej. Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, w: Servire Deo et hominibus*, red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski, K. Trawkowski, Wyd. UKSW, Warszawa 2009, s. 253-318).

25.2. Studium Duchowości Chrześcijańskiej

Ks. Profesor zainicjował powołanie Studium Duchowości Chrześcijańskiej w Łodzi (1998), w Częstochowie (2000) i w Kaliszu (2001). Powyższe Studia prowadzą w cyklu dwuletnim lub czteroletnim wykłady z zakresu teologii duchowości. Wykłady prowadzą m.in. księża biskupi oraz profesorowie Wyższych Seminariów Duchownych. Studium Duchowości w Częstochowie zorganizowało dla mieszkańców miasta 6 „Tygodni Duchowości Chrześcijańskiej”. Z dwóch pierwszych Tygodni referaty zostały wydane drukiem – *Wyplłyn na głębię. Z listem apostołskim „Novo millennio ineunte”* (Częstochowa 2002) oraz *Poznanie Boga* (Częstochowa 2003). W ramach działalności Studium w Łodzi ks. Profesor współorganizował i brał czynny udział w konferencjach naukowych.

26. Metoda badań

Kierunki badań naukowych prowadzonych pod kierunkiem ks. Urbańskiego w ramach Sekcji Teologii Duchowości związane są zarówno z przygotowaniem naukowym poszczególnych pracowników naukowych Sekcji, jak też z badaniami prowadzonymi przez samą Sekcję i jej poszczególne katedry. Połączone są również z badaniami doktorantów i magistrantów oraz z trendami badań współczesnej teologii duchowości i mistyki. Chociaż na pierwszy rzut oka wydaje się, że ks. Profesor zajmuje się polską historią duchowości i mistyki, to jednak nie prowadzi badań metodą historyczną i nie zajmuje się historią jako historią polskiej duchowości, ale wydobywa teologię życia duchowego i mistycznego, a więc doktrynę, treść poglądów oraz proces duchowy (mystyka przeżyciowa) przedstawiony przez autorów, którzy żyli w pewnej określonej epoce historycznej.

W ten sposób ks. Profesor łączy polską doktrynę duchowości i nie tylko polskiej tradycji, z doktrynami współczesnej teologii duchowości i mistyki. A więc zachowuje ciągłość między przeszłością i teraźniejszością. Dzięki temu możemy dzisiaj korzystać z myśli autorów poprzednich wieków jako myśli wciąż aktualnych, ukazujących proces życia duchowego człowieka. Dlatego ks. Profesor z jednej strony bierze pod uwagę źródła doktrynalne, a z drugiej strony źródła doświadczalne (mystyka przeżyciowa zawarta w autobiografiach, dzienniczkach duszy, listach). Jest to łączenie metody dedukcyjnej i indukcyjnej, które pozwala na analizowanie źródeł pod kątem duchowości mistycznej. A więc źródłami badań z jednej strony są traktaty naukowe, a także różnego rodzaju pisma (medytacje, kazania, konferencje duchowe, pisma z duchowości zakonnej) z historii duchowości, czyli pisma poszczególnych postaci oraz szkół duchowości czy zgromadzeń, a z drugiej strony – także ich osobiste doświadczenie mistyczne, wyrażone w wyżej wymienionych autobiografiach i dzienniczkach duszy. A zatem teologia duchowości bada proces życia duchowego, jego aspekt dynamiczny. Innymi słowy, nie zatrzymuje się na opisie struktur nadprzyrodzonych (np. cnoty teologalne, dary Ducha Świętego, łaska), ani na praktykach pobożnościowo-ascetycznych (teologia moralna), ale na przemianie duchowej człowieka jako podmiotu, który rozwija swoje życie duchowe aż do osiągnięcia mistycznego zjednoczenia z Bogiem w miłości. A więc chodzi o proces świętości osiągający mistyczną jedność z Bogiem, który dokonuje się przez współpracę chrześcijanina z darami nadprzyrodzonymi.

Można powiedzieć, że teologia duchowości w swoim przedmiocie badawczym wychodzi od poziomu życia moralnego, religijnego i ascetyczno-pobożnościowego chrześcijanina, aby ukazać rozwój duchowy w relacji do Boga aż do osiągnięcia zjednoczenia mistycznego z Nim w miłości. Chodzi o wewnętrzny związek między człowiekiem a Bogiem. Innymi słowy, życie duchowe chrześcijanina rozwija się wraz z rozwojem jedności z Bogiem. A więc teologia duchowości bierze pod uwagę rozwój życia duchowego chrześcijanina, jaki proponują badane źródła z zakresu mistyki przeżyciowej. Rozwój bowiem intelektualny, rozwój ludzki (osobowy), powinien iść razem z rozwojem duchowym człowieka i odwrotnie. Ten rozwój duchowy idzie przez „prawdła” stanu mistycznego (noce ciemności), rozwój kontemplacji, oblubieńcze zjednoczenie z Bogiem (zaręczyny i zaślubiny duchowe). Mogą mu towarzyszyć zjawiska nadzwyczajne (ekstaza, stygmaty, wizje), ale nie tworzą istoty świętości.

Metoda badawcza ks. Profesora jest „metodą treści”, czyli analizą treści źródeł, która wpisuje się w teologię badanych chrześcijan (świętych), w ich mistykę przeżyciową i pozwala poznać rozwój ich życia duchowego oraz ich osobistą drogę świętości. Można więc mówić o „nadprzyrodzonej fenomenologii”, czyli indukcji i dedukcji fenomenologicznej, która pozwala uchwycić proces życia duchowego człowieka na bazie jego mistyki przeżyciowej w świetle doktryny mistyki studyjnej. Potwierdzeniem stosowania tej metody przez ks. Urbańskiego są prowadzone prace doktorskie i magisterskie oraz liczne publikacje z mistyki przeżyciowej polskiej i europejskiej. W tych badaniach ks. Profesor odkrywa oryginalność teologii duchowości, która doświadczenie duchowe obecności Boga bierze za przedmiot swoich badań. Oznacza to, że badanie procesu życia duchowego jest właściwym przedmiotem teologii duchowości i mistyki. Proces ten wyraża jedną ciągłość od momentu otrzymania chrztu świętego aż do osiągnięcia zjednoczenia mistycznego z Bogiem. Dopiero na tej płaszczyźnie rozwoju życia duchowego ma zastosowanie właściwie rozumiane kierownictwo duchowe.

Proces życia duchowego, świętości, dokonuje się na drodze rozwoju miłości. Bóg jest pełnią świętości i pragnie podzielić się tą pełnią swojej miłości z człowiekiem. Zatem Bóg jest źródłem i dawcą miłości. Człowiek staje się świętym, gdy miłość do Boga staje się wezwaniem. Dlatego zadaniem chrześcijanina jest szerzenie miłości Bożej i składanie świadectwa. Ponieważ miłość Boga wymaga odpowiedzi miłości,

jest wezwaniem, apelem do sumienia i domaga się życia miłością na co dzień. To Bóg żąda takiej miłości, aby chrześcijanin wznosił się na jej wyzyny i był Mu całkowicie oddany. Bóg żąda od niego, aby mógł zjednoczyć się z Nim w miłości. Zatem miłość stanowi istotę świętości, ponieważ jest jej węzłem i pełnią, kieruje środkami uświęcenia, formuje i prowadzi do celu. Innymi słowy, miłość jednoczy człowieka z Bogiem w mistycznym zjednoczeniu. Sama miłość jest już uczestnictwem w życiu samego Boga, czyli w nieskończonej miłości Bożej, i dlatego może wzrastać podobnie jak łaska, która jest uczestnictwem w naturze Bożej.

Przed tak rozumianą miłością chrześcijanin nie może uciec. Stąd też w jej istocie zawarte jest dążenie do mistycznego zjednoczenia się człowieka z Bogiem, zaś sprawdzianem tej jedności mistycznej z Bogiem w miłości jest otwarcie się na bliźniego. Albowiem miłość bliźniego prowadzi do miłowania Boga. Tak więc chrześcijanin osiąga najpełniejszy rozwój mistycznego zjednoczenia poprzez realizację miłości Boga i bliźniego. Jednocześnie człowiek staje się coraz „bardziej dobry” jako osoba i dziecko Boże. Jego osobiste zaangażowanie w kształtowaniu świętości jest wymogiem godności jego osobowej natury, która stanowi podstawę ontycznej świętości. Ta świętość jest więc odpowiedzią życia ze strony człowieka na wezwanie Boże. Można powiedzieć, że świętość jest po prostu zrealizowaną miłością w rozwoju życia duchowego aż do osiągnięcia mistycznego zjednoczenia.

Zatem życie duchowe jest procesem i jako proces jest przedmiotem badań teologii duchowości, a najlepiej poznajemy go na bazie mistyki przeżyciowej. Teologia duchowości zajmuje się wewnętrzną relacją miłości Boga do człowieka i miłością człowieka do Stwórcy (wymiar mistyczny), natomiast zewnętrzne uwolnienie się od przywiązań do dóbr materialnych i do świata oraz praktyki pobożnościowe są pomocne w tym powyższym procesie (wymiar ascetyczny), a dopiero z osiągnięcia pierwszego wymiaru wypływa świadectwo apostołatu (wymiar apostołski). Nieznajomość procesu życia duchowego (mistycznego) i nieznajomość teologii mistycznej sprowadza teologię duchowości do poziomu życia ascetycznego, moralnego, religijnego i pobożnościowego. Zwraca się uwagę na zewnętrzną formację moralną i ascetyczną, a nie na pogłębianie wewnętrznego procesu całkowitego umiłowania Boga. Zwraca się uwagę na formację ludzką poprzez terapię, psychologię, zaniedbując całkowicie formację duchową. Człowiek całkowicie miłujący Boga, Jemu oddany, nie może czynić jakiegokolwiek zła. Świadczy o tym mistyka przeżyciowa, całkowicie nieznaną w studiach teologicznych.

Tak więc ks. Profesor opracował „metodę treści”, którą też można nazwać „metodą rozwoju”, „metodą postępu” życia duchowego, zwłaszcza procesu mistycznego poznawanego na podstawie mistyki przeżyciowej (mystyki przesłania). Doświadczenie mistyczne nie rozpoczyna się od wysiłku człowieka. Trzeba poznać i spotkać Boga w Chrystusie. On jest pierwszy, natomiast współpraca z łaską jest wtórna. Zatem doświadczenie mistyczne charakteryzuje się otwartą postawą na Chrystusa i dlatego musi być szeroko otwarte na miłość bliźniego. Chrystusa trzeba ukochać w każdym człowieku. Tylko miłość się liczy, bowiem taki jest Bóg Trójosobowy. Ale nie można iść za Chrystusem bez krzyża oraz miłości do Kościoła. Dlatego ks. Profesor wypracował własną metodę badań duchowości katolickiej w Polsce (por. *Metodologia teologii duchowości*, w: *Studia Nauk Teologicznych PAN, Metodologia teologii*, t. 2, (2007), red. M. Rusecki, wyd. KUL, Lublin 2007, s. 215-234; Tenże, *Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości?*, opr. i red. S.C. Napiórkowski OFM Conv., Niepokalanów 2007, s. 363-368; Tenże, *Jaka teologia mistyki?*, w: *Duchowość w Polsce 12* (2010), red. M. Chmielewski, Lublin 2010, s. 64-79; A. Nowak, *Doświadczenie religijne a doświadczenie mistyczne w wybranych publikacjach ks. prof. dr hab. Stanisława Urbańskiego*, w: *Świętość i historia*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Mistyka polska* 132, Wyd. UKSW, Warszawa 2014, s. 91-104; Tenże, w: *Duchowość i historia*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Mistyka polska* 133, Wyd. UKSW, Warszawa 2014, s. 111-124).

27. Obraz statystyczny działalności naukowo-badawczej

Dla informacji czytelnika warto przedstawić całościowy dorobek badawczy ks. Profesora.

27.1. Publikacje książkowe

Był on autorem (współautorem) i redaktorem (współredaktorem) 84 książek, obejmujących bardzo szeroki wachlarz tematów z dziedziny teologii duchowości i mistyki, z polskiej teologii duchowości i mistyki przeżyciowej oraz europejskiej, a także amerykańskiej, z duchowości zachodniego i wschodniego Kościoła. Należy wymienić tylko tytuły badań przedstawione w najważniejszych pozycjach książkowych:

formacja życia duchowego w ujęciu głównych przedstawicieli szkoły zmartwychwstańczej, teologia modlitwy, teologia życia mistycznego, mistycy polscy, mistyczny świat ducha, duchowość zmartwychwstańcza, świętość ubogich świata, żywoty polskich świętych, mistyka miłosierdzia. Inne tematy badań: duchowość Europy, duchowość osób powołanych, duchowość współczesnego Kościoła, duchowość globalizacji i ekologii (ekoteologia duchowości), duchowość Gorzkich Żalów, krzyża, wychowania, męczeństwa, pielgrzymowania, pokolenia Jana Pawła II, duchowość polska (XIX i XX wiek), mistyka polska (zwłaszcza przeżyciowa), mistyka przeżyciowa kobiet, mistyka służby, duchowość poezji Z. Herberta, świętość chrześcijanina, duchowość zakonna według założycieli, życie mistyczno-konsekrowane, polska szkoła zmartwychwstańcza, szkoła honoracka bł. H. Koźmińskiego; szkoła mariańska bł. S. Papczyńskiego, św. Jerzego Matulewicza; szkoła sióstr benedyktynek s. M. Mortęskiej i polskich kapucynów XIX wieku (bp B. Szymański, o. P. Leszczyński, o. L. Lendzian, o. W. Piotrowski, o. R. Mazurkiewicz, o. F. Szymanowski, o. F. Sadowski).

Niektóre pozycje zostały przetłumaczone na obce języki: *Mistyczny świat ducha*, Warszawa 2000, na język rosyjski i angielski; *Duchowość zmartwychwstańcza*, Warszawa 2003, na język portugalski (dwa wydania) i angielski; *Żywoty polskich świętych*, Warszawa 2004, na język angielski; *Jan Paweł II Wielki, John Paul II The Great, Juan Pablo II El Grande*, Indio 2006 (USA) – została przetłumaczona na język angielski i hiszpański; *Pope John Paul II to managers*, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 9, Warsaw 2011 (j. angielski, wersja elektroniczna); *Pope John Paul II to lectures, students, young managers ethicality researchers – YMER. Man, ethics, economics. Research findings*”, Volume 1, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 12, Warsaw 2012; *Pope John Paul II to lectures, students. Young Managers Ethicality Researchers – YMER, Second volume on Social Devolepment, Responsibility Human Work YMER research, inspirations*, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 15, Warsaw 2014; *Nadzwyczajny charyzmat miłości, Matka Maria Teresa Linssen*, seria: *Mistyka chrześcijańska* 125, Częstochowa – Warszawa – Mechernich 2013, na język niemiecki: *Charisma der Liebe. Mutter Marie Therese und ihre Berufung für die Kirche*, Patris Verlag 2013; aktualnie tłumaczona jest na język niemiecki 2 pozycja książkowa: *Doświadczenie miłości Boga w mistyce przeżyciowej Matki Marii Teresy Linssen (1927-1994)*, seria: *Mistyka chrześcijańska* 139, Często-

chowa – Warszawa – Mechernich 2014; *Erfahrung der Liebe Gottes in der Erfahrungsmystik von Mutter Marie Therese Linssen (1927-1994)*, Mechernich 2017. Również niektóre artykuły zostały przetłumaczone na języki: niemiecki, rosyjski, litewski, portugalski, hiszpański, włoski, słowacki i angielski.

27.2. Artykuły naukowe

Ksiądz Profesor napisał 427 artykułów naukowych (8 w druku), na łamach polskich i zagranicznych czasopism naukowych oraz w książkach zbiorowych (publikowane też na Białorusi, Litwie, Ukrainie, Słowacji, w Niemczech i USA). Najliczniejszą grupę stanowią opracowania umieszczone w wymienionych powyżej zbiorowych pozycjach książkowych. Do tego zestawu tematów należy dodać liczne badania (pionierskie i odkrywcze) z duchowości polskich szkół w zakresie mistyki przeżyciowej; z mistyki polskich karmelitanek i bernardynek; z teologii życia duchowego polskich teologów i świętych; mistyki studyjnej, a przede wszystkim (pionierskie i odkrywcze) z mistyki przeżyciowej polskich mistyczek, a także odkrycie mistyki przesłania (św. Faustyna, s. L. Nastał, s. R. Babiak, s. Z. Tajber, R. Celakówna, s. E. Cejzik, s. H. Głowczyńska, s. B. Siewierska, s. W. Boniszewska). Również pionierskie badania z niemieckiej, hiszpańskiej, włoskiej mistyki przeżyciowej oraz z mistyki przeżyciowej Małej Arabki (Palestynki) z Karmelu w Betlejem, z duchowości amerykańskiej, angielskiej, białoruskiej, francuskiej, litewskiej, niemieckiej, ukraińskiej, słowackiej, słoweńskiej, włoskiej. Ponadto przedmiotem badań są tematy dotyczące nadprzyrodzonych uzdolnień w życiu duchowym, mistyki pasyjnej, cierpienia, duchowości ekumenicznej, modlitwy, metodologii teologii duchowości i mistyki islamu, buddyźmu. Również opracowania dotyczące pojęcia świętości, ascezy, kierownictwa duchowego (zwłaszcza dusz mistycznych), duchowości kapłańskiej, duchowości rodziny, duchowości zakonnej, ludzi świeckich.

Artykuły o tej problematyce publikował na łamach m.in. czasopism naukowych: „Studia Theologica Varsaviensa”, „Collectanea Theologica”, „Roczniki Teologiczne KUL”, „Ateneum Kapłańskie”, „Homo Dei”, „Życie Konsekwane”, „Via Consecrata”, „Saeculum Christianum”, „Dobry Pasterz”, „Polonia Sacra”, „Zarządzanie i Edukacja”, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, „Gdańskie Studia Teologiczne”,

„Warszawskie Studia Teologiczne”, „Studia Teologiczne Białystok, Drohiczyn, Łomża”, „Ełckie Studia Teologiczne”, „Studia Nauk Teologicznych PAN”, „Veritati et Caritati”, „Communio in Christo” w wersji niemieckiej i angielskiej (Mechernich, Niemcy), „Studia Theologica Grodnensia” oraz „Religia i społeczeństwo” (Białoruś), a także w znanych seriach: *Mistyka polska* i *Mistyka chrześcijańska*, *Edukacja w nuczaniu Kościoła*, *Jański – ku przyszłości*, *Duchowość Europy* (są to serie powołane przez Profesora) oraz w „Homo meditans”, „Homo orans”, „Duchowość w Polsce”, „Karmel żywy”, „Biblioteka Zeszytów Karmelitańskich”, „Bibliotheca Honoratiana”, „Episteme”, „Duchowość klasztorów polskich: przekaz i komunikacja”, Fundacja AMF „Nasza Droga”, „Biblioteka Teologów Częstochowskich”, „Ad Ecclesiae Częstochoviensis Memoriam”.

27.3. Hasła encyklopedyczne, słownikowe

Napisał 134 haseł encyklopedycznych, słownikowych, biogramów: hasła z dziedziny teologii duchowości i mistyki, biogramy polskich przedstawicieli mistyki przeżyciowej i studyjnej, polskich świętych i kandydatów na ołtarze, teologów diecezji częstochowskiej (m.in. do *Encyklopedii katolickiej*, *Encyklopedii pedagogicznej*, *Powszechnej encyklopedii filozofii*, *Leksykonu duchowości katolickiej*, do polskiego wydania *Leksykonu mistyki*, red. P. Dinzelbachera, *Słownika polskich teologów*).

27.4. Wprowadzenia, artykuły popularno-naukowe

Ksiądz Urbański napisał 146 wprowadzeń, przedmów do dzieł naukowych, przede wszystkim z teologii duchowości i mistyki, w większości w znanych seriach wyżej cytowanych, szczególnie założonych na UKSW. Napisał też 4 skrypty dla studentów i 365 artykułów naukowo-popularnych, część z nich była publikowana na Białorusi na łamach czasopism: „Misericordia” i „Słowo Życia” (Grodno), część na łamach gazet polonijnych w USA: biuletyn Centrum Polonijnego Jana Pawła II „Pope John Paul II Polish Center”, Yorba Linda, Kalifornia; „News of Polonia” w Los Angeles, „Biuletyn Orchard Lake”, „Głos Polonii”, „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia), a także „Duszpasterz Polski Zagranicą” (Rzym). W Polsce zaś na łamach gazetki parafialnej wydawanej w Pułtusku: „Sygnaturka Kolegiacka”, na łamach „Quo Vadis Polo-

nia”, „Emaus 2000”, „Emaus”, „Zwycięstwo Niepokalanej”, „Miejsca Święte”, „Niedziela Płocka”, „Niedziela”, „Dzień Pański”, „Echo ojca Bernarda”, „Egzorcysta”. Artykuły te przeważnie propagowały duchowość Bogdana Jańskiego, duchowość miłosierdzia, duchowość Jana Pawła II, postacie polskich świętych, wydarzenia patriotyczno-narodowe, komentarze liturgiczne na niektóre niedziele zwykłe i z zakresu historii polskiej duchowości.

27.5. Recenzje

Książk Professor napisał 157 recenzji naukowych dzieł różnych autorów polskich i zagranicznych: europejskich oraz amerykańskich (także tłumaczone na język słowacki i niemiecki); 112 recenzji wydawniczych dla różnych wydawnictw naukowych: ATK, UKSW, KUL, WAM, Uniwersytetu Szczecińskiego, Wszechnicy Mazurskiej Olecko, Oficyny Wydawniczo-Poligraficznej „Adam”, Pasjonistów, Karmelitów Bosych, Poligrafii Salezjańskiej w Krakowie, Pijarów, Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, dla Wydawnictwa Gdańskiego Seminarium Duchownego, Wydawnictwa Diecezjalnego w Częstochowie, Wydawnictwa Naukowego Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie, Wydawnictwa Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwa Alleluja w Krakowie. Był recenzentem licznych artykułów w 12 czasopismach naukowych, w tym: „Studia Theologica Grodnensia” (Białoruś), „Gdańskie Studia Teologiczne”, „Słowo Krzyża”, „Studia Theologica Varsaviensa”, „Polonia sacra”, „Veritati et Caritati”, „Roczniki Teologiczne KUL”, „Episteme”, „Zarządzanie i Edukacja”, „Życie Konsekrowane”, „Studia Bobolanum”, „Zeszyty Historyczno-Teologiczne Zmartwychwstańców”.

27.6. Sprawozdania, opracowania, wywiady, audycje radiowe

Ks. Profesor napisał 53 sprawozdania z różnych sympozjów, z promocji książek, z działalności Studium Duchowości Europejskiej, Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum” itp.; 3 komunikaty przedstawiające zabranie głosu w dyskusjach panelowych oraz 170 opracowań z zakresu duchowości dla różnych zgromadzeń zakonnych, informatorów, opracowań statutów i programów wyżej wymie-

nionych Studiów, projektów badawczych, regulaminów, programów formacyjnych dla Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, itp. Ks. Profesor udzielił 104 wywiady na łamach różnych czasopism, dla telewizji, również dla Telewizji Katolickiej (Kolonia, Niemcy), oraz radia, przede wszystkim dla radia polonijnego „Nasze Radio” i „Radio Polskie” (Kalifornia, USA), a także na łamach czasopism na Białorusi, w Kanadzie, USA, w Niemczech (3 w języku niemieckim). Wystąpił w 40 audycjach radiowych, przeważnie w polonijnym „Naszym Radiu” i w „Polskim Radiu” w Kalifornii.

27.7. Badania naukowe

Od 30 lat prowadzi badania naukowe na UKSW finansowane przez Komitet Badań Naukowych, w tym 4 badania własne (jako adiunkt) i 27 badań statutowych prowadzonych jako samodzielny pracownik naukowy. Również na przestrzeni tych lat jako jedyny na Wydziale Teologicznym UKSW zrealizował trzyletni grant naukowy (1999-2002), którego wyniki zostały opublikowane w pozycji książkowej *Duchowość polska. Kultura duchowo-religijna XIX i XX wieku*, Warszawa 2002. Są to badania archiwalne, źródłowe, po raz pierwszy opublikowane. Kwerenda obejmowała 11 archiwów zgromadzeń zakonnych (i innych). Badania pozwoliły odkryć materiały stanowiące cenny wkład w kulturę polską, uporządkować piśmiennictwo archiwalne, przeprowadzić podział i określić rodzaj materiałów. To nowatorskie opracowanie wnosi twórczy wkład także w kulturę duchową Europy.

Ponadto ks. Urbański jest doradcą i konsultantem projektu badań wpływu etyki na biznes, w szczególności wpływu etyczności pracy na produktywność pracy i na konkurencyjność biznesu. Projekt normy etyczności pracy EK 1000 z międzynarodową normą PN-ISO 26000 jako nową inspiracją do tworzenia nowoczesnego narzędzia edukacji przyszłych menedżerów na uniwersytetach i szkołach biznesu w Europie, zarówno jako narzędzia dla praktyki menedżerskiej, jak i do pomocy przy formowaniu strategii CSR (Corporate Social Responsibility). Badania są oparte na nauce społecznej Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka, i są prowadzone od 2000 roku w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie.

Również jest prowadzony projekt badań wpływu etyki na biznes: „Model zasad etycznej pracy dla uczelni w Polsce i Europie do kształ-

cenia przyszłych menedżerów”, 01.09.2013 – 01.06.2014. Jednocześnie Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie dzieli się wynikami badań, tworząc w tym celu ogólnoswiatową sieć YMER (Young Managers Ethicality Researchers). Wyniki badań są opublikowane:

- a. *Jan Paweł II do menedżerów*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 8, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2011.
- b. *Pope John Paul II to managers*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 8, *The Bogdan Janski Academy in Poland*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warsaw, the 1 st May 2011.
- c. *Pope John Paul II to lectures, students, Young managers ethicality researchers – YMER. Man, ethics, economics. Research findings*, red. W. Gałązka, S. Urbański, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 11, *The Bogdan Janski Academy in Poland*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warsaw 2012.
- d. *Pope John Paul II to lectures, students, Young Managers Ethicality Researchers – YMER. Second volume on Social Development, Responsibility Human Work. YMER research, inspirations*, red. W. Gałązka, S. Urbański, *The Bogdan Janski Academy in Poland*, Institute for Innovations and Economic Development. Center for Research, Development of New Culture of Work, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 14, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warsaw 2014.
- e. *Jan Paweł II do lektorów, studentów, młodych menedżerów badaczy etyczności – YMER. Tom drugi, Społeczny rozwój i odpowiedzialność, praca ludzka. YMER – badania i inspiracje*, red. W. Gałązka, S. Urbański, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Instytut Innowacji i Rozwoju Gospodarczego, Centrum Badań i Rozwoju Nowej Kultury Pracy, seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 15, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2014.
- f. *Jan Paweł II do pracowników*, (red.), seria: *Edukacja w nauczaniu Kościoła* 17, Wyd. Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, Warszawa 2015.

Ks. S. Urbański w 2007 roku złożył dwa projekty badawcze w ramach programu: „Patriotyzm jutra” do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: „Bogdan Jański. Patriotyzm, Naród, Wspólnota” i „Patrzyć, rozumieć, działać – Sieć Animatorów Dziedzictwa Lokalnego”.

go”. Również, 12 grudnia 2014 roku złożył do Narodowego Centrum Nauki dwuletni projekt badawczy: „Jedność Europy na fundamencie wartości judeo-chrześcijańskich”, obejmujący osiem krajów Europy Zachodniej i Wschodniej (Anglia, Czechy, Niemcy, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Włochy).

27.8. Recenzje beatyfikacyjne

Ks. Urbański napisał 6 recenzji pism kandydatów do procesu beatyfikacyjnego na szczeblu diecezjalnym (s. R. Babiak, o. B. Łubieński, kard. S. Wyszyński, B. Jański, ks. J. Grasewicz – Białoruś, Matka Maria Teresa Linssen - Niemcy).

27.9. Recenzje stopni i rozpraw naukowych

Ks. Profesor napisał 40 recenzji dorobku naukowego o tytuł profesora oraz na stanowisko profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego, 16 recenzji rozpraw habilitacyjnych, 106 recenzji dysertacji doktorskich broniących na różnych uczelniach w Polsce (w tym jedną dla Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie), 635 recenzji prac magisterskich i licencjackich, także dla innych uczelni.

27.10. Promotor prac doktorskich i magisterskich

Tworząc Sekcję Teologii Duchowości na Wydziale Teologicznym, ks. Profesor położył największy nacisk na kształcenie kadr pracowników naukowych i specjalistów dla wielu instytucji kościelnych. Dlatego rozwinął najliczniejsze na Uczelni seminarium doktoranckie (stacjonarne i zaoczne), międzynarodowe, aby prowadzić szeroką gamę badań i przekazywać słuchaczom nową koncepcję teologii duchowości jako szkoły warszawskiej. Pod kierunkiem ks. Profesora powstało 70 prac doktorskich (2 prace podarował innym promotorom, 1 praca obroniona w Rzymie), m.in. z zakresu polskiej duchowości, polskiej mistyki przeżyciowej i studyjnej, formacji zakonnej i duchowości zakonnej, duchowości kapłańskiej, duchowości apostołstwa, duchowości miłosierdzia, świętości chrześcijanina, świętości żołnierza, świętości harcerza, duchowości według Jana Pawła II, różnych zagadnień z teologii życia

duchowego i mistycznego. Tematy badań dotyczyły też duchowości i mistyki według Ojców Kościoła i Ojców Wschodnich, mistyki prawosławia. Również rodzimej duchowości: Białorusi, Litwy, Ukrainy, Słowenii, Słowacji, Niemiec, Belgii, Francji, Rosji, Włoch, USA, a także prowadzone są z dziedzictwa duchowego Hiszpanii, Anglii, Zambii, Kamerunu, Kazachstanu, Norwegii i Węgier. Rozprawy doktorskie pisane pod jego kierunkiem w ocenie recenzentów uzyskały znaczące uznanie i są wydawane drukiem w serii Sekcji Teologii Duchowości UKSW: *Mistyka polska* i *Mistyka chrześcijańska* (por. W. Słomka, *Dziesięciolecie Sekcji Teologii Duchowości w Akademii Teologii Katolickiej*, „Roczniki Teologiczne KUL” 46 (1999), z. 5, 5-6).

Na seminarium naukowym prowadzonym przez ks. Profesora napisano 111 prac magisterskich i licencjackich. Prace te, oprócz Wydziału Teologicznego UKSW, były broniące na Wydziale Teologicznym KUL i w Wyższym Instytucie Teologicznym (Częstochowa) Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Prace magisterskie pisali również studenci z Białorusi, Ukrainy, Kazachstanu, Rosji, Słowenii USA.

27.1 1. Promocje książek

Ks. Profesor przeprowadził 43 promocje dzieł naukowych różnych autorów (polskich i zagranicznych). Promocje te odbywały się w różnych ośrodkach naukowych i uczelnianych, m.in.: w Ambasadzie Belgijskiej – Przedstawicielstwo Flandrii, w auli Konferencji Episkopatu Polski, na Politechnice Warszawskiej, na Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, w Centrum „Resurrectionis” w Krakowie, w Galerii Porczyńskich w Warszawie, w Teatrze Muzycznym „Roma” w Warszawie, w Teatrze Polskim w Warszawie, w Centrum Kultury „Civitas Christiana” w Warszawie, w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego (Warszawa), w Uczelni Jańskiego (Łomża).

27.1 2. Powołanie serii wydawniczych

Ks. S. Urbański powołał cztery serie wydawnicze: *Mistyka polska* i *Mistyka chrześcijańska*, które powstały na UKSW (dotychczas ukazało się 150 pozycji książkowych) oraz *Edukacja w nauczaniu Kościoła*, która powstała w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie i wydała 18 tomów (m.in. dotyczących nauczania Jana Pawła II:

o uniwersytetach, o nauce i wychowaniu, o ewangelizacji ludzi nauki, skierowanego też do polskich uczonych, menedżerów i polityków oraz wykłady inauguracyjne 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012), a także serię: *Jański – ku przyszłości* w wyżej wymienionej Szkole, w ramach której wyszło 6 pozycji książkowych. W 2015 roku powołał na UKSW serię *Duchowość Europy* (5 pozycji). Jest też współredaktorem serii: *Fundacja AMF „Nasza Droga”* (ukazało się 5 pozycji książkowych).

27.13. Organizacja konferencji naukowych

Swoje badania ks. Profesor pogłębia poprzez organizację sympozjów ogólnouczelnianych, ogólnopolskich i międzynarodowych. Jednocześnie konferencje naukowe spełniają rolę przekazywania badań warszawskiej szkoły duchowości i rozślawiają teologię duchowości na UKSW, nie tylko na terenie naszego kraju. Na Uczelni Ks. Urbański zorganizował 103 konferencje naukowe na temat m.in. polskiej duchowości i mistyki, prozy i poezji mistycznej, duchowości zakonnej i kapłańskiej. Po raz pierwszy tematem była duchowość Gorzkich Żalów, duchowość krzyża, mistyka służby s. Marty Wiecka. Warto też wymienić dalsze pionierskie zagadnienia, podejmowane w dyskusji sympozjalnej po raz pierwszy, jak np.: duchowość Europy, duchowość globalizacji, duchowość ekologii, duchowość New Age, duchowość poezji Zbigniewa Herberta, duchowość pokolenia Jana Pawła II, duchowość pielgrzymowania i duchowość męczeństwa, duchowość Oblicza Boga. Trzeba też wymienić najważniejsze sympozja międzynarodowe dotyczące m.in. duchowości Europy, duchowości Matki Teresy z Kalkuty, duchowości św. Damiana, mistyki przeżyciowej Marii Teresy Linszen, duchowości i mistyki Jerzego Matulewicza, duchowości św. Klary, duchowości Caritas. Ks. Urbański był również współorganizatorem 5 sympozjów na Białorusi: 4 w Grodnie i 1 w Witebsku, a także 2 konferencji naukowych na Ukrainie (Lwów, Gródek Podolski) i 4 na Litwie (Wilno, Kowno, Mariampol) oraz 3 konferencji w Niemczech (Mechernich), 3 międzynarodowych konferencji w Częstochowie (jako członek Komitetu Naukowego). Materiały z nich ukazały się w 4 tomach serii: *Człowiek – Wiara – Kultura : Drogi i rozdroża kultury chrześcijańskiej Europy*, red. U. Czerniak, J. Grabowski, Częstochowa 2003; *Dziedzictwo chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu. Między pamięcią a oczekiwaniem*, red. U. Czerniak, J. Grabowski, Częstochowa 2006;

W poszukiwaniu prawdy. Chrześcijańska Europa – między wiarą a polityką, t. 1, red. U. Czerniak, Częstochowa 2010; t. 2, red. A. Szyndler, Częstochowa 2010. Konferencje te były zorganizowane we współpracy z Instytutem Filologii Obcych Akademii im. Jana Długosza, z Wyższym Instytutem Teologicznym w Częstochowie, z ośrodkami naukowymi w Moskwie (Rosja), Kijowie (Ukraina), Mohylewie (Białoruś). Ponadto uczestniczył w 87 konferencjach krajowych i zagranicznych.

Ks. Profesor był członkiem Komitetu Organizacyjnego II Światowego Kongresu Bożego Miłosierdzia, Kraków (1-5.10.2011) i przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji: „Etyczny wymiar przemian społecznych. Rodzina, Religia, Nauka” w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie.

Ponadto ks. Profesor zorganizował (współorganizator, konsultant) 117 sympozjów w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, w jej Zamiejscowych Wydziałach (Chelm, Elbląg, Opole, Kraków, Zabrze) oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości w Łomży (obecnie Uczelnia Jańskiego). Tematyka konferencji przeważnie dotyczyła duchowości i mistyki Bogdana Jańskiego oraz szkoły duchowości zmartwychwstańczej, odkrytej po raz pierwszy przez ks. Profesora w polskiej historii duchowości. Powyższe konferencje pogłębiały duchowość szkoły zmartwychwstańczej i były pierwszymi w Polsce spotkaniami naukowymi propagującymi tę rodzimą duchowość i mistykę. Szereg konferencji poświęcono też myśli Jana Pawła II o nauce i wychowaniu, o uniwersytetach, o duchowości pracownika naukowego, o edukacji; oraz o patriotyzmie, narodzie, duchowości przedsiębiorcy, encyklice *Wiara i rozum*, rodzinie i pracy, a szczególnie duchowości Europy. Konferencje odbywały się również poza murami Uczelni: w siedzibie Konferencji Episkopatu Polski, na Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Politechnice Warszawskiej, w Centrum „Resurrectionis” w Krakowie, Galerii Porczyńskich w Warszawie, Teatrze Muzycznym „Roma” w Warszawie, w Teatrze Polskim w Warszawie, w katedrze biskupiej w Elblągu, w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach oraz w Pułtusk (mieście edukacji B. Jańskiego) i Winnicy (mieście urodzenia B. Jańskiego).

Ks. Profesor był inicjatorem i współorganizatorem 6 Tygodni Duchowości Chrześcijańskiej, zorganizowanych w Częstochowie przez Studium Duchowości Chrześcijańskiej przy Wyższym Instytucie Teolo-

gicznym w Częstochowie. Organizatorem 12 comiesięcznych konwersatoriów „Myśl społeczna Kościoła a przemiany w Polsce” w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, dotyczących nauczania społecznego Kościoła: kardynała S. Wyszyńskiego, B. Jańskiego, Jana Pawła II, a także politycznych i gospodarczych przemian po komunizmie. Wygłosił 3 referaty. Był też w latach 1984-1989 organizatorem 12 posiedzeń naukowych teologów moralistów i teologów duchowości ATK oraz z innych ośrodków naukowych w kraju, m.in. w celu wyodrębnienia teologii duchowości jako samodzielnej dyscypliny teologicznej. Wygłosił 2 referaty.

27.14. Wygłoszone referaty i wykłady okolicznościowe

Od roku 1996 ks. Profesor wygłosił 228 referatów na sympozjach naukowych: uczelnianych, ogólnopolskich i międzynarodowych w Polsce i zagranicą. Tematyka referatów była bardzo różnorodna i bogata, ale przede wszystkim dotyczyła zagadnień teologii duchowości i mistyki przeżyciowej oraz studyjnej. Można jeszcze wymienić referaty o formacji uniwersytetu, edukacji, miłosierdziu, o duchowości małżeńskiej, kapłańskiej, maryjnej; o duchowości Jasnej Góry, kard. S. Wyszyńskiego, B. Jańskiego, św. Faustyny, św. Maksymiliana Marii Kolbego, ks. A. Żychlińskiego, św. J. Matulewicza, bł. M. Darowskiej, s. M. Wieckiej, s. R. Babiak, bł. Honorata, poezji Z. Herberta, o duchowości o. A. Gądka, s. T.J. Kierocińskiej; o duchowości Europy, ekologii (ekoteologii duchowości), globalizacji, przedsiębiorcy, szkoły zmartwychwstańczej; o duchowości hymnów i pieśni o Trójcy Świętej, o przesłaniu polskich mistyczek, o duchowości pielgrzymowania, pokolenia Jana Pawła II; duchowości *Caritas*, męczeństwa, krzyża, o modlitwie w tradycji wschodniej, o pracy. Z zagranicznych postaci prezentował naukę na temat teologii duchowości: św. Franciszka Salezego, św. Teresy z Kalkuty, św. Damiana, św. Jana od Krzyża, św. Teresy Wielkiej, św. Klary, Matki Marii Teresy Linssen (Niemcy), ks. L. Lovasika (USA), dr Scotta Pecka (USA). To ogólne wyliczenie tematyki niektórych referatów ukazuje już skalę badań Księdza Profesora. Referaty głosił w różnych ośrodkach naukowych i diecezjalnych, w seminariach duchownych i w ośrodkach sanktuaryjnych (Jasna Góra, Licheń, Łagiewniki, Święty Krzyż) oraz 15 referatów wygłosił zagranicą (Białoruś, Litwa, Ukraina, Niemcy, Słowacja, Włochy, USA).

Również od roku 1996 ks. Profesor wygłosił 282 wykłady w Polsce i zagranicą. Były one głoszone w różnych ośrodkach naukowych, diecezjalnych i do różnych środowisk, do kapłanów różnych diecezji, do uczestników Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum” (Warszawa), w ramach Studium Duchowości Europejskiej, Studium Duchowości Zmartwychwstańczej, do studentów Duszpasterstwa Akademickiego Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, do słuchaczy Centrum Dialogu i Uniwersalizmu przy Uniwersytecie Warszawskim, do słuchaczy Uniwersytetu Otwartego UKSW, do uczestników Ogólnopolskiego Klubu Miłośników Litwy, do Towarzystwa Polsko-Ukraińskiego, do studentów z krajów wschodnich skupionych w Duszpasterstwie Akademickim przy kościele sióstr karmelitanek na Krakowskim Przedmieściu. Za granicą zaś najwięcej wygłosił ich w okresie wakacyjnym w Centrum Polonijnym im. Jana Pawła II w Yorba Linda w Kalifornii, w Los Angeles, Orchard Lake (Michigan) oraz w „Naszym Radiu” i „Polskim Radiu” dla Polonii (Kalifornia). Wygłosił również wykłady do rodaków skupionych w wyżej wymienionym Centrum, a przede wszystkim do Rycerzy Ruchu Miłosierdzia Bożego i członków „Faustinum” działających w tym Centrum. Dlatego najczęstszym tematem wykładów było miłosierdzie Boże, nauczanie i przesłanie św. Faustyny, analiza Jej *Dzienniczka*, ale też historia duchowości polskiej, narodu polskiego, zagadnienie patriotyzmu, a także patriotyzmu Jana Pawła II, tożsamości narodowej, duchowości rodaków żyjących w byłych krajach ZSRR. Niektóre z tych wykładów zostały nagrane na DVD, produkcja: Videofact – Kalifornia. Wykłady były głoszone także na Białorusi (Grodno, Porzece, Mohylew, Witebsk), na Litwie (Wilno, Kowno, Mariampol) i na Ukrainie (Lwów, Iwano-Frankowski, Gródek Podolski).

27.15. Konsultant, redaktor merytoryczny książek i współpracownik licznych czasopism, serii wydawniczych i Rad Naukowych, współzałożyciel czasopism naukowo-popularnych

Książd Profesor był konsultantem naukowym 18 książek. Był konsultantem, redaktorem i członkiem Redakcji „Emaus 2000”, „Emaus” i „Zarządzanie i Edukacja” Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie; konsultantem czasopism 38 razy. Ponadto był redakto-

rem merytorycznym 58 książek wydanych m.in. przez Wydawnictwo Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, Instytut Wydawniczy PAX, UKSW, KUL, „Bernardinum” Pelplin, Oficynę Wydawniczo-Poligraficzną „Adam”, Wydawnictwo Naukowe Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie, Wydawnictwo św. Jana w Krakowie, Wydawnictwo „Alleluja” w Krakowie. Ks. Urbański współpracuje z 10 redakcjami czasopism, 24 redakcjami czasopism naukowych, 6 redakcjami czasopism zagranicznych, 8 redakcjami czasopism polonijnych; 17 seriami wydawniczymi. Również współpracuje z wydawnictwami zagranicznymi: z Wydawnictwem Diecezjalnym w Grodnie (Białoruś), Wydawnictwem „Communio in Christo” w Mechernich (Niemcy). Jest członkiem 14 Rad Naukowych czasopism i współzałożycielem 9 czasopism naukowo-popularnych, m.in.: „Studia Theologica Grodnensia” (Grodno, Białoruś, dotychczas ukazało się 9 numerów), „Zarządzanie i Edukacja”, „Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna”, „Studia Nauk Teologicznych PAN”, „Kurier Polski” (Corona, Kalifornia).

27.16. Inne

W przypadkowym wyborze publikacje ks. Profesora były cytowane 358 razy w pracach naukowych drukowanych. Ukazało się też o nim 390 różnych biogramów, notek, wydarzeń i opracowań.

Na zakończenie należy jeszcze wspomnieć, że 80 razy pozycje ks. Profesora zostały zrecenzowane na łamach następujących czasopism m.in.: „Studia Theologica Varsaviensa”, „Zarządzanie i Edukacja”, „Ateneum Kapłańskie”, „Via Consecrata”, „Homo Dei”, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, „Veritati et Caritati”, „Życie Konsekrowane”, „Studia Theologica Grodnensia” (Białoruś), „Communio in Christo” (Niemcy, w języku polskim, niemieckim i angielskim), „Niedziela”. Została też napisana praca magisterska na PWT we Wrocławiu: J. Szczepaniak, *Mistyka chrześcijańska w pismach ks. Stanisława Urbańskiego*, Wrocław 2012.

Trzeba zaznaczyć, że dorobek naukowo-badawczy ks. Profesora podany statystycznie nie jest pełny, ponieważ, zwłaszcza w pierwszych latach pracy, nie był spisywany. Wiele pozycji z całej działalności nie zanotowano.

28. Odznaczenia i nagrody

Praca naukowo-badawcza ks. Stanisława Urbańskiego zapisuje się złotymi zgłoskami w rozwoju Sekcji Teologii Duchowości UKSW. Wyniki naukowo-badawcze, nie tylko samego ks. Profesora, ale również pracowników Sekcji Teologii Duchowości, możemy uznać za szkołę duchowości, a samego ks. Profesora za twórcę (organizatora) polskiej szkoły duchowości (badawczej). Jego badania pod wieloma względami są pionierskie i nowatorskie, zwłaszcza w odkryciu polskich szkół duchowości, polskiej mistyki przeżyciowej, studyjnej, ekoteologii duchowości, duchowości i mistyki europejskiej, globalizacji.

Za swój dorobek naukowy i osiągnięcia dydaktyczne otrzymał dziesięciokrotnie nagrodę Rektora UKSW; nagrodę naukową im. I. i F. Skowyrów za książkę *Życie mistyczne błogosławionej Faustyny Kowalskiej*, Warszawa 1997 (przetłumaczona na język rosyjski i angielski), przyznaną przez Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – Lublin, 3 kwietnia 1998. Za badania duchowości Polonii w USA, szczególnie w Kalifornii, otrzymał List Gratulacyjny wicekonsula RP w Los Angeles prof. dr. hab. J. Czyżewicza i Dyplom Uznania *Certificate of recognition and appreciation* za dorobek naukowy i za wieloletnie wsparcie duchowe, patriotyczne oraz religijne Wspólnoty Polonijnej Ośrodka Polskiego im. Jana Pawła II, Kongresu Polonii Amerykańskiej Południowej Kalifornii oraz Grupy Piast ZNP. Kongres Polonii Amerykańskiej Południowej Kalifornii, Oddział Orange Country, Polsko-Amerykańska Fundacja Charytatywna Południowej Kalifornii, 83091 Antique Drive, Indio, Yorba Linda (12 lipca 2008). Otrzymał również Dyplom Uznania Konsula Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Los Angeles za szczególny wkład w krzewienie tradycji i kultury polskiej, Yorba Linda, 13 sierpnia 2009. 8 sierpnia 1992 roku został przyjęty do oddziału 9599 Rycerzy Kolumba (Knights of Columbus) im. bł. Jerzego Popiełuszki w Yorba Linda, California. 16 marca 2010 roku otrzymał Dyplom Uznania *In Solidarity With Our Priests. The Year for Priests*, In appreciation for your dedicated and devoted service to our Church. Presented by Knights of Columbus Fr. Jerzy Popiełuszko Council 9599 Yorba Linda, California, USA.

Również otrzymał podziękowanie i medal pamiątkowy za czynny udział w obchodach Roku Kardynała Wyszyńskiego przez wkład pracy w dzieło przybliżenia społeczeństwu polskiemu dziedzictwa du-

chowego, naukowego i kulturowego Prymasa Tysiąclecia, Warszawa, 1 grudnia 2001 roku, przyznany przez Komitet Organizacyjny Obchodów Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego; nagrodę zbiorową „Bóg zapłać!” redakcji „Powściągliwość i Praca”; Złotą Odznakę Zasługi dla Liceum Ogólnokształcącego św. Augustyna w Warszawie – Warszawa, 12 kwietnia 2003; statuetkę „Roku Służby Narodowej” Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego – Warszawa, 2 lipca 2006; Medal Pamiątkowy Polskiej Wojskowej Służby Krwi przyznany przez Konsultanta Wojskowej Służby Zdrowia ds. Transfuzjologii, kier. Zakładu Transfuzjologii płk. prof. dr. hab. med. W. Kłosa – Warszawa, 30 kwietnia 2003; nagrodę za działalność na rzecz zbliżenia Polaków i Białorusinów przyznaną przez Kapitułę Fundacji POLCUL (POLCUL - Jerzy Borecki Foundation, Niezależna Fundacja Popierania Kultury Polskiej im. Jerzego Bonieckiego) – Melbourne, 10 marca 2005; Medal bł. Jerzego Popiełuszki; Dyplom z okazji XXV-lecia Oficyny Wydawniczo-Poligraficznej „Adam” za współpracę, grudzień 2015; Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi. Został odznaczony przez Prezydenta Andrzeja Dudę Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (8.02.2016). Godności kościelne: kanonik, prałat. Ks. abp Wacław Depo wyniósł ks. Profesora do godności Kanonika Gremialnego Kapituły Bazyliki Archikatedralnej Świętej Rodziny w Częstochowie (15.02.2016).

Ks. prof. Józef Mandziuk swoje dzieło *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku. Czasy najnowsze*, tom IV, część 1 (1945-1956), Warszawa 2013, dedykował: „Ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Urbańskiemu twórcy polskiej szkoły duchowości chrześcijańskiej w podzięcie za dar przyjaźni”. Ks. Profesor też znalazł swoje miejsce w *Złotej księdze nauki polskiej*, Warszawa 2001; Gliwice 2006 i 2007; w słowniku biograficznym *Współcześni uczeni polscy*, Warszawa 2002; w encyklopedii biograficznej *Who is who w Polsce*, Schweiz 2004; w *Złotej księdze nauk humanistycznych*, Gliwice 2013.

Przeprowadzona ocena działalności naukowo-badawczej ks. Profesora na Wydziale Teologicznym w 2014 roku wyniosła 788 punktów. Ocena dotyczyła dydaktyki oraz badań naukowych, publikacji, konferencji naukowych, jak również działalności międzynarodowej (nota wyróżniająca wynosiła 190 punktów). Komisja uznała 436 punktów.

Całość pracy naukowo-badawczej do 2016 roku została przedstawiona w pozycji książkowej: *Szukać Miłość – Boga. Księga Jubileuszowa z okazji 35-lecia pracy naukowej w Wyższym Instytucie Teologicznym*

w *Częstochowie*, red. S. Jasionek, W. Gałązka, Częstochowa 2015; oraz *Tylko służyć. Księga jubileuszowa dedykowana ks. prof. dr hab. Stanisławowi Urbańskiemu*, red. W. Gałązka, seria: *Mistyka polska* 145, t. 1; i Tenże, seria: *Mistyka polska* 146, t. 2, Wyd. UKSW, Warszawa 2016.

29. Bibliografia dotycząca twórczości i działalności ks. Profesora

Trzeba też nadmienić, że ukazało się 387 różnego rodzaju opracowań, notek, biogramów o działalności naukowo-badawczej Księdza Profesora (od 1984 roku). Najbardziej całościowymi opracowaniami są następujące pozycje: *Polscy teologowie duchowości*, red. M. Chmielewski, W. Słomka, Lublin 1993, s. 194-1999; G. Polak, *Kto jest kim w Kościele? Osoby sprawujące kluczowe funkcje w Kościele katolickim w Polsce. Stan na dzień 1 stycznia 1996 r.*, KAI, Warszawa 1996, s. 390; Tenże, *Kto jest kim w Kościele. Ekumeniczne "who is who" chrześcijaństwa w Polsce*, KAI, Warszawa 1999, s. 388-389; W. Słomka, *Dziesięciolecie Sekcji Teologii Duchowości w Akademii Teologii Katolickiej*, *Roczniki Teologiczne* 46(1999), z. 5, s. 5-6; P. Gwiazda, *Dziesięciolecie Sekcji Teologii Duchowości Akademii Teologii Katolickiej (1989-1999)*, *Kroniki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie* 4(1998), s. 163-171; „*Studia Theologica Varsaviensa*” 37(1999), nr 1, s. 197-205; Tenże, *Historia i rozwój Sekcji Teologii Duchowości ATK w latach 1989-1999*, „*Roczniki Teologiczne*” 46(1999), z. 5, s. 5, 7-19; Tenże, w: *Mistyka drogą zjednoczenia z Bogiem*, red. M. Szymula, S. Urbański, Warszawa 1999, s. 221-233; M. Szymula, *Osiągnięcia naukowo-badawcze pracowników naukowych Sekcji Teologii Duchowości ATK*, „*Roczniki Teologiczne*” 46(1999), z. 5, s. 5, 21-32; Tenże, w: *Mistyka drogą zjednoczenia z Bogiem*, red. M. Szymula, S. Urbański, Warszawa 1999, s. 239-279; Tenże, *Sekcja Teologii Duchowości ATK (1989-1999)*, „*Ateneum Kapłańskie*” 1(545) 2000, t. 134, s. 50-82; *Dziesięciolecie Sekcji Teologii Duchowości*, w: *Duchowość przełomu wieków*, red. S. Urbański, M. Szymula, seria: *Mistyka polska* 7, Wyd. UKSW, Warszawa 2000, s. 11-101; P. Ogórek, P. Gwiazda, M. Szymula, *Historia Teologii Duchowości na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, w: *Duchowość przełomu wieków*, red. S. Urbański, M. Szymula, seria: *Mistyka polska* 7, Wyd. UKSW, Warszawa 2000, s. 48-56; A. Baran, P. Piasecki, *Polskie szkoły duchowości w tysiącletniej historii*

narodu, w: *Duchowość przelomu wieków*, red. S. Urbański, M. Szymula, seria: *Mistyka polska* 7, Wyd. UKSW 2000, s. 57-101; *Kto jest kim w Polsce?*, Edycja IV, wyd. Polska Agencja Informacyjna S.A., Warszawa 2001, s. 991; *Złota Księga Nauki Polskiej 2000. Naukowcy przelomu wieków*, Warszawa 2001, s. 546; *Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*, t. 4, S-Ż, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2002, s. 558-559; *Duchowieństwo diecezjalne oraz członkowie męskich instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego*. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC, „Apostolicum” Ząbki 2002, s. 564; *Teologia duchowości. XX – lecie pracy naukowo-badawczej ks. prof. dr. hab. Stanisława Urbańskiego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (1982-2002)*, pr. zb., red. J. Dołęga, Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej, „Acta Universitas Masuriensis”, Olecko 2002, „Episteme” 20 (2002); *Dorobek naukowy pracowników Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, red. J. Decyk, J. Sobkowiak, współpraca: R. Czekalski, M. Kiedzik, J. Różański, wyd. UKSW, t. 2, Warszawa 2002, s. 17-49; *Twórczość naukowo-badawcza ks. prof. dr. hab. Stanisława Urbańskiego*, Włocławskie Wydawnictwo Diecezjalne, Włocławek 2003; *Who is who w Polsce. Encyklopedia biograficzna z życiorysami znanych Polek i Polaków*, wyd. III uzupełnione, Schweiz 2004, s. 4440-4441; *Złota Księga Nauki Polskiej. Naukowcy Zjednoczonej Europy 2006*, Wyd. Helion, Gliwice 2006, s. 865; *Złota Księga Nauki Polskiej 2000. Naukowcy przelomu wieków*, wyd. „Helion”, Gliwice 2007, s. 546; *Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości?*, opr. i red. S.C. Napiórkowski OFM Conv., Niepokalanów 2007, s. 363-368; *Servire Deo et hominibus*, red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski, K. Trawkowski, Wyd. UKSW, Warszawa 2009; W. Gałązka, *30-lecie pracy naukowo-badawczej ks. prof. Stanisława Urbańskiego (1981-2001)*, w: *Z zagadnień kierownictwa duchowego*, red. P. Gwiazda, M. Tatar, seria: *Mistyka polska* 113, Sandomierz 2011, s. 203-245; M. Tatar, *Kierunki badań Sekcji Teologii Duchowości*, w: *Z zagadnień kierownictwa duchowego*, red. P. Gwiazda, M. Tatar, seria: *Mistyka polska* 113, Sandomierz 2011, s. 247-261; *Złota Księga Nauk Humanistycznych*, Gliwice 2013, s. 426; *Szukać Miłość – Boga. Księga Jubileuszowa z okazji 35-lecia pracy naukowej w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie*, red. S. Jasionek, W. Gałązka, seria: *Biblioteka Teologów Częstochowskich*, tom 2, Częstochowa 2015; *Tylko służyć. Księga jubileuszowa dedykowana ks. prof.*

dr hab. Stanisławowi Urbańskiemu, red. W. Gałązka, seria: *Mistyka polska* 145, t. 1; seria: *Mistyka polska* 146, t. 2, Wyd. UKSW, Warszawa 2016.

Overview of Social and Scientific Research of Reverend Professor Stanislaw Urbanski Summary

Born in 1947 in the village of Kamyk, near Czestochowa, Poland. In the years 1967-1973 studied at the Czestochowa Spiritual Seminary in Krakow. 1970-1974 studied at the Pontifical Department of Theology in Krakow. 1967-1969 underwent compulsory military service at the clerical unit in Szczecin. 1973-1975 studied pastoral theology at the Pastoral Institute of the Catholic University in Lublin (KUL). 1974-1979 studied spiritual theology and moral theology at the Catholic University of Lublin. 1979-1980 he took a scientific journey to the United States. 1975 masters; 1976 theological licentiate; 1979 PhD; 1989 postdoctoral habilitation; 1989 docent; 1994 professor position; 1996 title of professor; 1998 full professor. He received numerous scientific awards, departmental and Provost. Church awards: Canon, prelate, canon of the cathedral chapter in Czestochowa; State awards: Silver and Gold Cross of Merit, the Order of Polonia Restituta. Poland's first PhD, postdoctoral habilitation qualification and professor of spiritual theology.

Since 1980 lectures at the Czestochowa Spiritual Seminary; from 1980 at the Higher Theological Institute in Czestochowa; since 2000 at the School of Christian Spirituality in Czestochowa; 1982-1986 at the Catholic University of Lublin; 1992-1996 lead the scientific seminary at the Salesian Higher Spiritual Seminary in Łą. 1996-1997 lectured for priests of the Łomża diocese; 2007-2014 at the Primate's Institute of Inner Life in Warsaw; 2000-2014 at the Institute of Consecrated Life and the Institute of the Apostolate of the Laity in Ołtarzew (Pallottine Priests); since 2010 at the Postgraduate School of Spiritual Leadership at the University of Cardinal Stefan Wyszyński (UKSW); 1992-2000 lectured at the Major Spiritual Seminary in Grodno (Belarus); 1996-2006 at the Institute of Theology in Vilnius (Lithuania); from 2011 at the Open University of UKSW; 1996-2006 at the Missionary Center in Warsaw; 2005-2006 at the Spirituality Center „Honoratianum” in Za-

kroczym; 2006 at the Center of Apostolate Sobriety in Zakroczym; since 1997 occasional lectures at the Bogdan Jański Academy in Warsaw; since 1982 at the Academy of Catholic Theology / University of Cardinal Stefan Wyszyński in Warsaw.

1980-1984 Provost of the Spiritual Seminary at the Diocese in Częstochowa; Director of the Theology Department of Spiritual Life at UKSW; acting chair of the Hagiography Department; acting chair of the Christian Mysticism Department at UKSW; Director of the Spiritual Theology department at the Higher Theological Institute in Częstochowa; 1984-2013 director of the boarding school for student priests of UKSW; from 1997 spiritual leader and member of the Senate Convention at the B. Jański Academy; member of numerous departmental, university and Senate committees of UKSW.

First Dean of the Theology Department at UKSW (two terms) from 1999 to 2005; Departmental organizer during the university restructuring; 1996-1999 Deputy Dean of the Faculty. Initiator, organizer, vice-president and Committee member of the Theological Academy of Sciences (PAN); initiator and co-founder of the Section of Polish Spirituality Theologians; ordinary member and co-founder of the Spiritual Theology Association; member of the Organizing Committee of the Second World Congress of Divine Mercy (Kraków 2011); ordinary member of the Academy of God's Mercy in Cracow; consultant for the scientific council at the Polish Bishops' conference; member of the Częstochowa and Warsaw Branch of the Polish Theological Society; Polish Association of Theologians. As Dean of the Faculty awarded honorary doctorates to Cardinal John Paul II, Cardinal J. Glemp, A. Kozłowiecki (Zambia) and Cardinal J. Korcwo (Slovakia);

He established doctoral studies of spiritual theology at UKSW and at the Higher Theological Institute in Częstochowa; Postgraduate School of Spiritual Leadership (UKSW); journalism studies at the Theological Department of UKSW; School of Christian Spirituality in Częstochowa, Kalisz, Łódź, Hrodna (Belarus) and Iwano-Frankowsk (Ukraine); first in Poland to establish the Cathedral of Christian Mysticism and the Cathedral of Bioethics and Ecotheology (UKSW).

In 1999 he established and chaired the first in Poland Institute of European Spirituality (UKSW) which collaborates with the Catholic association "Christian's Civitas" in Warsaw and with a branch in Elbląg. Organized lectures, international and nationwide conferences, promoted

books. In order to conduct research the Institute has established contacts with foreign centers, including “Communio in Christo” (Germany); the scientific journal “Religion and Society” Mohilev State University in Mogilev (Belarus); Catechetical Institute in Grodno (Belarus); the Franciscan Center for Eastern Europe and Northern Asia in Warsaw; the seminary in Gródek Podolski (Ukraine); the University of Cluj and Timisoara (Romania).

A pioneering research on European spirituality of the West and the East are being conducted on the level of master’s and doctoral theses by students from Belarus, Lithuania, Kazakhstan, Slovakia, Slovenia, Russia, Ukraine, Germany, Italy, England and Austria. Especially broad pioneering research of studio and experiential mysticism of the West and the East, including experiential mysticism of Maria Theresa Linsen, published in German; mysticism of the Rhine, Spanish studio mysticism and mysticism of the East. The Institute conducted wide research among others: spirituality in the United States, spirituality of St. Teresa of Calcutta, views of A. de Mello (India), of mystic experience of blessed Mariam Baouardy (young Arab girl) from Bethlehem, mysticism of Islam. These are pioneering studies not only for the Polish science arena but in Europe and beyond.

Rev. Professor S. Urbanski took several scientific trips to the former Soviet Union after the fall of communism, conducting research based on the method of “history story telling”, which consists of recording testimonies of people of faith, who lived in difficult times of persecution. The first alumni of local spiritual seminaries were there to assist him with this project. These are priceless testimonies because with the departure of these people, die vivid testimonies of their spiritual life.

These studies also concern building of the European Union based on Christian values; its integration and building unity. During the first year, 19 bishops gave speeches. For the first three years, monthly lectures were organized. In cooperation with the Institute for Scientific Research, Institute of Spirituality of the Resurrection at the B. Jański Academy, Rev. Professor has organized 41 conferences in the field of spirituality in Europe, 51 conferences on European spirituality of a wider range; 18 conferences on European spirituality at UKSW; he delivered 15 presentations on European spirituality; 36 presentations on European spirituality of a wider range; 19 lectures; he participated in 19 other conferences. The research resulted in the release of 8 books, 84

articles, and 12 introductions for books. It formed 26 doctoral theses, 54 master's theses at the UKSW. Moreover, Rev. Professor initialized the book series of UKSW "European Spirituality".

He founded and chaired as director the "Study of Formation for Teachers and Catholic Educators" "Augustianum" (1999-2003) with the collaboration of the foundation of St. Augustine high school in Warsaw. The goal was among others to train teachers and educators in the pedagogic-education scope on the basis of Christian values. 146 graduated from this program. This program continues to collaborate with the Institute of Spirituality of Resurrection at the B. Jański Academy and with the Institute of Spiritual Theology of UKSW, and had released books: "Upbringing in the teachings of John Paul II, Warsaw 2000; "The teachings of John Paul II and the contemporary pedagogical axiology", Warsaw 2008; "Paths of Christian education", Warsaw 2008. In addition, in cooperation with the AMF Foundation "Our Way" released books: "I'm just a wanderer ... searching spirituality in the John Paul II generation", Warsaw 2010; "The generations are ascending there" (Ps 122, 4). "In search of spiritual pilgrimage to the Holy Land", Warsaw 2011; "Man, I'm learning about you" (J. Liebert). "In search of human spirituality", Warsaw 2012; "Sapere Aude. Dare to be wise"(Horatio); "In the search of spiritual humanism", Warsaw 2013. Rev. Professor also in cooperation with the AFM Foundation of "Our Way" organized 8 conferences, he wrote 7 articles, gave 2 presentations and 4 lectures.

He founded and chaired as director the "School of Spirituality of Polish Communities living abroad" at the B. Jański Academy in Warsaw (2002). The activities focus on researching the Polish communities in California and the spirituality of Poles in areas of the former Soviet Union (Belarus, Lithuania, and Ukraine). This research collaborates with the Institute of Spirituality of Resurrection. They organized a number of conferences: Polish-Belarusian, Polish-Lithuanian and especially Polish-Ukrainian in Chełm. Cooperation with research centers in Belarus, Lithuania and Ukraine. For this work he received numerous awards.

Especially rich are the activities of Rev. Professor among the Polish community in California. He wrote articles for Polish community magazines. In the years 1992-2000 he was the co-organizer and co-worker for the monthly magazine "Courier of Poland" established by the Polish American Congress of Southern California. He broadcasted numerous speeches on the Polish Radio station "Our Radio". For the members of

the Polish community he released a few books about Polish saints, about John Paul II, about Saint Faustina (in English). In Yorba Linda he founded the Movement of the Knights of Divine Mercy and "Faustinum". He wrote 77 articles for magazines in the Polish communities, had 31 radio broadcasts, and 83 lectures. He received numerous distinctions and prizes for his activities and research from the Polish American Congress and the consul of Poland in Los Angeles.

Rev. Professor is the first Polish theologian who became interested in Polish spirituality and started research. Pioneering discovery of the Polish school of spirituality: School of Resurrection started the largest study of Polish spirituality. Therefore Rev. Professor founded and chaired as director the Institute of Resurrection Spirituality at the B. Jański Academy (1998). The Institute is conducting pioneering very intense and creative exploratory research activities in the field of the discovered school. Additionally a wider scope of research is being conducted like Christian values, the ethical attitude of entrepreneurs, work ethics, issues of the philosophy and axiology etc. In addition, as the spiritual supervisor he leads a broad spiritual formation for staff and students; every academic year he develops a formation program, for example: Year of National Service, Year of Jański, Year of the Community, Year of the Family, Year of Evangelization of Scientists, Year of Politician Responsibilities, etc. Several School staff members, in the amount of 40 participated in these studies. They researched at the school of resurrection, covering about 82 topics. The research is published by the established magazines: "Emmaus-2000", "Emmaus", "Management and Education", outside the School: "Holy Places", "Collegiate Signature" (Pułtusk). Employees of the School have published 108 articles in the field of spirituality of the School of Resurrection. They established 13 theses. Research of Rev. Professor in the field of spirituality of the School of Resurrection is published in: 26 books, 57 articles, 9 encyclopedia entries, 16 introductions, 80 popular scientific articles, 109 different formation studies for the School, 18 interviews, and 39 reports. Rev. Professor organized and co-organized 111 conferences, delivered 57 presentations and 70 lectures; participated in 17 other conferences, he is the scientific consultant of 10 books, and substantive editor of 20 books.

Rev. Professor is the co-founder of the scientific journal "Management and Education" and popular science: "Emmaus-2000" and "Emmaus". He established a series of publications: "Education in the teachings of the

Church”, which consisted of 18 books and “Jański - into the future” - 6 items. It should be mentioned that under the guidance of Rev. Professor there were developed teachings of John Paul II about universities, education, politics, science, for managers, for Polish scholars (8 volumes). Co-founder and member of the Scientific Council of the first scientific journal in Belarus; “Studies Grodnensia” and member of 14 scientific councils of other magazines. Co-initiator of the appointment: “Christianity and Ecological Education” (UKSW) and “Theological Studies of the Academy of Sciences- PAN” (Warsaw); co-founder: “Management and Education” B. Jański Academy. He established a series of publications at UKSW: “The Polish Mysticism” - 150 books; “Spirituality of Europe” - 5 books; at the B. Jański Academy: “Education in the teaching of the Church” - 18 books; “Jański - into the future” - 6 books; co-editor of the series “Foundation AMF Our Way” - 6 volumes.

The pioneering discoveries of Rev. Professor, as already known in the first place, relate to the discovery of the Polish school of spirituality: school of Resurrection. In addition, he discovered the Polish school of the congregations of Blessed Honorat; Marian school (Saint S. Papczyński); Capuchin school of the late nineteenth and early twentieth century; school of Benedictine nuns (M. Mortęska). These are the first innovative researches relating to the source. These schools have played an important role in the spirituality of the Polish nation.

Extensive pioneering research on Polish mysticism. Rev. Professor discovered five periods of the Polish “golden mystique”. I. From the twelfth to the seventeenth century; II. The seventeenth century; III. During the eighteenth century and the first half of the nineteenth century; IV. The second half of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century; V. XX interwar period. He conducts extensive pioneering research about the mysticism during those individual periods, of the mystics, about the mystical study and experiential mysticism. To say, that mystic experience aims to the total unification with God, means that he is ready at His disposal in an act of love in response to His love.

Pioneering and innovative research on the Polish experiential mysticism, of Polish mystics. He discovered numerous groups of Polish mystics: of nuns and lay people. He developed experiential mysticism based on the 400th anniversary of the Bernardine sisters. He developed a pioneering and highly original description of the mystical life of Saint Faustina. Two editions were translated into Russian and English. Also

excellent is the development of mysticism of mercy according to Saint Faustina. For these studies he received the prize of Skowyrów at the Catholic University of Lublin. He developed for the first time, the so-called experiential mysticism of women. In this experiential mysticism courageously he paid attention to the supernatural action in the psyche of man. Therefore, he is analyzing nights of darkness in the life of individual mystics, as the crucial element of the process of mystical life, preparing for accepting God's action. He is dedicating a lot of attention to this issue. Even though he is giving examples of mystics, however, it is not dry referencing, but he provides his own original interpretation. So he isn't dealing with the theology of the report. He discovered for the first time mystique message (message of), that is the message that Jesus passes through the mystics.

He created a new concept of spiritual life. The spiritual life is not only an ascetic life, religious and moral. It is the basic foundation of spiritual life. Therefore, he developed the concept of dynamic spiritual life. It is a process and development of theological virtues from the moment of baptism until the mystical union with God in love (holiness). The development of the love of God and neighbor is the process of spiritual life. Therefore, spiritual life has a mystical dimension. We are dealing here with deep bond which exists between the bridegroom and the bride. Maximum love of God and love flowing from the love of neighbor is the process of holiness and Christian purpose of life. Because *Homo Novus* knows that God is Love, is *Communio Personarum*, which is why we can suggest that the mystical life of the new man, with his mystical experience is a constant penetration in the history of God's love and the love of man to God. It is only in love, which is a personal relationship, it manifests itself the reality of the true God; the adventure of this amorous reality deliver the confessions of saints; the experience of experiential mysticism. That is why mystic and mystical experience is a specific area of action of the Holy Spirit; is the sacramental formation, which is not possible by only human forces.

Such a mystique, a mystical experience is called by Rev. Professor "mystical fullness of the new man". The task of man is not gaining of heroic virtues, but the achievement of an internal state of holiness. Therefore, it is giving an innovative definition of mysticism, the first in the theological literature. Courageously and rightly he writes that the mystic should take the helm of the civilization process and guide it so that each

“new” mystical man could create a new type of mystical environment on the Earth, a new civilization of love on earth. Mystics are the best ministers of finance, will not embezzle any cent. Mystics are titans of work and prayer. The mystic does not complain about work, they do not know any fashionable today in the psychology of “burnout”.

Hence, he devoted much attention to the studio mysticism, to show the development of the mystical life from the moment of spiritual baptism. This is an innovative concept, underpinned on the mystical tradition of the Church. It expresses the spiritual transformation of the Christian as an entity that develops his spiritual life until the mystical union with God in love. It is about the process of the sanctity, which is reached by mystical union with God, which is done through cooperation with supernatural gifts. Ignorance of this process brings to the mystical life to devotional practices that are designed to help in this process, and not be a target for the purpose. He draws attention to the danger of therapy, psychology, which completely rejects the spiritual formation of Christians.

Spiritual life takes place in a constant voltage of mysticism and mystery, the rejection of the mystery leads mysticism to false tracks, it means: far away from the teaching of the Church. Mystical life must be the development of supernatural gifts, is a life in Christ. The highlight of Christian mysticism is open to Christ, because only in Him and through Him man recognizes True God and the dignity and value of itself as individuals. That love is the reason infinitely perfect life, which is in God because the most a perfect definition of God is Love. Such an understanding of love grips to perform works of charity. Mercy is expressed in three terms: attention in relation to needy, in compassion and in action.

Fr. Professor originally developed the mystical experience that differs from religious experience. You could say that it has an open attitude to Christ and, therefore, must be widely open to the love of neighbor. You have to love Christ in every person. It has also a very real insight into the lived joy and suffering. You cannot follow Christ without a cross.

He created a so called. “Method of content”, that is, research that relies on the analysis of content sources, especially on experiential mysticism and allows you to explore the development of the spiritual life of individuals and their personal way of holiness. You can talk about “supernatural phenomenology”, or phenomenological induction and deduction, which allows you to capture the process of man’s spiritual life based on the experiential mysticism in light of studio mysticism.

Rev. Professor at first was dealing with the innovative study of Eco theology of the spirituality. The ecological spirituality is regarding the conservation of nature, the forming of the environment, as the place of the development of the spiritual man. It is a pioneering spurt of research because a man cannot exist or create beyond the natural world. He established the first Cathedral of Bioethics and Eco theology (UKSW).

The scope of research is much broader, e.g. it covers the issues of formation, different stages of spirituality, prayer, spiritual leadership, sects, religion groups, false spiritual ideas of God, spirituality of Caritas, of soldier, of scout, spirituality of religious movements, of ecumenism, of culture, of politics, of media, of globalism, of communion, of education, of university, of entrepreneurs (a businessman), of the poor, spirituality of women and of fatherhood.

Rev. Professor created a school of spiritual theology. Pioneering and innovative research portrayed above in the large outline are representing the concept of this school. This is confirmed by tremendous achievements. Some items have been translated into foreign languages.

84 books - author, co-author, editor; 427 scientific articles; 134 entries and biographies; 146 introductions; 4 scripts; 365 articles of popular science; 157 scientific reviews; 112 publishing reviews; 53 reports; 3 announcements; 170 different studies; 104 interviews; 40 broadcasts and speeches on the radio. 6 beatification reviews at the diocesan level; 40 reviews for the position and the title of professor; 16 reviews of postdoctoral habilitation work; 106 reviews of doctoral dissertations and 635 master's theses. The promoter of 70 doctoral dissertations; 111 master's theses 53 promotion of books; organizer, co-organizer of 103 conferences at UKSW; 117 conferences at the B. Jański Academy; He participated in 87 different conferences; co-organized 6 Weeks of Christian Spirituality in Czestochowa; gave 228 presentations; 282 occasional lectures; scientific consultant to 18 books; content editor of 58 books.

Słowa kluczowe: mistycyzm, miłosierdzie, profesor teologii duchowości, Stanisław Urbański, szkoła teologii duchowości, teologia.

Keywords: mysticism, mercy, Professor of spiritual theology, school of spiritual theology, Stanislaw Urbanski, Theology.